

PRILOZI 3/2012

Hrvatske
javnobilježničke
komore

UGOVOR O DOŽIVOTNOM I DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU U SUDSKOJ PRAKSI

PRILOZI 3/2012

**Hrvatske
javnobilježničke
komore**

**UGOVOR O DOŽIVOTNOM I
DOSMRTNOM
UZDRŽAVANJU
U SUDSKOJ PRAKSI**

Zagreb, studeni 2012.

Priredila: Marija Butković,
javnobilježnička prisjednica iz Rijeke

Ugovor o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju u sudskoj praksi

1. UVOD

1.1. ZAKONSKA REGULATIVA

Ugovor o doživotnom uzdržavanju i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju – ugovori su obveznog prava, regulirani odredbama Zakona o obveznim odnosima (u daljnjem tekstu ZOO, “Narodne novine” broj 35/05. i 41/08.). Ugovor o doživotnom uzdržavanju reguliran je čl. 579. – 585. ZOO-a, dok je ugovor o dosmrtnom uzdržavanju reguliran čl. 586. – 589. ZOO-a. Materija doživotnog uzdržavanja bila je do stupanja na snagu ZOO-a uređena ranije važećim Zakonom o nasljeđivanju (“Narodne novine” broj 52/71., 48/78., 56/00.) te neko kratko vrijeme i danas važećim Zakonom o nasljeđivanju (“Narodne novine” broj 48/03. i 163/03.), a od 1. siječnja 2006. to područje uređeno je odredbama Zakona o obveznim odnosima. Tako je svojim prijelaznim i završnim odredbama Zakon o obveznim odnosima propisao prestanak važenja odredbi članka 116. - 121. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine” broj 48/03. i 163/03.), koje su regulirale ugovor o doživotnom uzdržavanju, koji je do toga trenutka bio ugovor nasljednog prava. Usto ugovor o dosmrtnom uzdržavanju po prvi put je zakonski reguliran upravo novim (i trenutno važećim) Zakonom o obveznim odnosima, koji taj ugovor uređuje u svega nekoliko članaka na način da određuje pojam ugovora, pridržaj prava stvarnog tereta i utjecaj smrti davatelja uzdržavanja na ugovor, a u svemu ostalome upućuje se na odgovarajuću primjenu odredaba o ugovoru o doživotnom uzdržavanju.

1.2. OBLIK UGOVORA

Oba ugovora moraju biti sastavljena u pisanom obliku te ovjerena od suca nadležnog suda ili potvrđena (sollemnizirana) po javnom bilježniku ili sastavljena u obliku javnobilježničkog akta. Prilikom potvrde takvog ugovora ovlaštena osoba je dužna ugovarateljima pročitati ugovor i upozoriti ih na njegove posljedice (koja su prava i obveze ugovornih strana, što se događa s imovinom, itd.), što definira čl. 580. ZOO-a. Pisana forma se traži radi zaštite pravne sigurnosti kako samih stranaka, tako i prava trećih osoba. Treće osobe o kojima se ovdje govori su npr. nužni nasljednici koji otuđenjem imovine temeljem ugovora gube pravo na nužni dio, o čemu će biti govora kasnije.

1.3. PRAVA I OBEVEZE STRANAKA

U oba slučaju, dakle bilo da stranke sklapaju ugovor o doživotnom ili ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, prisutne su značajke dvostranoobveznosti, naplatnosti i aleatornosti (neizvjesnost u smislu trajanja uzdržavanja, eventualnog raskida ugovora i sl.). Također, ta dva ugovora imaju zajednički i predmet obveze, budući da u oba slučaja s jedne strane imamo primatelja uzdržavanja - osobu koja je vlasnik neke imovine (nekretnina i pokretnina), a potrebna joj je odgovarajuća pomoć i skrb, najčešće zbog svoje starosne dobi i zdravstvenog stanja zbog čega se sama o sebi ne može brinuti, te s druge strane davatelja uzdržavanja - osobu koja tu pomoć i skrb može pružiti, primjerice osigurati hranu, odjeću, lijekove i stručnu medicinsku skrb, plaćanje režija i sl. Primatelj takvog uzdržavanja zauzvrat davatelju uzdržavanja prepušta u vlasništvo svoju nekretninu ili njezin dio, ili čak više nekretnina, odnosno pokretnina.

Stoga možemo zaključiti kako prava i obveze u navedenim ugovorima dogovaraju same stranke te one ovise o potrebama i mogućnostima ugovornih strana i različite su od slučaja do slučaja, ali najčešće se odnose na zadovoljavanje osnovnih životnih potreba primatelja uzdržavanja.

Kod ugovora o doživotnom uzdržavanju obveza na strani davatelja uzdržavanja nastupa odmah i o ispunjenju te obveze ovisi ispunjenje obveze primatelja uzdržavanja. Ako je davatelj uzdržavanja ispunio svoju obvezu na način određen ugovorom, to će on nakon smrti primatelja uzdržavanja steći vlasništvo imovine koja je bila predmetom ugovora.

Budući da se prava vlasništva stječu upisom u zemljišnu knjigu, potrebno je naglasiti kako se temeljem ugovora o doživotnom uzdržavanju davatelj uzdržavanja ne može upisati kao vlasnik nekretnine uz istodobno brisanje prava vlasništva s imena primatelja uzdržavanja. On je ovlašten samo zatražiti zabilježbu toga ugovora u zemljišnu knjigu (list C-teretovnica), (vidjeti članak 581. ZOO-a i 70. Zakona o zemljišnim knjigama).

Nakon smrti primatelja uzdržavanja potrebno je, uz prijedlog za uknjižbu, dostaviti ugovor i dokaz o činjenici smrti uzdržavanog, dakle smrtni list u izvorniku ili ovjerenoj preslici. Isto tako, ako je predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju pokretnina ili neko pravo za koje se vodi kakav javni upisnik, davatelj uzdržavanja ovlašten je zatražiti zabilježbu ili drugi odgovarajući upis toga ugovora u taj javni upisnik (npr. za motorno vozilo), (vidjeti članak 581. Zakona o obveznim odnosima).

Ako je zaključen ugovor o doživotnom uzdržavanju, a u slučaju da davatelj uzdržavanja umre prije primatelja uzdržavanja, njegova prava i obveze iz ugovora prelaze na njegova bračnog druga i njegove potomke (nasljednike prvoga nasljednog reda) koji su pozvani na nasljedstvo, ako oni na to pristanu, a ako ne pristanu na produljenje ugovora o doživotnom uzdržavanju, ugovor se raskida, a oni nemaju pravo zahtijevati naknadu za prije dano uzdržavanje. Drukčije je kada bračni drug i potomci nisu u stanju preuzeti ugovorne obveze, u kojem slučaju oni imaju pravo zahtijevati od primatelja uzdržavanja naknadu za uzdržavanje koje je primatelj uzdržavanja dobio od pokojnog davatelja uzdržavanja. Naknadu će odrediti sud po slobodnoj ocjeni. Posebno će uzeti u obzir imovinske prilike primatelja uzdržavanja i osoba koje su nasljednici pokojnog davatelja uzdržavanja (čl. 585. ZOO-a).

Ugovor o doživotnom uzdržavanju stranke mogu sporazumno raskinuti i nakon što je počelo njegovo ispunjavanje, a raskid je moguć jednostrano kod stranaka koje prema ugovoru o doživotnom uzdržavanju

žive zajedno pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv (stranke se ne podnose, posvađane su, itd.). Također, jedna strana može raskinuti ugovor kada druga strana ne ispunjava svoje obveze iz tog ugovora, sve prema članku 583. stavak 3. ZOO-a. Tada, kao i u slučaju kada je ugovor raskinut zbog nekog drugog razloga, ali je za vrijeme njegova trajanja primatelj uzdržavanja umjesto davatelja uzdržavanja izvršavao neku njegovu ugovornu obvezu (npr. plaćao režijske troškove za vrijeme zajedničkog života), primatelj uzdržavanja ima pravo od davatelja uzdržavanja tražiti naknadu takvih troškova (Županijski sud u Varaždinu, Gž. 213/10-2, od 11. ožujka 2010.).

Valja napomenuti da se ugovor može raskinuti i zbog izmijenjenih okolnosti, tj. ako bi zbog izvanrednih okolnosti nastalih nakon sklapanja ugovora, a koje se nisu mogle predvidjeti u vrijeme sklapanja ugovora, ispunjenje obveze za jednu ugovornu stranu postalo pretjerano otežano ili bi joj nanijelo pretjerano velik gubitak, ona može zahtijevati da se ugovor izmijeni ili čak i raskine (čl. 584. ZOO-a). Primjer takvih okolnosti bi bilo iznenadno osiromašenje davatelja uzdržavanja zbog kojeg on više ne može uzdržavati primatelja uzdržavanja. Prema sudskoj praksi, za opravdanost raskida nije važno je li do poremećenosti odnosa došlo krivnjom ugovornih strana, krivnjom trećega ili iz objektivnih razloga. Međutim, pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ne pripada onoj strani čija krivnja za poremećenost odnosa ukazuje na zlorabu prava izazivanjem poremećenosti odnosa u namjeri da zajednički život postane nepodnošljiv i da se ugovor raskine (Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-961/01, od 12. lipnja 2002.).

Isto tako, sud može pravo primatelja uzdržavanja preinačiti u doživotnu rentu (osobna renta koja se isplaćuje do smrti primatelja uzdržavanja), ako to odgovara objema ugovornim stranama.

Davatelj uzdržavanja prema zakonu ne odgovara poslije smrti primatelja uzdržavanja za njegove dugove, ali se može ugovoriti i drugačije, npr. da će davatelj uzdržavanja odgovarati za one njegove dugove koji postoje prema određenim vjerovnicima u trenutku sklapanja ugovora (čl. 582. ZOO-a).

Također, postavlja se pitanje može li ugovor o doživotnom uzdržavanju biti sklopljen na način da nakon smrti primatelja uzdržavanja njegova imovina ne prijeđe na davatelja uzdržavanja već na neku treću osobu? Dakle, u opisanom slučaju, sklapa se ugovor o doživotnom uzdržavanju kojim se jedna strana (davatelj uzdržavanja) obvezuje da će drugu stranu ili trećega (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga strana izjavljuje da mu daje svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do trenutka smrti primatelja uzdržavanja. Ako nije drukčije ugovoreno, ugovorom o doživotnom uzdržavanju obuhvaćene su i sve pripadnosti stvari ili prava koji su predmet toga ugovora.

O tome može li ugovor o doživotnom uzdržavanju biti sklopljen na način da nakon smrti primatelja uzdržavanja njegova imovina ne prijeđe na davatelja uzdržavanja već na neku treću osobu, raspravljalo se u jednom predmetu na Županijskom sudu u Zagrebu (Gž-6370/08-2, od 10. svibnja 2011.). Sud je odlučio da je odgovor na postavljeno pitanje negativan.

Svoje stajalište obrazložio je na sljedeći način:

“Odredba čl. 122. Zakona o nasljeđivanju (NN 52/71., 47/78. i 56/00. – dalje: ZN) propisuje uvjete za pravovaljanost ugovora o doživotnom uzdržavanju, a iz sadržaja navedene odredbe proizlazi da je to ugovor kojim se jedan ugovornik obvezuje uzdržavati drugog ili neku treću osobu, a drugi izjavljuje da mu ostavlja svu svoju imovinu u nasljedstvo, dakle radi se o ugovoru o otuđenju uz naknadu.

Navedena odredba dopušta da se davanje uzdržavanja ugovori u korist neke treće osobe, ali ne predviđa mogućnost da se ugovori da imovina primatelja uzdržavanja prelazi u vlasništvo neke treće osobe koja nije ugovorna strana.

Budući da su u konkretnom slučaju davatelj (pokojni B. P.) i primatelji uzdržavanja (I. i II. – tuženici) upravo to dogovorili (da imovina davatelja prelazi u vlasništvo III. i IV. – tuženih koji nisu ni primatelji, a ni davatelji uzdržavanja – dakle, nisu stranke iz ugovora), takav ugovor nema pravni učinak te je ništav.

Upravo je svrha ugovora o doživotnom uzdržavanju da davatelji primatelju pruže uzdržavanje, a zauzvrat nasljeđuju njegovu imovinu. Budući da to nije slučaj u ovom ugovoru, pogrešan je zaključak suda da odredba čl. 122. ZN-a ne predviđa da bi prelazak imovine u vlasništvo neke treće osobe koja nije ugovorna strana imalo za posljedicu ništavost.”

Bez obzira što se navedena odluka odnosi na primjenu bivšeg, danas nevažećeg Zakona o nasljeđivanju, jer je danas ta materija uređena Zakonom o obveznim odnosima, odluka je aktualna, budući da su odredbe o ugovoru o doživotnom uzdržavanju u Zakonu o obveznim odnosima zadržale pravno uređenje iz bivšeg Zakona o nasljeđivanju.

Dakle, možemo zaključiti kako nije pravno valjan ugovor o doživotnom uzdržavanju kojim imovina primatelja uzdržavanja prelazi u vlasništvo treće osobe koja nije ugovorna strana.

Kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju obveza primatelja uzdržavanja i davatelja uzdržavanja su sadržajno iste kao i kod ugovora o doživotnom uzdržavanju, samo se trenutak ispunjenja obveze na prepuštanje u vlasništvo imovine na strani primatelja uzdržavanja i obveza na davanje uzdržavanja na strani davatelja uzdržavatelja vremenski podudaraju/ preklapaju te počinju za života primatelja uzdržavanja (istog trenutka), slijedom čega davatelj uzdržavanja odmah stječe vlasništvo imovine koja je predmetom ugovora, dok je uzdržavani još uvijek živ. Ovdje se obveza davatelja uzdržavanja u velikom dijelu oslanja na njegovu savjest i odgovornost, pa se u praksi ugovor o dosmrtnom uzdržavanju nerijetko zlorabi na štetu primatelja uzdržavanja.

Davatelj uzdržavanja kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju ima pravo odmah po zaključenju ugovora zatražiti i ishoditi uknjižbu prava vlasništva na nekretnini na svoje ime uz istodobno brisanje prava vlasništva s imena uzdržavanog. Pretpostavka za upis je da je i ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju primatelj uzdržavanja dao tzv. tabularnu izjavu, dakle da se bez ikakva daljnjeg uvjeta i bez prethodnog odobrenja uzdržavanoga davatelj uzdržavanja na predmetnoj nekretnini može uknjižiti kao vlasnik. Preporuka je da se kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, čiji je predmet nekretnina, osnuje stvarni teret uzdržavanja u korist primatelja uzdržavanja (pridržaj prava stvarnog tereta uređuje čl. 587. ZOO-a).

Umre li davatelj uzdržavanja prije primatelja uzdržavanja kada je zaključen ugovor o dosmrtnom uzdržavanju njegova prava i obveze iz ugovora prelaze na njegove nasljednike, ako oni na to pristanu, kao i kod ugovora o doživotnom uzdržavanju. Međutim, ako na to ne pristanu, ugovor se također raskida, nasljednici nemaju pravo zahtijevati naknadu za prije dano uzdržavanje te su još dužni vratiti primatelju uzdržavanja ono što je na temelju toga ugovora stekao davatelj uzdržavanja, primjerice stan ako je bio predmetom ugovora.

Konačno, nekretnine, a i pokretne koje su predmetom ugovora o doživotnom, odnosno dosmrtnom uzdržavanju – ne ulaze u sastav ostavinske mase u ostavinskom postupku koji se vodi nakon smrti uzdržavanoga, budući da je čl. 5. st. 3. Zakona o nasljeđivanju utvrđeno kako nije ostavina ono što je netko u trenutku ostaviteljeve smrti stekao na posebnom pravnom temelju, ali osobe koje imaju

pravnog interesa pobijati takve ugovore, a to će najčešće biti nasljednici uzdržavane osobe koji su pozvani na nasljeđivanje, imaju pravo tužbom u parnici pobijati takve ugovore, gdje će tužba biti podnesena protiv davatelja uzdržavanja, odnosno njegovih nasljednika. Dakle, ako je ugovorom o doživotnom uzdržavanju stečena cijela imovina primatelja, tada nema ni ostavine pa niti nužnog dijela. Međutim, ako je ugovorom stečen dio imovine, preostali dio imovine ostavina je ostavitelja.

1.4. UGOVORI I POREZ NA PROMET NEKRETNINA

U 15-ak godina koliko je na snazi, od 1997. godine do danas, Zakon o porezu na promet nekretnina mijenjan je svega dva puta. Najznačajnije izmjene i dopune Zakona o porezu na promet nekretnina objavljene su u NN 153/02., s početkom primjene od 1. siječnja 2003., a odnosile su se na uvođenje oslobođenja od plaćanja poreza na promet nekretnina za kupnju prve nekretnine kojom porezni obveznik – građanin rješava vlastito stambeno pitanje.

Novi prijedlog izmjena i dopuna zakona je objavljen u Narodnim novinama br. 22/11. Iščitavanjem dijela Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet nekretnina, koji se odnosi na uređenje porezne obveze, primjećuju se, u odnosu na ranije važeći Zakon, određene novosti. Najbitnija od njih odnosi se na, sada, izričito propisivanje postojanja porezne obveze u slučaju stjecanja nekretnine na temelju ugovora o dosmrtnom uzdržavanju. Naime, Zakon o porezu na promet nekretnina donesen je 1997. godine, u doba kada u hrvatskom pravnom sustavu ugovor o dosmrtnom uzdržavanju još nije bio izričito normiran nijednim pravnim propisom. Uvođenje izričite obveze plaćanja poreza na promet nekretnina u slučaju stjecanja nekretnine na temelju ugovora o dosmrtnom uzdržavanju nakon više od pet godina od početka primjene Zakona o obveznim odnosima (NN 35/05. i 41/08.), u koji su konačno unesene odredbe o ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju (cjelovito objedinjene zajedno s odredbama o ugovoru o doživotnom uzdržavanju), u konačnici je potpuno razumljivo.

Dakle, s obzirom da odredbe Zakona o obveznim odnosima razlikuju ugovor o doživotnom uzdržavanju i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, navedenu razliku neophodno je bilo ugraditi u Zakon o porezu na promet nekretnina. Noveliranim Zakonom izričito su definirani obveznici plaćanja poreza, i to u čl. 8. koji navodi sljedeće: „Ako se nekretnina stječe na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju ili ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, obveznik poreza na promet nekretnina je davatelj uzdržavanja.«

Čl. 11. st. 1. t. propisuje oslobođenja od plaćanja poreza navodeći da porez na promet nekretnina ne plaćaju: „bračni drug, potomci i preci te posvojenici i posvojitelji koji u odnosu na primatelja uzdržavanja stječu nekretnine na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju“. Ostalim stjecateljima porez na promet nekretnina umanjuje se za 5% za svaku godinu trajanja uzdržavanja proteklu od dana sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju pa do smrti primatelja uzdržavanja (čl. 8. st. 2.). Porezna obveza kod sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju, prema čl. 16. st. 2. Zakona o porezu na promet nekretnina, nastaje u trenutku smrti primatelja uzdržavanja, a ne u trenutku sklapanja ugovora kao kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, čime je isključena mogućnost dvosmislenog tumačenja trenutka nastanka porezne obveze, a ujedno je za ugovor o doživotnom uzdržavanju propisana i netom spomenuta dodatna porezna olakšica jer je stjecanje nekretnine odgođeno do trenutka smrti primatelja uzdržavanja.

Sudske odluke skupljene u ovoj zbirci objedinjuju sve aspekte ova dva, po mome mišljenju, vrlo bitna ugovora koji nam se, bilo da ih sami sastavljamo u obliku javnobilježničkog akta ili pak potvrđujemo podnesene nam ih kao privatne isprave, često javljaju u svakodnevnom radu. Prikazana praksa dostupna je putem interneta i zbirkama Ing-registra te priručnicima, udžbenicima i zbirkama do kojih sam mogla doći u dostupnim mi knjižnicama.

Sudsku sam praksu svrstala tematski u tri veća poglavlja, i to u poglavlje vezano uz ugovor o doživotnom uzdržavanju, ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i pravo doživotnog uživanja. Posebice sam razdijelila materiju vezanu uz oba ugovora na način da sam izdvojila presude koje se odnose na valjanost, raskid i ništavost (ništetnost ugovora), a dodala sam i neke presude koje nisam mogla „ubaciti“ niti u jedan netom navedeni dio, ali su mi se učinile općenito bitnima za razumijevanje teme koja se obrađuje, pa sam uvrstila i njih.

Svrha ove zbirke je približiti sudsku praksu čitateljima, kako onima koji su pravници, posebice javni bilježnici i djelatnici u javnobilježničkim uredima, ali i ostali kolege koji se s ova dva ugovora susreću redovito ili tek sporadično, tako i onima koji nisu pravnici, ali traže odgovore na neka pitanja iz svakodnevnog života, jer možda jesu ili će tek biti koja od ugovornih strana ovih ugovora, pa se nadam kako će nam svima biti od pomoći u svakodnevnom radu.

2. SUDSKA PRAKSA

UGOVOR O DOŽIVOTNOM UZDRŽAVANJU – OPĆENITO

Županijski sud u Bjelovaru GŽ-1951/97 od 22. I. 1998.

Pojam

(Čl. 122. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Ugovorna strana u ugovoru o doživotnom uzdržavanju je osoba koja se obvezuje da uzdržava doživotno drugu ugovornu stranu ili treću osobu kao primaoca uzdržavanja kojemu ostavlja svu svoju imovinu ili jedan njezin dio, pa ako takvu obvezu uzdržavanja nije preuzela osoba navedena u ugovoru kao davatelj uzdržavanja i ne radi se o ugovoru o doživotnom uzdržavanju.

Kratki tekst odluke

“Ispunjenje ugovornih obveza nije preuzela stranka koja je u ugovoru navedena kao davatelj uzdržavanja (maloljetni G.Z.), nego je u točki 2 ispunjenje ugovornih obveza preuzela N.Z. kao treća osoba koja nije ugovorna stranka, uslijed čega je ugovor prividan i nema učinaka (čl. 66. st. 1. Zakona o obveznim odnosima) jer obvezu ne preuzima ugovorna stranka. Preuzimanje ispunjenja moguće je ugovoriti prema odredbi iz čl. 453 Zakona o obveznim odnosima, ali je to ugovor između dužnika i trećega kao njihov zasebni pravni posao, a ne kao sastavni dio ugovora o doživotnom uzdržavanju, pri čemu zaključenje takvog ugovora za mlljt. G. nije mogla sklopiti njegoza zakonska zastupnica majka, jer je to u koliziji iz čl. 216. st. 1. Zakona o braku i porodičnim odnosima. Ništavnost prividnog ugovora (čl. 66. st. 1. ZOO) zapreka je za obavljanje ovjere ugovora o doživotnom uzdržavanju od strane suda, a upozoriti na nedostatke može se samo ako ugovor ima takove nedostatke koji ga čine poboynim. Uslijed izloženog ugovor koji je podniet na ovjeru sudu prvog stupnja nije pobojan nego je kao prividan ništav ugovor i primjenom odredbe iz čl. 380. t. 2 ZPP-a trebalo je riješiti kao u izreci ovog rješenja.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 252/94, od 29. V. 1997.

Kad je ugovor o doživotnom uzdržavanju djelomično i ugovor o darovanju

(Čl. 39. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Kad nužni nasljednik tvrdi da je ugovor o doživotnom uzdržavanju djelomično i ugovor o darovanju, ovlašten je tražiti vraćanje dara a da ne traži poništenje ugovora.

Kratki tekst odluke

“Predmet spora je vraćanje dara zbog povrede nužnog dijela tužitelja, a temeljem odredbe čl. 40. Zakona o nasljeđivanju (Nar. novine, br. 52/71 i 47/78 - u daljem tekstu. ZN) temeljem kojeg propisa nužnom nasljedniku pripada pravo da zahtijeva vraćanje darova ako se umanjnjem ili ukidanjem oporučnih raspolaganja ne može postići nadopuna povrijeđenog nužnog dijela. Među strankama i nije sporno da su one nužni nasljednici njihova oca, koji je za života zaključio ugovor o doživotnom uzdržavanju s tuženicom, ovjerenim kod suda 16. I. 1985. godine, kojim je prednik stranaka kao primalac uzdržavanja dao tuženici kao davateljici uzdržavanja u vlasništvo nekretnine, koje su djelomično predmet ove parnice. Naime, tužitelj smatra da je zaključen ugovor o doživotnom uzdržavanju zbog nerazmjera činidbi u jednom svom dijelu darovni ugovor, pa kako je povrijeđen u svom nužnom dijelu, traži povrat u ostavinu dijela nekretnina. Prvostupanjski sud je odbio takav tužbeni zahtjev tužitelja izražavajući sljedeća stajališta: - da se ne može odlučivati o vraćanju dara u ostavinsku imovinu a time da se darovanjem smatra imovina raspoređena temeljem ugovora o doživotnom uzdržavanju tako dugo dok je taj ugovor važeći, jer da bez prethodnog poništenja (makar i djelomičnog) ugovora ne može se prijenos nekretnina smatrati besteretnim; - osim toga da kao pretpostavka za vođenje ovog spora, prethodno je trebao tužitelj biti upućen od strane ostavinskog suda na pokretanje ove parnice temeljem odredbe čl. 223. ZN. Drugostupanjski sud prihvaćajući gore navedeno stajalište još dodaje da je neprihvatljivo stajalište tužitelja koji pozivom na svoje nasljedno pravo (pravo na nužni dio) želi ostvariti pravo vlasništva na dio ostavinske imovine mimo ostavinskog postupka koji je u prekidu (zbog spora oko opsega imovine ostavitelja) i u kojem on još nije utvrđen zakonskim odnosno nužnim nasljednikom. U pravu je tužitelj kada u reviziji, a što je isticao i tijekom postupka pred nižestupanjskim sudovima, osporava navedena stajališta. Naime, nije zapreka vođenju ove parnice među strankama okolnost što je ostavinski postupak u prekidu. Nije sporno da je tužitelj sin, a tuženica kćerka pokojnika, dakle, njegovi potomci koji temeljem čl. 30. st. 1. ZN spadaju u krug nužnih nasljednika. Kako ostavina umrle osobe prelazi po sili zakona na njegove nasljednike u času njene smrti (čl. 135. ZN), a kako je pravo na nužni dio nasljedno pravo (čl. 32. ZN), tako i pravo na nužni dio nasljednik stječe časom smrti iza ostavitelja, na koje pravo se on mora pozvati jer ostavinski sud na njegovu povredu ne pazi po službenoj dužnosti. Nužni nasljednik može tražiti vraćanje dara u ostavinskom postupku samo ako je zahtjev usmjeren protiv sunasljednika i ako sunasljednici pristaju dobrovoljno vratiti stvar, a u protivnom zahtjev za vraćanje dara može se ostvariti jedino u parnici. Stoga se ne može prihvatiti stajalište nižestupanjskih sudova da nisu ispunjene pretpostavke za ovu parnicu jer ostavinski sud nije tužitelja uputio u parnicu. Suprotno stajalištu sudova ugovor o doživotnom uzdržavanju kada su ga stranke stvarno zaključile (dakle, ne radi se o simuliranom pravnom poslu) može predstavljati djelomično naplatni i djelomično darovni ugovor ako postoji suviše velik nerazmjer između činidbe otuđivaoca imovine i protučinidbe davaoca uzdržavanja pa se radi o mješovitom karakteru ugovora, a što tužitelj upravo u tužbi i tvrdi. Sud je dužan u parnici utvrditi te okolnosti, jer bi u protivnom postojala mogućnost da se u obliku takvog ugovora o doživotnom uzdržavanju izigraju nužni nasljednici, lišavajući ih njihova nužnog dijela. Suprotno stajalištu nižestupanjskih sudova, za podizanje tužbe za vraćanje dara u konkretnom slučaju nije nužna pretpostavka da se traži poništenje ugovora o doživotnom uzdržavanju, makar i djelomično jer tužitelj priznaje valjanost zaključenog ugovora, a njegov zahtjev se temelji na tvrdnji da se radi o mješovitom ugovoru, kao što je već ranije istaknuto.”

* * *

Naknadno zaključivanje ugovora o doživotnom uzdržavanju**(Čl. 107. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 48/03 i 163/03).****Sentenca**

Smatra se da je oporučitelj koji je zaključio ugovor o doživotnom uzdržavanju nekoliko dana nakon sastava oporuke, opozvao namjenu stvari koju je nekome namijenio oporukom.

Kratki tekst odluke

“Ovdje valja posebno napomenuti da je oporuka pok. H. P. i V. sastavljena dana 4. ožujka 2001., a da je ugovor o doživotnom uzdržavanju tužiteljica s H. P. i V. sklopila dana 14. ožujka 2001., dakle nakon sastava same oporuke. I u oporuci je navedeno da predmetne nekretnine pripadaju tuženiku, pod uvjetom da upravo tužiteljica uzdržava primatelje uzdržavanja. Tužiteljica je prema tome, trebala uzdržavati H. P. i V., a tuženik bi, na temelju oporuke, stekao izvanknjižno pravo vlasništva na nekretninama. I ta kontradikcija u oporuci govori u prilog zaključku suda da je u konkretnom slučaju namjera primatelja uzdržavanja bila da nekretnine, koje su predmet ovog postupka, stekne osoba koja ih uzdržava. Osim toga valja navesti da i činjenica da je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen 10 dana nakon sastava same oporuke, govori u prilog zaključku da su primatelji uzdržavanja raspolagali stvarima koje su bile predmet oporuke, pa u smislu čl. 107. Zakona o nasljeđivanju, svako kasnije raspolaganje od strane oporučitelja određenom stvari koju je bio nekome namijenio, ima za posljedicu opoziv namjene te stvari.”

* * *

Županijski sud u Bjelovaru, **GŽ-175/01-2, od 8. II. 2001.**

Osoba koja tvrdi da je oporučni nasljednik**(Čl. 185. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71 i 47/78).****Sentenca**

Osoba koja u ostavinskom postupku ustvrdi, da je s ostaviteljem zaključila ugovor o doživotnom uzdržavanju, koji u biti predstavlja oporuku, smatra se strankom u ostavinskom postupku.

Kratki tekst odluke

“Žalitelj I.G. je u ostavinskom postupku na raspravi izjavio da je u spis priložio ugovor o doživotnom uzdržavanju koji je vanbračni suprug ostaviteljice s njom sklopio 16. 3. 2000. godine, te da s obzirom da ugovor o doživotnom uzdržavanju nije ovjeren od strane suda, ovaj ugovor se ima smatrati kao oporuka.

Nakon ovakove izjave u kojoj I.G. tvrdi da je oporučni nasljednik i da postoji oporuka, on stupa u položaj stranke u smislu odredbe čl. 185. Zakona o nasljeđivanju, pa nije bilo mjesta odbacivanju njegove žalbe kao nedopuštene, a koju je uložio protiv rješenja o nasljeđivanju O-83/00-6 od 25. lipnja 2000. godine.”

* * *

Županijski sud u Zagrebu, GŽ-407/10-2, 29. VI. 2010.

Preuzimatelji, stranke ugovora o doživotnom uzdržavanju

(Čl. 192. st. 3. i čl. 215. st. 1. Zakona o parničnom postupku - «Narodne novine», br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08 i 123/08).

Sentenca

Postupak prekinut smrću tužiteljice ne mogu preuzeti osobe koje su na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju s tužiteljicom kao primateljicom uzdržavanja stekle nekretninu koja je predmet spora, jer nisu njezini nasljednici.

Kratki tekst odluke

“Pobijanim rješenjem odbijen je prijedlog žalitelja da se nastavi navedeni postupak, jer žalitelji nisu nasljednici sada pok. E. B., već davatelji uzdržavanja koji su sklopili ugovor o doživotnom uzdržavanju 4. prosinca 1995. s istom, a na temelju kojeg ugovora nekretnine koje su, kao povlasno dobro, predmet ovog postupka, poslije smrti z. k. vlasnice E. B. prelaze u njihovo dobro. Prema tome, pobijano rješenje doneseno je nakon što su A. i I. Š. izjavili da preuzimaju ovaj postupak, kao pravni sljednici dotadašnje tužiteljice koja je umrla.

Međutim, iz činjenica koje A. i I. Š. navode, ne proizlazi da bi oni bili pravni sljednici tužiteljice koji bi ostvarivali pravo da preuzmu ovaj postupak, dakle, da stupe na mjesto prvotne tužiteljice u smislu čl. 215. st. 1. Zakona o parničnom postupku (dalje: ZPP).

Naime, njihova tvrdnja o pravnom sljedništvu temelji se na daljnjoj tvrdnji da su nekretnine tužiteljice na njih prešle pravnim poslom, tj. ugovorom o uzdržavanju sklopljenim između njih, kao davatelja uzdržavanja i prvotne tužiteljice, kao primateljice uzdržavanja. Ovakvim pravnim poslom, ako je bio valjan, došlo je do sukcesije unutar konkretnog pravnog odnosa, i to trenutkom sklapanja ugovora. Dakle, nije došlo do univerzalne sukcesije koja bi nastupila trenutkom smrti prvotne tužiteljice. Stoga je ovakav singularni sukcesor mogao preuzeti ovaj parnični postupak samo subjektivnom preinakom tužbe, odnosno u smislu odredbe čl. 192. st. 3. ZPP-a. Međutim, s ovakvim preuzimanjem postupka ima se suglasiti tuženik, ali i sljednik prvotne tužiteljice nakon što bi preuzeo postupak.”

* * *

Županijski sud u Varaždinu, GŽ-1128/09-2, od 9. XI. 2009.

Pravo davatelja uzdržavanja na nekretnine koje je primatelj uzdržavanja stekao nakon zaključenja ugovora

(Čl. 579. Zakona o obveznim odnosima - «Narodne novine», br. 35/05 i 41/08).

Sentenca

Ako predmet prijenosa vlasništva na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju nakon smrti primatelja uzdržavanja imaju biti sve nekretnine u vlasništvu istoga, onda davatelj uzdržavanja stječe pravo vlasništva i na nekretninama koje je primatelj uzdržavanja stekao nakon zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju a koje su u trenutku njegove smrti bile u njegovu vlasništvu.

Kratki tekst odluke

“Pravilno predlagateljica u žalbi navodi da Zakon o obveznim odnosima (dalje: ZOO) u čl. 579. izričito propisuje da stranke mogu ugovoriti da predmet ugovora o doživotnom (ili dosmrtnom) uzdržavanju može biti sva ili dio imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do smrti primatelja uzdržavanja. U sudskoj praksi zauzeto je stajalište da predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju može biti i buduća imovina, dakle imovina koju primatelj uzdržavanja nema u času zaključenja ugovora, nego koju će steći do časa kada dolazi do prijenosa prava vlasništva u korist davatelja uzdržavanja, dakle u času smrti primatelja uzdržavanja (Županijski sud u Rijeci GŽ-786/01 od 18. rujna 2002., Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev. 2082/99 od 21. kolovoza 2002.). Mogućnost da predmet ugovora bude buduća stvar proizlazi i iz odredbe čl. 380. st. 3. ZOO-a prema kojoj se kupoprodaja može odnositi na buduću stvar. Budući da je iz sklopljenog Ugovora o doživotnom uzdržavanju zaključenog između predlagateljice i sada pok. G. S. jasno vidljivo da je predmet tog Ugovora cjelokupna imovina koju će primatelj uzdržavanja imati u svom vlasništvu u času svoje smrti, te kako je nesporno da je primatelj uzdržavanja suvlasništvo na nekretninama upisanima u zk. ul. ___ k.o. D. stekao za svog života u svibnju 2009., to je valjalo usvojiti žalbu predlagateljice i preinačiti pobijano rješenje, te dopustiti predloženi upis u korist predlagateljice, a na temelju predmetnog Ugovora o doživotnom uzdržavanju zaključenog kod javnog bilježnika R. B. 9. srpnja 2007. godine.”

* * *

Županijski sud u Varaždinu, **GŽ-703/06-2, od 17. VII. 2006.**

Pravo vlasništva na imovini nakon smrti korisnika uzdržavanja

(Čl. 116. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 48/03 i 163/03).

Sentenca

Postojanje pravno valjanog ugovora o doživotnom uzdržavanju na temelju kojeg je ostavinska imovina prenesena na davatelja uzdržavanja isključuje raspravljanje o ostavinskoj imovini, bez obzira na to što ugovor nije proveden u zemljišnim knjigama, budući da je bit ugovora o doživotnom uzdržavanju da se prijenos prava vlasništva odgađa do smrti primatelja uzdržavanja, te da časom smrti primatelja uzdržavanja pravo vlasništva na imovini koja je predmet ugovora prelazi na davatelja uzdržavanja, a što pak znači da u času smrti primatelj uzdržavanja više nije vlasnik nekretnina, kojih je bio vlasnik do svoje smrti.

Kratki tekst odluke

“Prije svega valja navesti da u konkretnom slučaju konkuriraju Ugovor o doživotnom uzdržavanju, čiju pravnu valjanost još nitko nije osporio, te zakonsko nasljeđivanje. Ugovorom o doživotnom uzdržavanju bila je ovlaštena davateljica uzdržavanja da nakon smrti primateljice uzdržavanja izvrši uknjižbu prava vlasništva

na nekretninama, koje su bile predmet ugovora, u zemljišnim knjigama ili knjizi položenih ugovora, pri čemu je prema definiciji čl. 116. Zakona o nasljeđivanju (dalje: ZN), (odnosno ranijoj odredbi čl. 122. Zakona o nasljeđivanju) ugovor o doživotnom uzdržavanju ugovor kojim se jedan ugovornik obvezuje uzdržavati doživotno drugog ugovornika, ili neku treću osobu, a u kojem drugi ugovornik izjavljuje da mu prenosi u vlasništvo u času svoje smrti svu svoju imovinu ili jedan njezin dio, pri čemu se u tom slučaju radi o ugovoru o otuđenju uz naknadu imovine koja pripada imatelju uzdržavanja u vrijeme sklapanja ugovora, ili određenog dijela te imovine čija je predaja davatelju uzdržavanja odgođena do smrti primatelja uzdržavanja. Prema tome, časom smrti primatelj uzdržavanja prenosi u vlasništvo davatelju uzdržavanja svu svoju imovinu, odnosno jedan njezin dio, pa slijedom toga, ako bi došlo do prijenosa kompletne imovine, onda pokojni ostavitelj ne bi imao ostavinsku imovinu koju bi trebalo raspraviti i koju bi stekli zakonski nasljednici, pa uopće ne bi niti došlo do zakonskog nasljeđivanja, već bi takav ostavinski postupak bio obustavljen, odnosno bilo bi doneseno rješenje da se ostavina neće raspravljati, jer nema ostavinske imovine. S obzirom na sklopljeni ugovor o doživotnom uzdržavanju, upitno je koja bi to imovina prešla na zakonske nasljednike časom smrti, a u smislu odredbe čl. 129. st. 1. ZN-a, ako postoji valjani Ugovor o doživotnom uzdržavanju. Ovdje još valja istaknuti da su navodi nasljednika dijelom i kontradiktorni. Naime, davateljica uzdržavanja nije mogla izvršiti upis svog prava u zemljišnu knjigu ili knjigu položenih isprava ako nije na to bila ovlaštena prije smrti primateljice uzdržavanja, pa ako bi se prihvatilo pravno stajalište nasljednika da je časom smrti kompletna imovina koja nije prenesena na davateljicu uzdržavanja prešla na zakonske nasljednike, onda se niti jedan ugovor o doživotnom uzdržavanju ne bi mogao provesti u zemljišnoj knjizi, jer se prijenos prava vlasništva ne može tražiti prije smrti primatelja uzdržavanja. Bit pak ugovora o doživotnom uzdržavanju je u tome da se prijenos prava vlasništva odgađa do smrti primatelja uzdržavanja, ali časom smrti primatelja uzdržavanja pravo vlasništva na imovini koja je predmet ugovora prelazi na davatelja uzdržavanja, a što pak znači da u času smrti primatelj uzdržavanja više nije vlasnik nekretnina, kojih je bio vlasnik do svoje smrti.”

* * *

Županijski sud u Bjelovaru - ŽS BjGž 175/2001

Sentenca

Osoba koja u ostavinskom postupku ustvrdi, da je sa ostaviteljem zaključila ugovor o doživotnom uzdržavanju koji u biti predstavlja oporuku, smatra se strankom u ostavinskom postupku.

Kratki tekst odluke

“Žalitelj I.G. je u ostavinskom postupku na raspravi izjavio da je u spis priložio ugovor o doživotnom uzdržavanju koji je vanbračni suprug ostaviteljice s njom sklopio 16. 3. 2000. godine, te da s obzirom da ugovor o doživotnom uzdržavanju nije ovjeren od strane suda, ovaj ugovor se ima smatrati kao oporuka. Nakon ovakove izjave u kojoj I.G. tvrdi da je oporučni nasljednik i da postoji oporuka, on stupa u položaj stranke u smislu odredbe čl. 185. Zakona o nasljeđivanju, pa nije bilo mjesta odbacivanju njegove žalbe kao nedopuštene, a koju je uložio protiv rješenja o nasljeđivanju O-83/00-6 od 25. lipnja 2000. godine.”

* * *

Županijski sud u Zagrebu - ŽS ZgGž 4070/1996

Sentenca

Davatelj uzdržavanja kao ugovorna strana u ugovoru o doživotnom uzdržavanju s ostaviteljem ne smatra se strankom, niti osobom koja ostvaruje neko pravo iz ostavine.

Kratki tekst odluke

“Prema odredbi čl. 185. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78, dalje: ZON), strankom u smislu tog zakona smatraju se nasljednici i zapisovnici, kao i druge osobe koje ostvaruju neko pravo iz ostavine. Ne može se smatrati da žalitelji, kao ugovorne strane u ugovoru o doživotnom uzdržavanju s ostaviteljem, ostvaruju neko pravo iz ostavine, slijedom čega bi se smatrali strankama prema navedenom propisu. Svoje pravo iz ugovora o doživotnom uzdržavanju žalitelji mogu ostvariti nezavisno od ostavinskog postupka, naravno, ovisno o opstojnosti ovog ugovora. Kako žalitelji nisu stranke u ostavinskom postupku iza pok. P.J., to je sud prvog stupnja osnovano odbacio žalbu žalitelja protiv rješenja o nasljeđivanju od 1. rujna 1995. godine, broj O-4773/95, kao nedopuštenu jer je podnesena od neovlaštenih osoba.”

* * *

Županijski sud u Bjelovaru - ŽS BjGž 419/1999

Sentenca

Zabilježba ugovora o doživotnom uzdržavanju ne sprječava vlasnika da otuđi nekretninu trećoj osobi temeljem ugovora o prodaji, niti je ona na zakonu osnovan razlog, da zemljišnoknjižni sud odbije provedbu tog ugovora.

Kratki tekst odluke

“Zabilježba je upis kojim se čini vidljivim mjerodavne okolnosti za koje je zakonom određeno da ih se može zabilježiti u zemljišnim knjigama. Zabilježbom se mogu osnovati određeni pravni učinci kada je to predviđeno zakonom (st. 4. čl. 30. Zakona o zemljišnim knjigama). Kada se radi o zabilježbi sa svrhom da se vidljivim učine određeni odnosi ili činjenice određene zakonom, zabilježba ima za posljedicu da se nitko ne može pozivati na to da za njih nije znao niti morao znati (toč. 1. čl. 39. Zakona o zemljišnim knjigama). Zabilježba ugovora o doživotnom uzdržavanju zbog koje je odbijen prijedlog za uknjižbu prava vlasništva u ovom zemljišnoknjižnom predmetu, ne sprječava međutim primatelja uzdržavanja da kao vlasnik otuđi trećoj osobi nekretnine koje su predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju.”

* * *

Županijski sud u Zagrebu, Gž-3777/06, od 6. III. 2006.

Ugovor o doživotnom uzdržavanju, promijenjene prilike

(Čl. 120. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 48/03 i 163/03).

Sentenca

Kad su nakon zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju voljom primatelja uzdržavanja nastupile okolnosti koje su se mogle predvidjeti, a davatelj uzdržavanja je drugačije obveze i dalje spreman izvršavati, to je razlog da se odnosi stranaka ponovno urede u izvanparničnom postupku, odnosno da se izmijeni postojeći ugovor, ali ne da se ugovor raskine.

Kratki tekst odluke

“Predmet spora je zahtjev tužitelja kao primatelja uzdržavanja, prema Ugovoru o doživotnom uzdržavanju zaključenom s tuženikom, kao davateljem uzdržavanja, za raskid tog Ugovora u smislu tada važeće odredbe čl. 120. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine”, br. 48/03 i 163/03, dalje: ZN).

Sud prvog stupnja je odbio tužbeni zahtjev utvrdivši da ne postoje razlozi za raskid u smislu citirane zakonske odredbe, već da bi eventualno postojali razlozi za ponovno uređenje odnosa između parničnih stranaka, ali to tužitelj izričito odbija.

Nesporno je da su stranke zaključile ugovor o doživotnom uzdržavanju, na temelju kojeg je tuženik u cijelosti ispunio sve svoje ugovorne obveze iz tog Ugovora (smjestio je tužitelja u dom umirovljenika, plaćao je razliku cijene smještaja, dolazio mu je u posjet u dinamici određenoj Ugovorom, osigurao mu direktnu telefonsku liniju, pedikera, kupovao mu voće i slatkiše i slično).

Nesporno je također da je tužitelj odlučio napustiti dom umirovljenika i vratiti se u svoj stan, te da mu je nakon toga tuženik ponudio drugačiji način izvršavanja ugovornih obveza (osigurao mu je gospođu koja mu je kuhala i spremala, što je tuženik plaćao svojim sredstvima i na drugi odgovarajući način koji je sud prvog stupnja utvrdio) i nastavio izvršavati obveze koje bi se sastojale u uzdržavanju tužitelja. Međutim, tužitelj je odbio na drugačiji način urediti odnose s tuženikom, odbio je ponude tuženika da ga i dalje na adekvatan način uzdržava i tražio je raskid ugovora. Kao razlog raskida naveo je tvrdnju da mu je tuženik umjesto jednog komada namještaja - sudopera, naručio kuhinju od 2 m, zajedno sa sudoperom (koja je nesporno bila cijenom povoljna i na što je tužitelj prethodno pristao i platio od vlastitih sredstava), ali je navodno takvo ponašanje, po navodima tužitelja, izazvalo nepovjerenje, pa tužitelj nije više želio održati na snazi postojeći Ugovor o doživotnom uzdržavanju.

Sud je na temelju ovakvog činjeničnog utvrđenja zaključio da su se prilike između strankama doista promijenile, budući da je tužitelj napustio dom za starije osobe u koji ga je smjestio tuženik, a što je bila njegova ugovorna obveza, no tuženik je učinio sve ili je barem pokušao učiniti sve da tužitelju olakša život u njegovom stanu, osigurao mu je odgovarajuću skrb i njegu (kako je to sud prvog stupnja opisao na str. 6., prvi odlomak prvostupanjske presude). Također je sud utvrdio da tužitelj odbija kontakte s tuženikom, jednostrano ga je obavijestio da raskida ugovor, s čime se tuženik nije složio, pa je sud zaključio da je tužitelj taj koji je svojim ponašanjem onemogućio tuženika da izvršava svoje obveze, što ne može ići na štetu tuženika koji je svoje obveze izvršavao savjesno i bio ih je spreman i dalje izvršavati. Na sadržaj i opseg ugovora po stajalištu suda prvog stupnja mogu utjecati izmijenjene okolnosti, a sud prvog stupnja zaključuje da nakon zaključenja ugovora nisu nastupili takvi naknadni događaji ili okolnosti koje se u vrijeme zaključenja ugovora nisu mogle predvidjeti niti naknadno izbjeći, budući da je tužitelj mogao predvidjeti mogućnost da se neće prilagoditi životu u ustanovi za starije osobe, pa kad su

nakon zaključenja Ugovora voljom primatelja uzdržavanja te okolnosti nastupile, a mogle su se predvidjeti, a davatelj uzdržavanja je te drugačije obveze i dalje bio spreman izvršavati, što može biti razlog da se odnosi stranaka ponovno urede u izvanparničnom postupku, odnosno da se izmijeni postojeći Ugovor, ali ne može biti razlog da se raskine postojeći Ugovor.”

NAPOMENA: v. sada čl. 584. ZOO (“Narodne novine”, br. 35/05)

* * *

UGOVOR O DOŽIVOTNOM UZDRŽAVANJU – PRETPOSTAVKE ZA VALJANOST

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 183/10-2, od 15. IX. 2010.

Okolnost da je primatelj uzdržavanja umro nekoliko mjeseci nakon sklapanja ugovora

(Čl. 122. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 48/03, 163/03 i 35/05 te čl. 53. st. 1. i čl. 66. Zakona o obveznim odnosima - “Narodne novine”, br. 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01).

Sentenca

Okolnost da je primatelj uzdržavanja umro nekoliko mjeseci nakon sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju sama po sebi ne utječe na njegovu pravnu valjanost jer takav ugovor sadrži u sebi i elemente aleatornosti.

Kratki tekst odluke

“Sudovi su zaključili da je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen između pok. P. S. kao primatelja uzdržavanja i tuženice M. S. kao davateljice uzdržavanja pravno valjan i proizvodi sve pravne učinke jer da se ne radi o prividnom ugovoru koji nema učinka između ugovornih stranaka u smislu čl. 66. Zakona o obveznim odnosima (dalje: ZOO), a da pobude iz kojih je ugovor sklopljen ne utječu na njegovu valjanost (čl. 53. st. 1. ZOO-a) te da isti ugovor nije protivan javnom moralu i načelima savjesnosti i poštenja. To stoga što okolnost što je primatelj uzdržavanja umro nakon nekoliko mjeseci po zaključenju ugovora samo po sebi ne utječe na njegovu valjanost s obzirom da takav ugovor sadrži u sebi i elemente aleatornosti.”

* * *

Županijski sud u Rijeci, Gž-786/01, od 18. IX. 2002.

Pretpostavke za pravnu valjanost

(Čl. 122. st. 6. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Ugovor o doživotnom uzdržavanju u kojem je primatelj uzdržavanja izjavio da davatelju uzdržavanja ostavlja svu svoju imovinu pa i onu koju će imati u trenutku smrti, pravno je valjan i proizvodi sve namjeravane učinke.

Kratki tekst odluke

“Naime, žaliteljice se tijekom prvostupanjskog postupka i u žalbi sasvim pogrešno pozivaju na tipičan oblik ugovora o doživotnom uzdržavanju iz st. 1. čl. 122. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78, u nastavku teksta: ZN), te na osnovi njegovog zakonskog sadržaja izgrađuju stav o pravnoj nevaljanosti prijepornog ugovora o doživotnom uzdržavanju. To je zato jer je takav ugovor o doživotnom uzdržavanju samo jedan od pojavnih oblika ovog ugovora, koji može imati širi ili uži sadržaj što svakako ovisi o sporazumu, odnosno volji ugovornih stranaka. Naime, osim navedenog, tipičnog oblika ugovora o doživotnom uzdržavanju, na koji se odnosi st. 1. čl. 122. ZN-a, valja istaknuti da su u st. 6. toga članka predviđene mogućnosti da se ugovoru o doživotnom uzdržavanju da i drugačiji sadržaj, pa su u tom stavku primjerice opisane različite varijante ovog ugovora. Valja uočiti da je razlika između ugovora iz st. 1. i ugovora iz st. 6. odnosnog članka u tome što se u prvom slučaju ugovor odnosi na imovinu koju primatelj uzdržavanja ima u vrijeme zaključenja ugovora, dok se ugovor iz st. 6. odnosi na buduću imovinu, dakle, na svojevrсно “obećanje nasljedstva” poslije smrti primatelja uzdržavanja. Kad je tome tako, tada valja zaključiti da se i prijeporni ugovor, bez obzira što se ne radi o tipičnom obliku tog ugovora iz st. 1. čl. 122., ima smatrati pravno valjanim ugovorom o doživotnom uzdržavanju.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 898/94, od 21. X. 1998.

Pisani oblik

(Čl. 122. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Ugovor o doživotnom uzdržavanju koji nije sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od suca ne može konvalidirati iako je izvršen.

Kratki tekst odluke

“Pogrešno su nižestupanjski sudovi primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev primjenjujući odredbu čl. 73. Zakona o obveznim odnosima (“Narodne novine”, br. 53/91., 73/91, 3/94, 7/96. i 91/96. - dalje ZOO). Prema toj odredbi ugovor za čije se sklapanje zahtijeva pismena forma smatra se pravovaljanim iako nije zaključen u toj formi, ako su ugovorne strane izvršile, u cijelosti ili u pretežnom dijelu, obveze koje iz nje nastaju, osim ako iz cilja zbog kojeg je forma propisana očito ne proizlazi što drugo. Ugovor o doživotnom uzdržavanju je prema odredbi čl. 122. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine”, br. 52/71, 47/78. - dalje ZN) strogo formalni ugovor za čiju pravovaljanost je propisana pored pismenog oblika i ovjera suca. Sudac je, prema odredbi st. 5. navedenog članka, dužan pročitati ugovor i upozoriti ugovornike na posljedice ugovora, pa je očito da je cilj propisane forme sprečavanje eventualne zloupotrebe, kao i zaštita prava trećih osoba (npr. nužnih nasljednika, koji otuđenjem imovine temeljem ugovora o doživotnom uzdržavanju gube pravo na nužni dio). Stoga prema stajalištu ovog suda ugovor o doživotnom uzdržavanju koji nije sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od suca ne može konvalidirati ni kad je izvršen.”

* * *

Županijski sud u Zagrebu, GŽ-9913/00, od 18. II. 2003.

Ovjera

(Čl. 173. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Sudac nije ovlašten uskratiti ovjeru ugovora o doživotnom uzdržavanju koji nema točnu oznaku nekretnine i površine, niti je ovlašten ispitivati osnovu stjecanja prava vlasništva primatelja uzdržavanja.

Kratki tekst odluke

“Prvostupanjskim rješenjem je odbačen prijedlog predlagateljica radi ovjere ugovora o uzdržavanju.

Prema odredbi čl. 122. st. 4. ZN ugovor o doživotnom uzdržavanju mora biti sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od suca. To znači da se ne ovjeravaju samo potpisi, već i sam ugovor, koji treba imati sve materijalne i formalne pretpostavke za valjanost.

U konkretnoj stvari, a kako to proizlazi iz stanja spisa, predloženi ugovor sadrži sve bitne elemente za valjanost ugovora. Pojedine manjkavosti odnosno nedostaci u smislu točnih naznaka nekretnina i površina, koje bi strankama kasnije činile poteškoću u provedbi ugovora ili zbog kojih bi se ugovor mogao pobijati, nisu razlog za postupanje po odredbi čl. 109. ZPP.

Stoga osnovano žaliteljice u žalbi navode da je navedena povreda bila od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne odluke (čl. 354. st. 1. ZPP). Naime, u takvom slučaju sudac je dužan upozoriti stranke na nedostatke i ukoliko one ostanu kod predloženog teksta, sudac je dužan ovjeriti ugovor, a u zapisniku konstatirati dano upozorenje i činjenicu da su stranke ostale kod predloženog teksta.

Osnovano žaliteljice u žalbi navode i to da su za ovjeru ugovora pravno neodlučni temelji stjecanja vlasništva po primateljici uzdržavanja, kao i stanje na njezinom računu odnosno štednoj knjižici.

Iz navedenih razloga je pobijano rješenje ukinuto i predmet vraćen na ponovni postupak temeljem odredbe iz čl. 380. toč. 3. ZPP-a, u kojem će prvostupanjski sud postupiti imajući u vidu naprijed navedeno i sukladno navedenim propisima o ovjeri ugovora o uzdržavanju.”

* * *

Županijski sud u Zagrebu, **GŽ-2018/03, od 28. X. 2003. NAPOMENA: v. čl. 274. Ovršnog zakona («Narodne novine», br. 57/96, 29/99 i 173/03)**

Fiducijarno vlasništvo

(Čl. 122. st. 4. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Okolnost da je u zemljišnim knjigama uknjiženo pravo fiducijarnog vlasništva radi osiguranja novčane tražbine, nije zapreka za ovjeru ugovora o doživotnom uzdržavanju prethodnog vlasnika.

Kratki tekst odluke

“U postupku pred sudom prvog stupnja utvrđeno je da je predlagatelj I. P. podnio sudu prvog stupnja prijedlog radi ovjere ugovora o doživotnom uzdržavanju sklopljenog između I. P. kao primatelja uzdržavanja te Đ. P. kao davateljice uzdržavanja. Predmet ovog ugovora su nekretnine upisane u zk.ul. u naravi kuća.

Sud prvog stupnja je, međutim, odbio ovjeriti navedeni ugovor nakon što je predlagatelj dostavio novi zemljišnoknjižni izvadak od 20. veljače 2003. godine.

U obrazloženju pobijanog rješenja sud prvog stupnja navodi da iz zk. ul. 4682 k.o. Č. proizlazi da ova nekretnina pripada vlasništvu Z. B. d.d. Z., pa budući da ova nekretnina nije vlasništvo predlagatelja, to se odbija njegov zahtjev za ovjeru ugovora.

Treba reći da je tumačenje suda prvog stupnja pogrešno.

Ovo stoga, što iz navedenog zk. izvatka proizlazi da je uknjiženo pravo vlasništva u korist Z. B. radi osiguranja novčane tražbine temeljem čl. 274. st. 1. Ovršnog zakona (“Narodne novine”, br. 57/96 i 29/99).

U konkretnom slučaju radi se o tzv. fiducijarnom vlasništvu, što znači da Z. B. d.d. kao vjerovnik neće uživati ovu nekretninu kao vlasnik, nego joj ona služi kao osiguranje novčane tražbine prema dužniku (predlagatelju). Podmirenjem novčane tražbine u ovom slučaju kredita, predmetna nekretnina ponovno se prenosi na prvobitnog vlasnika, tj. predlagatelja.

Stoga, nema zapreke da se ovjeri navedeni ugovor, jer se ovjerom istog ne dira u prava vjerovnika - Z. B. d.d.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2082/99, od 21. VIII. 2002.**Buduća imovina**

(Čl. 122. st. 1. Zakona o nasljeđivanju - "Narodne novine", br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju može biti i buduća imovina.

Kratki tekst odluke

"Sudovi su prihvatili tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavim ugovora o doživotnom uzdržavanju koji se odnosi na stan u Zagrebu, Laginjina 9, drugi kat lijevo, jer da u vrijeme zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju (1. lipnja 1992. godine) primateljica uzdržavanja nije bila vlasnica istog, pa da ga temeljem čl. 122. st. 1. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", br. 52/71 i 47/78, dalje: ZN) nije mogla ugovorom o doživotnom uzdržavanju prenijeti na drugog.

Osnovano tuženica pobija pravno stajalište sudova. Ovo s razloga što su sudovi propustili ocijeniti osim odredbe čl. 122. st. 1. i odredbu čl. 122. st. 6. ZN kojom odredbom je predviđena mogućnost zaključenja ugovora i s drugim sadržajem izvan onog predviđenog odredbom čl. 122. st. 1. ZN, pa se tako ugovor iz st. 6. čl. 122. ZN odnosi i na buduću imovinu.

Stranke su u ugovoru izričito navele da se prenosi na davateljicu uzdržavanja i stan u Zagrebu, Laginjina br. 9, dakle, imale su u vidu prijenos imovine koja u tom momentu još nije bila u vlasništvu primateljice uzdržavanja, ali je bilo izvjesno da će postati njezina imovina jer je imala stanarsko pravo i podnijela zahtjev za otkup stana. Taj stan je i postao njezino vlasništvo jer ga je dana 28. srpnja 1992. godine otkupila.

Raspolaganje budućom imovinom, inače, i nije nešto što bi bilo nepoznato u našem pravu. Tako se čl. 458. st. 3. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99) propisuje: "Prodaja se može odnositi i na buduću stvar".

Prema odredbi čl. 122. st. 6. ZN primateljica uzdržavanja mogla je, dakle, prenijeti na davateljicu uzdržavanja i buduću imovinu, kako je to učinila svojim ugovorom, pa je trebalo pravilnom primjenom materijalnog prava preinačiti pobijane presude u odnosu na predmetni stan i odbiti zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavim ugovora u ovom dijelu."

* * *

Županijski sud u Varaždinu, Gž-1428/08-2, od 8. XII. 2008.

Ovlaštenje staratelja za poseban slučaj

(Čl. 186. st. 1. Zakona o braku i porodičnim odnosima - «Narodne novine», br. 11/78, 27/78, 45/89, 51/89-pročišćeni tekst, 59/90 i 25/94).

Sentenca

Kada je rješenje Centra za socijalnu skrb kojim je staratelju za poseban slučaj odobreno sklapanje ugovora o doživotnom uzdržavanju naknadno poništeno, tada je i zaključeni ugovor o doživotnom uzdržavanju ništav.

Kratki tekst

“S obzirom na činjenicu da je rješenje Centra za socijalnu skrb Z. B. kojim je staratelju za poseban slučaj S. O. odobreno sklapanje ugovora o doživotnom uzdržavanju u ime majke stranaka kao primatelja uzdržavanja s tuženikom kao davateljem uzdržavanja, poništeno, nedvojbeno je da je staratelj za poseban slučaj sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju u ime majke stranaka bez potrebnog ovlaštenja. Naime, odredbom čl. 186. st. 1. Zakona o braku i porodičnim odnosima (dalje: ZBPO) određeno je da staratelj može samo s odobrenjem organa starateljstva poduzeti posao koji prelazi okvire redovitog poslovanja imovinom i pravima štíćenika, među ostalim otuđiti ili opteretiti nekretnine štíćenika i otuđiti iz imovine štíćenika pokretne stvari veće vrijednosti. Budući da je S. O. kao staratelj za poseban slučaj u ime majke stranaka sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju s tuženikom bez odobrenja organa starateljstva, jer je rješenje Centra za socijalnu skrb Z. B. kojim je odobreno sklapanje ugovora staratelju za poseban slučaj poništeno, mora se zaključiti da je ugovor o doživotnom uzdržavanju od 3. lipnja 1991. protivan prisilnom propisu, odredbi čl. 186. st. 1. ZBPO-a, kojom odredbom je određeno da takav pravni posao staratelj može poduzeti samo s odobrenjem organa starateljstva, pa je pravilan zaključak prvostupanjskog suda da je navedeni ugovor ništav u smislu odredbe čl. 103. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (“Narodne novine”, br. 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01). Okolnosti koje tuženik iznosi u žalbi, a koje se odnose na njegovu savjesnost, kao i savjesnost staratelja za poseban slučaj, kao i ostale okolnosti vezane uz izvršavanje obveza iz ugovora o doživotnom uzdržavanju, nemaju nikakav značaj u odnosu na odluku o tužbenom zahtjevu tužitelja, budući da je nedvojbeno ugovor o doživotnom uzdržavanju u ime majke stranaka sklopio staratelj za poseban slučaj bez potrebnog odobrenja, zbog čega se takav ugovor mora smatrati ništavim, jer je protivan prisilnom propisu.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 753/01, od 18. XII. 2001.

Ovlaštene osobe za pobijanje

(Čl. 125. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Osoba koja nije stranka ugovora o doživotnom uzdržavanju, niti je pozvana na nasljeđivanje, nije aktivno legitimirana za pobijanje tog ugovora.

Kratki tekst odluke

“U postupku suda prvog stupnja je utvrđeno, a koja je utvrđenja prihvatio i sud drugog stupnja, da

je između djeda tužitelja i oca tuženice, kao primatelja uzdržavanja i tuženice kao davateljice uzdržavanja, zaključen dana 14. siječnja 1993. ugovor o doživotnom uzdržavanju.

Tužitelj je s tužbenim zahtjevom zatražio poništaj tog ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Slijedom nadenih utvrđenja pred nižestupanjskim sudovima, proizlazi da tužitelj nije stranka toga ugovora, a niti je pozvan na nasljedstvo iza primatelja uzdržavanja - njegovoga djeda, jer je tužiteljeva majka živa. Stoga njemu nije, a sukladno čl. 112. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 53/91 i 73/91, dalje: ZOO), pridržano pravo pobijanja toga ugovora."

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 1365/96, od 21. II. 2001.

Raspolaganje tuđom nekretninom

(Čl. 122. Zakona o nasljeđivanju - "Narodne novine", br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Okolnost da je primateljica uzdržavanja ugovorom raspolagala nekretninama koje nisu njezino vlasništvo ne čini taj ugovor ništavim, već on za vlasnika ne proizvodi pravni učinak.

Kratki tekst odluke

"Međutim, za predmet spora nije ni odlučna okolnost, je li pokojna primateljica uzdržavanja bila vlasnica nekretnina, odnosno da li je ugovorom raspolagala tuđim nekretninama, jer ta okolnost ne čini ugovor o doživotnom uzdržavanju ništavim u smislu odredbe čl. 103. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99, dalje ZOO), već taj ugovor u odnosu na vlasnike ili suvlasnike nekretnina ne proizvodi pravne učinke."

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2769/00-2, od 10. XII. 2003.

Zajednica života, usmena pogodba

(Čl. 125. st. 2. Zakona o nasljeđivanju - "Narodne novine", br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Kod ugovora o doživotnom uzdržavanju, zajednica života ugovornih strana nije sporedna odredba glede koje bi bila valjana usmena pogodba.

Kratki tekst odluke

“Takva pravna ocjena je pogrešna, jer se postojanje usmene pogodbe o zajednici života ne može utvrditi na temelju činjenice postojanja bračne zajednice, već na temelju utvrđene “prave volje” ugovornih strana da ugovorom o doživotnom uzdržavanju utemelje zajednicu života, neovisno o postojanju bračne zajednice. Postojanje takve prave volje ugovornih strana sudovi nisu, niti su mogli utvrditi, jer su ugovorne strane umrle.

Osim toga, sve da je i postojala “istovremena usmena pogodba” o zajednici života ugovornih strana, ona ne bi bila pravovaljana.

Odredbom čl. 71. st. 2. Zakona o obveznim odnosima- dalje: ZOO propisano je da će, u slučaju da je ugovor sklopljen u posebnoj formi, biti pravovaljane i istovremene usmene pogodbe o sporednim točkama o kojima u formalnom ugovoru nije ništa rečeno, ako nisu u opreci s njegovim sadržajem ili ako nisu protivne cilju zbog kojeg je forma propisana.

Iz navedene odredbe proizlazi da se mora raditi o sporednim točkama ugovora, a zajednica života ugovornih strana iz ugovora o doživotnom uzdržavanju nije sporedna točka, odnosno sporedni sastojak ugovora o doživotnom uzdržavanju. To proizlazi iz same prirode ugovora o doživotnom uzdržavanju, a i iz značenja koji Zakon o nasljeđivanju - dalje: ZN daje tom sastojku ugovora. Naime, odredbe čl. 125. st. 2. ZN posebno uređuju i izvršavanje i raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju u slučaju kada je ugovorena zajednica života.

Zbog navedenih razloga ovaj sud ocjenjuje da je pravilnom primjenom materijalnog prava - odredbom čl. 125. st. 2. ZN i čl. 71. st. 1. ZOO - trebalo utvrditi da Ugovorom o doživotnom uzdržavanju od 7. rujna 1986. između ugovaratelja nije bila ugovorena zajednica života, te da, u skladu s time, ni tužitelj, nakon smrti svoje majke, nije bio u obvezi živjeti u zajednici s primateljem uzdržavanja I. S. To, dalje, znači da su obveze davateljice uzdržavanja, njegove pokojne majke, na njega mogle prijeći, u skladu s odredbom čl. 1. i 127. ZN, ukoliko je on obvezu davanja uzdržavanja nastavio ispunjavati u opsegu u kojem je ona bila ugovorena Ugovorom o doživotnom uzdržavanju od 7. rujna 1986.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Gzz 21/92, od 4. XI. 1992.

Konvalidacija

(Čl. 122. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Ugovor o doživotnom uzdržavanju koji nije sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od suca ne može konvalidirati ni kad je izvršen.

Kratki tekst odluke

“Ugovor o doživotnom uzdržavanju prema odredbi čl. 122. Zakona o nasljeđivanju (ZN) je strogo formalni ugovor za čiju se pravovaljanost, osim pismene forme, traži i da bude ovjeren od suca.. Ako

ugovor o doživotnom uzdržavanju nije sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od suca davalac uzdržavanja ne može steći imovinu primaoca uzdržavanja. To ni u slučaju ako je takav ugovor, koji nema potrebnu formu, i izvršen. Cilj je forme propisane odredbama čl. 122. ZN (pisani oblik i ovjera po sucu) da zaštiti pravo nužnih nasljednika prema koje, samo ako je ostavitelj svoju imovinu darovao ugovorom o doživotnom uzdržavanju, nemaju pravo na nužni dio pa se zbog nedostatka forme ugovor o doživotnom uzdržavanju ne može konvalidirati izvršenjem usmenog ili pismenog ugovora bez ovjere suca u cijelosti ili u pretežnom dijelu (Čl. 73. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 53/91 i 73/91). Kada su sudovi usvajanjem tužbenog zahtjeva sudili protivno citiranoj odredbi čl. 122. ZN stajališta ovog suda o nemogućnosti konvalidiranja ugovora o doživotnom uzdržavanju kojemu nedostaje zakonska forma, pogrešno su primijenili materijalno pravo, pa je zahtjev za zaštitu zakonitosti trebalo prihvatiti, preinačiti presude i odlučiti kao u izreci na temelju odredbe u čl. 408. u svezi s čl. 395. st. 1. Zakona o parničnom postupku."

* * *

Županijski sud u Zagrebu, Gž-6370/08-2, od 10. V. 2011.

Otuđenje imovine u korist treće osobe

(Čl. 122. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71, 47/78 i 56/00).

Sentenca

Nije pravno valjan ugovor o doživotnom uzdržavanju kojim imovina primatelja uzdržavanja prelazi u vlasništvo treće osobe koja nije ugovorna strana.

Kratki tekst odluke

"Odredba čl. 122. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", br. 52/71, 47/78 i 56/00 - dalje: ZN) propisuje uvjete za pravovaljanost ugovora o doživotnom uzdržavanju, a iz sadržaja navedene odredbe proizlazi da je to ugovor kojim se jedan ugovornik obvezuje uzdržavati drugog ili neku treću osobu, a drugi izjavljuje da mu ostavlja svu svoju imovinu u nasljedstvo, dakle radi se o ugovoru o otuđenju uz naknadu.

Navedena odredba dopušta da se davanje uzdržavanja ugovori u korist neke treće osobe, ali ne predviđa mogućnost da se ugovori da imovina primatelja uzdržavanja prelazi u vlasništvo neke treće osobe koja nije ugovorna strana.

Budući da su u konkretnom slučaju davatelj (pokojni B. P.) i primatelji uzdržavanja (I. i II.-tuženici) upravo to dogovorili (da imovina davatelja prelazi u vlasništvo III. i IV.-tuženih koji nisu ni primatelji, a ni davatelji uzdržavanja - dakle nisu stranke iz ugovora), takav ugovor nema pravni učinak te je ništav.

Upravo je svrha ugovora o doživotnom uzdržavanju da davatelji primatelju pruže uzdržavanje, a zauzvrat nasljeđuju njegovu imovinu. Budući da to nije slučaj u ovom ugovoru, pogrešan je zaključak suda da odredba čl. 122. ZN-a ne predviđa da bi prelazak imovine u vlasništvo neke treće osobe koja nije ugovorna strana imalo za posljedicu ništavost."

NAPOMENA: v. sada važeću odredbu čl. 579. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 35/05 i 41/08).

* * *

Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-1342/06, od 27. IX. 2007.

Mogućnost sklapanja ugovora sa suprugom kojoj je imenovan skrbnikom

(Čl. 175. st. 1. toč. 5. Obiteljskog zakona - "Narodne novine", br. 116/03 i 17/04).

Sentenca

Skrbnik ne može sklopiti ugovor o doživotnom uzdržavanju sa štićenikom.

Kratki tekst odluke

“Podnositelj u ustavnoj tužbi iznosi svoju prosudbu da nema ni pravnih ni faktičnih zapreka za sklapanje ugovora o doživotnom uzdržavanju, jer on već preko deset godina kao skrbnik svoje supruge njoj daje, a ona prima uzdržavanje.

Ustavna tužba nije osnovana.

U obrazloženju osporene presude Upravni sud Republike Hrvatske je naveo da je podnositeljeva supruga potpuno lišena poslovne sposobnosti, a za skrbnika joj je postavljen podnositelj, pa s obzirom da prema odredbi čl. 175. st. 1. toč. 5. Obiteljskog zakona (“Narodne novine”, br. 116/03 i 17/04) skrbnik ne može biti osoba s kojom je štićenik sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju, pravilno upravna tijela nisu odobrila sklapanje takvog ugovora.

Pravna stajališta navedena u osporenoj presudi Upravnog suda zasnivaju se na pravilnoj primjeni mjero-davnog materijalnog prava i na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju tog prava.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 207/00, od 6. VI. 2000.

Znanje za tešku bolest

(Čl. 122. Zakon o nasljeđivanju - "Narodne novine", br. 52/71, 47/78).

Sentenca

Ocijenjeno je uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, da okolnost da je davatelju uzdržavanja u vrijeme sklapanja ugovora bila poznata teška bolest primateljice uzdržavanja, i da je ona umrla kratko vrijeme iza toga, sama po sebi ne ukazuje na ništavost ugovora kada je bilo neizvjesno koliko će dugo primateljica uzdržavanja živjeti.

Kratki tekst odluke

“Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužiteljica za utvrđenje ništavim ugovora o doživotnom uzdržavanju što ga je tuženik kao davatelj uzdržavanja zaključio sa sada pok. primateljicom uzdržavanja. Tužiteljice su tražile utvrđenje pravne nevaljanosti ovog ugovora, jer su tvrdile da primateljica uzdržavanja u času sklapanja ugovora nije bila sposobna za rasuđivanje, da je ugovoru nedostajao element aleatornosti, budući je u času zaključenja bila izvjesna bliska smrt primateljice uzdržavanja, te da je ugovor zaključen iskorištavanjem tuđe nevolje, radi postizanja nerazmjerne imovinske koristi. Sud prvog stupnja je utvrdio da je u času sklapanja ugovora tuženik znao za tešku bolest primateljice uzdržavanja (karcinom - sarakom), da je tada bilo neizvjesno koliko dugo će živjeti, te da je primateljica uzdržavanja umrla dva mjeseca nakon što je ugovor sklopljen. Po mišljenju ovog suda, na temelju tih činjenica, nižestupanjski sudovi pravilno su utvrdili da prilikom sklapanja ugovora nije nedostajao element aleatornosti. Sama činjenica da je tuženik znao za tešku i neizlječivu bolest primateljice uzdržavanja ne može osporiti postojanje tog elementa. To bi se dogodilo u slučaju da je ugovor sklopljen u uvjetima kad bi bilo pouzdano da predstoji smrt primateljice uzdržavanja, odnosno da je davatelj uzdržavanja sklopio ugovor iskorištavanjem tuđe nevolje, radi postizanja nerazmjerne imovinske koristi. U konkretnom slučaju ti uvjeti ne postoje, na što posebno ukazuje otpusno pismo primateljice uzdržavanja od 2. rujna 1996. godine iz kojeg proizlazi da je upućena na nastavak liječenja, pa su stoga pravilno zaključili sudovi, da nije bilo izvjesno kada će primateljica uzdržavanja umrijeti. Okolnost da je primateljica uzdržavanja umrla relativno kratko vrijeme nakon sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju, ne čini sama po sebi ugovor ništavim (ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključen je 24. VII. 1996. godine, a primateljica uzdržavanja umrla je 23. IX. 1996. godine), zato što tuženik nije zaključio ugovor u namjeri da iskoristi teško stanje primateljice uzdržavanja, obzirom da iz utvrđenja sudova proizlazi da je to bila i izričita volja i želja same primateljice uzdržavanja. Pri tome, potrebno je još ukazati da je prema utvrđenju sudova tuženik pomagao primateljicu uzdržavanja i prije samog zaključivanja ugovora, naročito za vrijeme njene bolesti, a što potvrđuju i same tužiteljice u svojem stranačkom iskazu.”

* * *

Broj: Gž 703/06-2

Postojanje pravno valjanog ugovora o doživotnom uzdržavanju na temelju kojeg je ostavinska imovina prenesena na davatelja uzdržavanja, isključuje raspravljanje o ostavinskoj imovini, bez obzira što ugovor nije proveden u zemljišnim knjigama, budući je bit ugovora o doživotnom uzdržavanju da se prijenos prava vlasništva odgađa do smrti primatelja uzdržavanja, te da trenutkom smrti primatelja uzdržavanja pravo vlasništva na imovini koja je predmet ugovora prelazi na davatelja uzdržavanja, a što pak znači da u trenutku smrti primatelj uzdržavanja više nije vlasnik nekretnina, kojih je bio vlasnik do svoje smrti.

R J E Š E N J E

Županijski sud u Varaždinu, po sucu toga suda Damiru Kontrecu, kao sucu pojedincu, u ostavinskom predmetu iza pok. L. A. pok. I. iz T., povodom žalbe nasljednika L. A. iz T., ... i L. F., iz Z., ..., zastupanih po punomoćnicima Z. H. i M. K., odvjetnicima iz OD H. & K.“ iz Z., izjavljene protiv rješenja Općinskog suda u Trogiru od 09.travnja 2004.g., br. O.180/02-17, dana 17.srpnja 2006.g.

r i j e š i o j e :

Odbija se žalba nasljednika A. L. i F. Le. kao neosnovana i potvrđuje se rješenje Općinskog suda u Trogiru br. O.180/02-17, od 09.travnja 2004.g.

Objasnenje

Pobijanim rješenjem suda prvog stupnja prekinut je ostavinski postupak iza pok. A. L., te su nasljednici A. i F. L. upućeni na pokretanje parnice protiv M. B., a radi pobijanja ugovora o doživotnom uzdržavanju od 25. veljače 1999. godine. Ujedno je određeno da će prekid ostavinskog postupka trajati do pravomoćnog okončanja parničnog postupka, te ukoliko isti ne bi pokrenuli parnični postupak, da će se ostavinski postupak dovršiti prema stanju spisa.

Navedeno rješenje pravodobno izjavljenom žalbom pobijaju nasljednici A. i F. L. i to zbog svih zakonskih razloga, a osobito iz razloga pogrešne primjene materijalnog prava, tj. pogrešne primjene odredaba Zakona o nasljeđivanju (dalje ZN).

Nasljednici navode da je sud prvog stupnja pogrešno primijenio čl. 222. ZN-a, budući da prema njihovu mišljenju u konkretnom slučaju postoji spor o primjeni prava, a ne spor o činjenicama, pa da radi toga nije bilo potrebe upućivati iste na pokretanje parničnog postupka.

Dalje navode da zakonski nasljednici još nisu osporavali istinitost i pravovaljanost spornog ugovora, već da je davateljica uzdržavanja mogla pred istim sudom prvog stupnja predati predmetni ugovor radi ulaganja u knjigu položenih isprava i na taj način ostvariti uknjižbu prava vlasništva u odgovarajućoj zemljišnoj knjizi. Kako ista to nije učinila, to je smrću pok. ostaviteljice ostavina prešla po samom zakonu na nasljednike, u smislu čl. 128. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (dalje ZOV), budući da za stjecanje prava vlasništva nasljeđivanjem nije potreban upis u zemljišne knjige, a što je pak potrebno kod stjecanja prava vlasništva na temelju pravnog posla.

Na kraju žalbe nasljednici ističu da ukoliko bi ovaj sud odbio žalbu nasljednika, ili ako bi sud prvog stupnja odlučio da nekretnine navedene u ugovoru o doživotnom uzdržavanju ne ulaze u ostavinsku imovinu ostaviteljice, da tada nasljednici osporavaju istinitost i valjanost predmetnog Ugovora o doživotnom uzdržavanju. Stoga isti predlažu da se usvoji njihova žalba, te da se ukine pobijano rješenje i uputi sud prvog stupnja da riješi pravno pitanje koje se pojavilo tijekom ostavinskog postupka.

Na žalbu nasljednika odgovorila je nasljednica M. B., koja poriče navode žalitelja da bi ugovor bio nevaljan i da ne bi postala vlasnica nekretnina time što nije predala predmetni ugovor na provedbu u zemljišnu knjigu. Ista smatra da je sud prvog stupnja bio dužan donijeti rješenje da se neće raspravljati imovina iza pok. ostaviteljice, jer je ista za svog života rasporedila svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu u korist nje. Stoga ista predlaže da se preinači pobijano rješenje i donese rješenje da se ostavina ne raspravlja, odnosno da se žalba nasljednika odbije i potvrdi pobijano rješenje.

U konkretnom slučaju sud prvog stupnja je uputio nasljednike na parnicu i to radi pobijanja pravne valjanosti Ugovora o doživotnom uzdržavanju, a koji je pok. ostaviteljica sklopila sa svojom nećakinjom M. B., također zakonskom nasljednicom pok. ostaviteljice.

Kod toga sud prvog stupnja očito smatra da se radi o sporu o činjenicama, pa je radi toga i došlo do upućivanja na parnicu (čl. 222. st. 1. i 2. ZN-a), dok pak nasljednici u žalbi tvrde da se ne radi o sporu o činjenicama, već o primjeni prava, pa da je sud prvog stupnja bio dužan primijeniti odredbu čl. 222. st. 3. ZN i sam raspraviti pravna pitanja tijekom ostavinskog postupka.

Prije svega valja navesti da je tijekom ostavinskog postupka i to odmah na prvoj raspravi nasljednica M. B. predočila predmetni Ugovor o doživotnom uzdržavanju, primjerak kojeg je predan tadašnjem punomoćniku nasljednika. Tim Ugovorom je pok. ostaviteljica, kao primateljica uzdržavanja, dala davateljici uzdržavanje svu svoju imovinu, a koju je ista nasljedila po pok. M. M. rješenjem o nasljeđivanju O. 168/84, te je prijenos prava vlasništva odgođen do smrti pokojne primateljice uzdržavanja. Pri tom valja naglasiti da je predmetni ugovor bio ovjeren od strane suca Općinskog suda u Trogiru 7. svibnja 1999. godine, a iz čega slijedi da je isti zadovoljio sve formalne uvjete propisane odredbama ZN.

Nakon toga je na ročištu održanom dana 6. studenog 2002. godine punomoćnik nasljednika, podnositelja žalbe, izjavio da se nasljednici A. i F. L. nisu još uvijek očitovali o predmetnom ugovoru, ali da su mu stranke izjavile da bi bila upitna poslovna sposobnost pok. ostaviteljice.

Pravno shvaćanje izneseno u žalbi, a obzirom na činjenicu da davateljica uzdržavanja nije zatražila upis prava koje bi stekla po Ugovoru o doživotnom uzdržavanju i da je u času smrti pokojna ostaviteljica bila vlasnica nekretnina, pa da je časom smrti došlo do stjecanja prava vlasništva nasljeđivanjem od strane zakonskih nasljednika i to svakog od njih u 1/3 dijela, ovaj sud ne može prihvatiti pravilnim.

Prije svega valja navesti da u konkretnom slučaju konkuriraju Ugovor o doživotnom uzdržavanju, čiju pravnu valjanost još nitko nije osporio, te zakonsko nasljeđivanje.

Ugovorom o doživotnom uzdržavanju bila je ovlaštena davateljica uzdržavanja da nakon smrti primateljice uzdržavanja izvrši uknjižbu prava vlasništva na nekretninama, koje su bile predmet ugovora, u zemljišnim knjigama ili knjizi položenih ugovora, pri čemu je prema definiciji čl. 116. ZN (odnosno ranijoj odredbi čl. 122. ZN) ugovor o doživotnom uzdržavanju ugovor kojim se jedan ugovornik obvezuje uzdržavati doživotno drugog ugovornika, ili neku treću osobu, a u kojem drugi ugovornik izjavljuje da mu prenosi u vlasništvo u času svoje smrti svu svoju imovinu ili jedan njezin dio, pri čemu se u tom slučaju radi o ugovoru o otuđenju uz naknadu imovine koja pripada primatelju uzdržavanja u vrijeme sklapanja ugovora, ili određenog dijela te imovine čija je predaja davatelju uzdržavanja odgođena do smrti primatelja uzdržavanja.

Prema tome, časom smrti primatelj uzdržavanja prenosi u vlasništvo davatelju uzdržavanju svu svoju imovinu, odnosno jedan njezin dio, pa slijedom toga, ako bi došlo do prijenosa kompletne imovine, tada pokojni ostavitelj ne bi imao ostavinsku imovinu koju bi trebalo raspraviti i koju bi stekli zakonski nasljednici, pa uopće ne bi niti došlo do zakonskog nasljeđivanja, već bi takav ostavinski postupak bio obustavljen, odnosno bilo bi donijeto rješenje da se ostavina neće raspravljati, jer nema ostavinske imovine. Obzirom na sklopljeni ugovor o doživotnom uzdržavanju, upitno je koja bi to imovina prešla na zakonske nasljednike časom smrti, a u smislu odredbe čl. 129. st. 1. ZN-a, ukoliko postoji valjani Ugovor o doživotnom uzdržavanju.

Ovdje još valja istaći da su navodi nasljednika dijelom i kontradiktorni. Naime, davateljica uzdržavanja nije mogla izvršiti upis svog prava u zemljišnu knjigu ili knjigu položenih isprava, ukoliko nije bila na to ovlaštena prije smrti primateljice uzdržavanja, pa ako bi se prihvatilo pravno stajalište nasljednika da je časom smrti kompletna imovina koja nije prenesena na davateljicu uzdržavanja prešla na zakonske nasljednike, tada se niti jedan ugovor o doživotnom uzdržavanju ne bi mogao provesti u zemljišnoj knjizi, jer se prijenos prava vlasništva ne može tražiti prije smrti primatelja uzdržavanja.

Bit pak ugovora o doživotnom uzdržavanju je u tome da se prijenos prava vlasništva odgađa do smrti pri-

matelja uzdržavanja, ali časom smrti primatelja uzdržavanja pravo vlasništva na imovini koja je predmet ugovora prelazi na davatelja uzdržavanja, a što pak znači da u času smrti primatelj uzdržavanja više nije vlasnik nekretnina, kojih je bio vlasnik do svoje smrti.

Slijedom gore navedenog mišljenje je ovoga suda da pitanje pravne valjanosti ugovora o doživotnom uzdržavanju nije pitanje spora oko primjene prava, već spora oko činjenica, a kako to pravilno zaključuje i sud prvog stupnja.

U žalbi se najprije navodi da nasljednici još nisu osporili pravnu valjanost spornog ugovora o doživotnom uzdržavanju, a na kraju žalbe se pak ističe da ukoliko žalbeni sud odbije žalbu nasljednika, da tada nasljednici osporavaju istinitost i valjanost predmetnog Ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Pri tom valja istaći da je sud prvog stupnja pravilno zaključio da su podnositelji žalbe – zakonski nasljednici A. i F. L. osporili pravnu valjanost spornog ugovora, budući da je na raspravi održanoj dana 6. studenog 2002. godine njihov tadašnji punomoćnik izričito izjavio da su mu stranke (misli se na podnositelje žalbe) izjavile da bi bila upitna poslovna sposobnost pok. ostaviteljice, a u svezi sklapanja predmetnog ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Osim toga i daljnjim navodima tijekom postupka ti nasljednici su jasno izrekli svoj stav da se predmetni ugovor ne može uopće respektirati kao valjani osnov za stjecanje bilo kakvog prava od strane davateljice uzdržavanja M. B., jer da ista nije taj ugovor predala na provedbu u zemljišnu knjigu do trenutka smrti pokojne ostaviteljice, a i u žalbi su izričito naveli da osporavaju istinitost i valjanost predmetnog ugovora.

Stoga je sud prvog stupnja pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje, kada je zaključio da je u konkretnom slučaju došlo do spora između nasljednika o činjenicama o kojima ovisi neko njihovo pravo u ostavinskom postupku – spor o pravnoj valjanosti Ugovora o doživotnom uzdržavanju, u smislu čl. 222. st. 1. ZN-a, pa je na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenjeno i materijalno pravo kada su navedeni nasljednici upućeni na parnicu radi pobijanja pravne valjanosti predmetnog Ugovora o doživotnom uzdržavanju, budući je njihovo pravo za sada manje vjerojatno.

Kako ovaj sud nije našao niti da bi sud prvog stupnja počinio bilo koju bitnu povredu odredaba parničnog postupka, na koju ovaj sud pazi po službenoj dužnosti primjenom odredbe čl. 365. st. 2. Zakona o parničnom postupku (dalje ZPP), a koji se supsidijarno primjenjuje i u ostavinskom postupku primjenom odredbe čl. 175. ZN, valjalo je odbiti žalbu nasljednika i potvrditi pobijano rješenje primjenom odredbe čl. 380. toč. 2. ZPP-a, a u vezi čl. 175. ZN.

U Varaždinu, dne 17. srpnja 2006.g.

S U D A C :

Damir Kontrec.v.r.

Broj: Rev 3257/1993-2

...izvršavanjem obveze za vrijeme braka sa ostaviocem iz zaključenog ugovora o doživotnom uživanju zaključenim prije njezinog braka sa ostaviocem tužiteljica nije mogla steći pravo vlasništva po osnovu ugovora o doživotnom uzdržavanju koje je pravo već prethodno stekao isključivo ostavilac kao davalac uzdržavanja, pa bi prvotužiteljici s tog osnova - ako za to postoje pretpostavke - eventualno pripadao samo obveznopravni zahtjev.

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

P R E S U D A

U IME REPUBLIKE HRVATSKE!

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Stanka Jesenkovića kao predsjednika vijeća, te Đorđa Bjegovića, Radomire Felicijan-Maoduš, Borisa Guttmanna i Stanislava Plazonića kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljica 1. M.Š. iz K. i 2. M.R. iz K., protiv tuženika 1. A.Š. i 2. M.S. obje iz Z., koje zastupa punomoćnik V.P., odvjetnik u Z., radi utvrđenja i zabrane, rješavajući reviziju obje tuženice protiv pravomoćne presude Okružnog suda u Dubrovniku od 29. lipnja 1993. br. Gž-366/93, kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Korčuli od 7. prosinca 1992. br. P-478/89, u sjednici održanoj dana 30. ožujka 1994.,

presudio je:

Revizija tuženica prihvaća se djelomično, obje nižestupanjske odluke - presuda Okružnog suda u Dubrovniku od 29. lipnja 1993. godine br. Gž-366/93 i presuda Općinskog suda u Korčuli od 7. prosinca 1992. br. P-478/89 djelomično se preinačuju onamo, da se odbija kao neosnovan tužbeni zahtjev radi utvrđenja da u ostavinu pok. M.Š. ne ulazi 1/2 dijela nekretnina navedenih u toč. I. izreke prvostupanjske presude, te se obje tužiteljice obvezuju da nadoknade tuženicama parnični trošak u iznosu od 175.250 HRD u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

U preostalom dijelu revizija tuženica odbija se kao neosnovana.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom suda prvog stupnja utvrđeno je, da u ostavinu iza pok. M.Š. ne ulazi 1/2 dijela nekretnina opisanih u

toč. I. te presude; utvrđeno je da u ostavinu iza spomenutog ostavioca ne ulazi 1/2 dijela ribarske barke M. registarske oznake 64-KO (točka II. izreke); određeno je, da se po pravomoćnosti predmetne presude ima nastaviti ostavinski postupak iza pok. M.Š. u predmetu O-295/84 (točka III. izreke); usvojen je protutužbeni zahtjev tuženica te tužiteljicama zabranjeno obavljanje bilo kakvih građevinskih radova na kući u K. na čestici 2/2 z.k.ul. 95 k.o. K. do okončanja ove parnice (točka IV. izreke); odbijeni su zahtjevi stranaka glede naknade parničnih troškova (točka V. izreke).

Presudom suda drugog stupnja odbijene su žalbe obiju stranaka i potvrđena presuda suda prvog stupnja.

Protiv navedene pravomoćne presude suda drugog stupnja u dijelu u kojem je udovoljeno tužbenom zahtjevu te u pogledu odluke o parničnom trošku obje tuženice izjavile su pravovremenu, potpunu i dopuštenu reviziju zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom, da se obje nižestupanjske presude ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje sudu prvog stupnja.

Tužiteljice u odgovoru na reviziju osporavaju revizijske navode i predlažu, da se revizija odbije kao neosnovana, dok se državni odvjetnik Republike Hrvatske nadležan za podizanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti nije izjasnio o izjavljenoj reviziji.

Revizija je djelomično osnovana.

Predmet spora predstavljaju zahtjevi obje tužiteljice inače supruge i kćerke ostavitelja pok. M.Š. radi utvrđenja da nekretnine označene u tužbi (zemljište sa zgradom te druge poljoprivredne čestice) u 1/2 dijela kao i 1/2 dijela ribarske barke M. ne ulaze u ostavinu iza pok. M.Š. - jer predstavljaju u navedenom dijelu imovinu koju je prvotužiteljica stekla radom za vrijeme trajanja bračne zajednice sa ostaviocem, dok tuženice - inače djeca ostavioca iz njegovog ranijeg braka osporavaju osnovanost takvog tužbenog zahtjeva tvrdnjom, da navedena sporna imovina predstavlja posebnu imovinu ostavioca koja ulazi u njegovu ostavinu pri čemu su niži sudovi nakon provedenog postupka prihvatili spomenuti tužbeni zahtjev.

Tužiteljice su se tijekom postupka pozivale na postojanje dva različita osnova po kojima je navodno prvotužiteljica stekla pravo suvlasništva spornih nekretnina u 1/2 dijela, i to ulaganjem u postojeće nekretnine zajedno sa ostaviocem uslijed kojih poboljšica je povećana vrijednost spornih nekretnina te izvršavanjem obveza iz zaključenog ugovora o doživotnom uzdržavanju kojeg je pok. M.Š. prije zaključenja braka s prvotužiteljicom zaključio sa sada pok. M.J. kao primateljicom uzdržavanja i ranijom vlasnicom spornih nekretnina.

Niži sudovi su utvrdili, da prvotužiteljica nije stekla pravo suvlasništva spornih nekretnina izvršenim ulaganjem u sporne nekretnine, jer vrijednost ulaganja i priroda poboljšica nije takvog značenja, da bi temeljem radova izvršenih za vrijeme trajanja bračne zajednice između prvotužiteljice i ostavitelja sporne nekretnine u toj mjeri bile izmijenjene, da bi se moglo zaključiti da one predstavljaju novi objekt u odnosu na nekretnine koje su bile predmetom ugovora o doživotnom uzdržavanju između ostavioca i pok. M.J..

U tom pogledu sud prvog stupnja prihvatio je nalaz i mišljenje saslušanih vještaka građevinske struke, a takvo utvrđenje ne otklanja ni sud drugog stupnja prema kojem utvrđenju izvedeni radovi na nekretninama (na stambenom objektu) za vrijeme trajanja bračne zajednice prvotuziteljice i ostavitelja su izvedeni u cilju poboljšanja uvjeta stanovanja, a takve poboljšice izvršene na postojećoj nekretnini (zgradi) i po shvaćanju ovog suda ne predstavljaju temelj za stjecanje prava vlasništva, pa stoga ovaj sud imajući u vidu činjenična utvrđenja nižih sudova prihvaća i njihovu pravnu ocjenu u tom pravcu, da se prvotuziteljica neosnovano poziva na navodno stjecanje prava suvlasništva spornih nekretnina temeljem izvršenih ulaganja u te nekretnine za vrijeme bračne zajednice sa ostaviocem.

U provedenom postupku utvrđeno je da je pok. M.Š. tijekom 1950. godine zaključio ugovor o doživotnom uzdržavanju sa sada pok. M.J. preuzevši obvezu doživotnog uzdržavanja imenovane, koja mu je odmah ustupila u vlasništvo sporne nekretnine koje pravo vlasništva je ostavitelj uknjižio u svoju korist i na svoje ime u zemljišnim knjigama tijekom 1951. godine u vrijeme kada je bio u braku sa majkom tuženica, koja prilikom razvoda braka sa ostaviocem nije istaknula nikakav stvarnopravni zahtjev glede spornih nekretnina.

Na temelju utvrđenja u postupku, da je ostavilac zaključio brak sa prvotuziteljicom tijekom 1958. godine, te da su prvotuziteljica i ostavilac tijekom više godina zajednički izvršavali obveze iz spomenutog ugovora o doživotnom uzdržavanju prema pok. M.J. koju su zajednički dohranili sve do njezine smrti 1975. godine, niži sudovi su u biti zaključili, da okolnost što je ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključio samo jedan od bračnih drugova (ostavitelj) nije zapreka, da se tako stečena imovina smatra zajedničkom imovinom bračnih drugova, pa da se i drugom bračnom drugu (prvotuziteljici) priznaju stvarna prava na njoj kako su niži sudovi utvrdili, imajući u vidu doprinos prvotuziteljice u izvršavanju obveza iz ugovora o uzdržavanju - kao temelj za stjecanje prava suvlasništva navedene tužiteljice u 1/2 dijela.

Ovaj Vrhovni sud nalazi, da su niži sudovi polazeći od spomenutih činjeničnih utvrđenja u postupku koja i ovaj revizijski sud mora u cijelosti respektirati - pogrešno primijenili materijalno pravo u sporu.

Sporno pravno pitanje u pogledu osnovanosti tužbenog zahtjeva u navedenom pravcu, po shvaćanju ovog suda, predstavlja momenat stjecanja prava vlasništva spornih nekretnina temeljem zaključenog ugovora o doživotnom uzdržavanju od ranijeg vlasnika - primateljice uzdržavanja pok. M.J..

Nije sporno, da predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju između ostavioca i primateljice uzdržavanja ranije vlasnice nekretnina zaključen 1950. godine ne predstavlja ugovor o doživotnom uzdržavanju predviđen odredbom čl. 122. Zakona o nasljeđivanju (uostalom taj zakon u to vrijeme nije bio ni donesen) kod kojeg ugovora primatelj uzdržavanja nekretnine koje su predmet ugovora ostavlja nakon svoje smrti davaocu uzdržavanja - dok u predmetnom ugovoru primateljica uzdržavanja je ustupila pravo vlasništva spornih nekretnina davaocu uzdržavanja - ostaviocu odmah u času zaključenja ugovora koje pravo vlasništva je davalac uzdržavanja ostavilac uknjižio u zemljišnim knjigama tijekom 1951. godine. Prema tome valja zaključiti stoga, da je ostavilac stekao pravo vlasništva spornih nekretnina nakon zaključenja ugovora časom uknjižbe u zemljišne knjige, a kako je to bilo 1951. godine, dakle prije sklapanja braka sa prvotuziteljicom - to znači da sporne nekretnine predstavljaju posebnu imovinu ostavioca (čl. 278. st. 1. Zakona o braku i porodičnim odnosima - ZBPO) jer imovina koju jedan bračni drug ima u času zaključenja braka ostaje njegova posebna imovina.

Ne može se prema tome prihvatiti pravno shvaćanje tužiteljica, a shodno tome i nižih sudova, da bi stjecanje prava vlasništva spornih nekretnina po osnovu zaključenog ugovora -o doživotnom uzdržavanju nastupilo tek časom smrti primateljice uzdržavanja, s obzirom na gore izložena utvrđenja u pravcu, da je ostavilac pravo vlasništva nekretnina stekao nakon zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju temeljem uknjižbe tog

prava u zemljišne knjige - ostvarujući time potreban osnov i način stjecanja prava vlasništva nekretnina na temelju pravnog posla prema pravnom pravilu iz paragrafa 431. bivšeg OGZ koje je mjerodavno za ocjenu valjanosti stjecanja prava vlasništva u konkretnom slučaju (sada sadržajno istovjetnu odredbu sadrži čl. 33. Zakona o osnovnim vlasničkopravnim odnosima).

Na momenat stjecanja prava vlasništva nekretnina u konkretnom slučaju - po stajalištu ovog suda - nema utjecaja okolnost, da je u zemljišne knjige na teret ostavioca bila upisana prilikom uknjižbe prava vlasništva zabrana otuđenja te opterećenja spornih nekretnina (očigledno u svrhu zaštite interesa primateljice uzdržavanja) jer taj upis nije odložio niti uvjetovao stjecanje prava vlasništva u korist ostavioca, kako to pogrešno smatraju tužiteljice.

Nema utjecaja na momenat stjecanja prava vlasništva u konkretnom slučaju ni mogućnost raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju (npr. zbog neizvršavanja obveze uzdržavanja) koja je postojala i na strani primateljice uzdržavanja, do časa njezine smrti, jer bi eventualni raskid ugovora mogao imati za posljedicu naknadni prestanak već stečenog prava vlasništva na strani onog koji je to pravo stekao, a to je bio ostavilac.

Prema tome, izvršavanjem obveze za vrijeme braka sa ostaviocem iz zaključenog ugovora o doživotnom uživanju zaključenim prije njezinog braka sa ostaviocem tužiteljica nije mogla steći pravo vlasništva po osnovu ugovora o doživotnom uzdržavanju koje je pravo već prethodno stekao isključivo ostavilac kao davalac uzdržavanja, pa bi prvotužiteljici s tog osnova - ako za to postoje pretpostavke - eventualno pripadao samo obveznopravni zahtjev.

Stoga, jer je ovaj sud na temelju svega izloženog, a temeljem pravilne primjene materijalnog prava zaključio, da sporne nekretnine predstavljaju posebnu imovinu ostavioca -valjalo je u tom dijelu (točka I. izreke prvostupanjske presude) prihvatiti reviziju tuženica i djelomično preinačiti obje nižestupanjske presude odbijanjem tužbenog zahtjeva radi utvrđenja, da sporne nekretnine ne ulaze u 1/2 dijela u ostavinu iza pok. M.Š. (čl. 395. st. 1. Zakona o parničnom postupku - dalje: ZPP).

Revizija po nalaženju ovog suda nije osnovana u onom dijelu u kojem revidentice napadaju nižestupanjske odluke kojima je utvrđeno, da ne ulazi u ostavinu iza pok. M.Š. 1/2 dijela ribarske barke M., a to stoga jer su niži sudovi utvrdili u postupku, da je ta barka stečena radom za vrijeme trajanja bračne zajednice između prvotužiteljice i ostavioca budući da je kupljena prema utvrđenju nižih sudova 1963. godine, pri čemu su niži sudovi pravilno utvrdili i doprinos bračnih drugova u stjecanju, polazeći pri tome od činjenice da je ostavilac imao prihod po osnovu radnog odnosa, a doprinos prvotužiteljice sastojao se od njezinog rada u domaćinstvu, te pretežite brige oko čuvanja i odgoja zajedničkog djeteta, pa ovaj sud smatra, da je suvlasnički udio prvotužiteljice na toj stvari pravilno utvrđen (čl. 287. st. 1. i 2. ZBPO).

Polazeći od pravilnog pravnog pristupa nižih sudova da u ostavinu iza pok. M.Š. ne ulazi 1/2 dijela spomenute ribarske barke, jer je utvrđeno da prvotužiteljici pripada pravo suvlasništva te barke u 1/2 dijela po osnovu udjela u zajedničkoj imovini stečenoj za vrijeme braka sa ostaviocem slijedi, da u tom dijelu nije ostvaren istaknuti revizijski razlog, a kako ne postoje ni oni razlozi na koje revizijski sud mora paziti po službenoj dužnosti (čl. 386. ZPP) valjalo je u tom dijelu odbiti reviziju kao neosnovanu (čl. 393. ZPP).

Obzirom na konačni uspjeh stranaka u sporu ocijenivši, da su tuženice uspjele u pretežitom dijelu sa svojim zahtjevom - ovaj sud je odlučio da tužiteljice naknade parnične troškove tuženicama u visini navedenoj u izreci i time preinačio odluku o parničnom trošku (čl. 166. st. 3. u vezi čl. 154. st. 3. ZPP).

U Zagrebu, 30. ožujka 1994.

Predsjednik vijeća:

Stanko Jesenković v.r.

Suglasnost ovog prijepisa s izvornikom ovjerava

Viši administrativni referent:

(Štefica Klepac)

* * *

Broj: Rev-x 42/11-2

Prilikom ovjere predmetnog ugovora pred nadležnim sudom izvršene su sve radnje propisane čl. 122. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine" broj 52/71, 48/78, 56/00 – dalje: ZN).

Ne postoji niti jedan relevantan medicinski pokazatelj iz kojeg bi proizlazilo da pok. S. D. R., u trenutku sklapanja (i ovjere) Ugovora o doživotnom uzdržavanju, ne bi bio sposoban za rasuđivanje. Naime, u konkretnom slučaju prvostupanjski sud je proveo vještačenje po medicinskom vještaku dr. P. S., koji je odgovorio na sve prigovore tužiteljice. Prema odredbi čl. 261. st. 3. ZPP ako u mišljenju jednog ili više vještaka postoje proturječnosti ili nedostaci, ili se pojavi sumnja u pravilnost danog mišljenja, a ti se nedostaci ne mogu otkloniti saslušanjem vještaka, zatražit će se mišljenje drugih vještaka. Kako nižestupanjski sudovi u nalazu vještaka nisu naišli na proturječnosti ili nedostatke, to su pravilno zaključili da je pok. S. D. R. u trenutku zaključenja predmetnog ugovora bio sposoban za rasuđivanje i sklapanje predmetnog ugovora u smislu čl. 56. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje: ZOO), pa da slijedom toga isti nije ništav u smislu odredbe čl. 103. i 104. ZOO.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca mr. sc. Jasne Brežanski, predsjednice vijeća, Davorke Lukanović-Ivanišević, mr. sc. Jadranka Juga, Mirjane Magud i Damira Kontreca, članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice M. S. iz U., koju zastupa punomoćnik J. B. P., odvjetnik u Z., protiv tuženice M. Č. iz Z., koju zastupa punomoćnica N. Č., odvjetnica u Z., radi utvrđenja, odlučujući o reviziji

tužiteljice protiv presude Županijskog suda u Zagrebu posl. br. Gž-2319/08-3 od 15. lipnja 2010., kojom je potvrđena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu posl. br. P-7916/01 od 11. listopada 2007., u sjednici održanoj 30. ožujka 2011.,

presudio je:

Revizija tužiteljice odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Presudom suda prvoga stupnja odbijen je tužbeni zahtjev tužiteljice za utvrđenje da je Ugovor o doživotnom uzdržavanju od 31. listopada 1997. ovjeren pred Općinskim sudom u Zagrebu pod brojem R1-2421/97, sklopljen između pok. S. D. R., prednika tužiteljice, kao primatelja uzdržavanja i tuženice, kao davateljice uzdržavanja, ništav, a isto tako je odbijen i zahtjev da se u zemljišnim knjigama Općinskog suda u Imotskom na nekretninama koje su predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju briše pravo vlasništva s imena M. Č., uz istovremeni upis sada pok. prednika tužiteljice. Tužiteljica je obvezana tuženici nadoknaditi parnične troškove u iznosu od 23.241,00 kn.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužiteljice i u cijelosti je potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv pravomoćne presude suda drugoga stupnja tužiteljica je pravodobno podnijela reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08 – dalje: ZPP) počinjene pred drugostupanjskim sudom, te zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Stoga se predlaže prihvatiti reviziju i ukinuti pobijanu presudu, te predmet vratiti nižestupanjskim sudovima na ponovni postupak.

U odgovoru na reviziju tužena ističe da se revizija u bitnome poziva na izvođenje i ocjenu pojedinih dokaza, da nije izneseno ništa novoga, radi čega se predlaže odbiti reviziju kao neosnovanu.

Revizija tužiteljica nije osnovana.

U smislu odredbe čl. 392. a st. 1. ZPP ovaj sud je ispitao pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na pogrešnu primjenu materijalnog prava i na bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 8. ZPP.

Postupajući u skladu s gore citiranom odredbom ovaj sud ne nalazi da bi sud drugoga stupnja počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 8. ZPP.

U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno:

da je tužiteljica kći pok. S. D. R., primatelja uzdržavanja, koji je umro u N. M.,

da je tužena bila izvanbračna supruga pok. S. D. R.,

da je sporni Ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen 31. listopada 1997., kojeg dana je izvršena i ovjera tog ugovora po sucu pred Općinskim sudom u Zagrebu u predmetu R1-2421/97,

da je pok. S. D. R. imao prvi cerebrovaskularni inzulat u srpnju 1997.,

da se je isti nakon tog inzulata dobro oporavio, samostalno se kretao, te teže se služio desnom rukom zbog oduzetosti desne strane tijela,

da je drugi moždani udar isti imao 11 dana nakon sklopljenog Ugovora o doživotnom uzdržavanju,

da je medicinskim vještačenjem utvrđeno da ne postoji niti jedan medicinski pokazatelj koji bi ukazivao da pok. primatelj uzdržavanja u vrijeme sklapanja spornog ugovora ne bi bio sposoban za rasuđivanje.

Obzirom na gore utvrđeno činjenično stanje, nižestupanjski sudovi su pravilno ocijenili da je zahtjev tužiteljice za utvrđenje ništavosti predmetnog ugovora zbog nesposobnosti za rasuđivanje primatelja uzdržavanja pok. S. D. R. u cijelosti neosnovan. Ujedno treba dodati da su prilikom ovjere predmetnog ugovora pred nadležnim sudom izvršene sve radnje propisane čl. 122. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine" broj 52/71, 48/78, 56/00 – dalje: ZN).

Suprotno stajalištu tužiteljice, nižestupanjski sudovi nisu počinili bitnu povredu iz čl. 354. st. 1. ZPP u vezi čl. 8. ZPP, budući su isti dali jasne i razumljive razloge zbog čega su odbili tužbeni zahtjev tužiteljice, odnosno na temelju kojih dokaza su utvrđene pravno relevantne činjenice.

Kod toga pogrešno vremensko utvrđenje nižestupanjskih sudova da je Ugovor o doživotnom uzdržavanju ovjeren pred Općinskim sudom u Zagrebu 11 dana prije drugog moždanog udara, a pravilno je 4 dana, ne utječe na pravilnost zaključka da ne postoji niti jedan relevantan medicinski pokazatelj iz kojeg bi proizlazilo da pok. S. D. R., u trenutku sklapanja (i ovjere) Ugovora o doživotnom uzdržavanju, ne bi bio sposoban za rasuđivanje.

Iz sadržaja revizije vidljivo je da tužiteljica pobija drugostupanjsku presudu zbog pogrešno odnosno nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a zbog tog razloga se revizija ne može podnijeti u smislu odredbe čl. 385. ZPP.

Posebno valja naglasiti da prethodno pribavljeno mišljenje sada pok. vještaka neuropsihijatra dr. I. K. i dopis upućen punomoćnik tužiteljice prije podnošenja tužbe u ovom predmetu, ne predstavlja nalaz i mišljenje vještaka u smislu odredbe čl. 250. ZPP.

Naime, u konkretnom slučaju prvostupanjski sud je proveo vještačenje po medicinskom vještaku dr. P. S., koji je odgovorio na sve prigovore tužiteljice. Prema odredbi čl. 261. st. 3. ZPP ako u mišljenju jednog ili

više vještaka postoje proturječnosti ili nedostaci, ili se pojavi sumnja u pravilnost danog mišljenja, a ti se nedostaci ne mogu otkloniti saslušanjem vještaka, zatražit će se mišljenje drugih vještaka. Kako nižestupanjski sudovi u nalazu vještaka nisu naišli na proturječnosti ili nedostatke, to su pravilno zaključili da je pok. S. D. R. u trenutku zaključenja predmetnog ugovora bio sposoban za rasuđivanje i sklapanje predmetnog ugovora u smislu čl. 56. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje: ZOO), pa da slijedom toga isti nije ništav u smislu odredbe čl. 103. i 104. ZOO.

Zbog toga nije ostvaren revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava, pa je na temelju čl. 393. ZPP odlučeno kao u izreci presude.

U Zagrebu, 30. ožujka 2011.

Predsjednica vijeća:

Mr. sc. Jasna Brežanski, v.r.

* * *

Broj: Rev 847/10-2

Prema odredbi čl. 26. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99 – dalje u tekstu: ZOO) ugovor je sklopljen kad su se ugovorne strane suglasile u bitnim sastojcima ugovora, a prema odredbi čl. 28. st. 1. ZOO volja za sklapanje ugovora može se izjaviti riječima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz kojeg se sa sigurnošću može zaključiti o njezinu postojanju, - dok prema odredbi st. 2. toga zakonskog članka izjava volje mora biti učinjena slobodno i ozbiljno. Izjava volje da bi bila pravovaljana mora potjecati od osobe sposobne za rasuđivanje, jer osoba nesposobna za rasuđivanje ne može slobodno i ozbiljno izraziti svoju volju u pravnom smislu. Sposobnost, odnosno nesposobnost za rasuđivanje za slučaj spora utvrđuje sud na temelju nalaza i mišljenja medicinskih vještaka, jer je za utvrđenje te činjenice potrebno stručno znanje iz medicinske struke, kojim sudac ne raspolaže u dovoljnoj mjeri. Stoga ocjena suca koji je izvršio ovjeru određenog ugovora o doživotnom uzdržavanju smatrajući da ne postoje zapreke za obavljanje sudske ovjere, ne sprječava sudsko utvrđenje u parničnom postupku da je ugovorna strana ugovora o doživotnom uzdržavanju bila nesposobna za rasuđivanje u vrijeme sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju, ako se to utvrđenje temelji na nalazu i mišljenju medicinskog vještaka.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Nenada Perina, predsjednika vijeća, te dr. sc. Ivana Kaladića, Željka Glušića, Aleksandra Peruzovića i Renate Šantek, članova

vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M. I. iz Z., koga zastupa punomoćnica N. Č., odvjetnica u S., protiv tuženice J. R. iz P., koju zastupaju punomoćnici E. F. i S. F., odvjetnici u S., radi utvrđenja ništavosti ili poništenja ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tuženice protiv presude Županijskog suda u Sisku br. GŽ-887/09 od 26. studenog 2009. kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Sisku br. P-2021/02 od 10. studenog 2008., u sjednici održanoj 5. siječnja 2011.,

presudio je:

Revizija tuženice odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom u toč. I. izreke utvrđuje se da je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen između I. B. kao primateljice uzdržavanja i tuženice kao davateljice uzdržavanja 11. srpnja 2002. i ovjeren kod Općinskog suda u Sisku istog dana, ništav, - u toč. II. izreke utvrđuje se da nekretnine, pokretnine, štedni ulozi, novčana potraživanja pobliže navedene u toč. II. izreke iste presude predstavljaju ostavinsku imovinu iza pok. I. B., - u toč. III. izreke određuje se na osnovi te presude uknjižba brisanja uknjižbe prava vlasništva tuženice na nekretninama opisanim u zk. ul. br. 2206 k.o. S. N., stan br. ... dvosobni stan u ... katu u hodniku lijevo koji se sastoji od dvije sobe, kuhinje, balkona i pomoćnih prostorija u površini od 41,20 m² i drvarnice u podrumu br. ... u jednokatnoj stambenoj zgradi u ul. ... i ... na čst. br. 404/18, - u toč. IV. izreke tuženica je dužna tužitelju naknaditi parnične troškove u iznosu od 25.260,00 kn.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tuženice i potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv drugostupanjske presude pravovremenu, dopuštenu i potpunu reviziju izjavila je tuženica pozivom na odredbu čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku («Narodne novine», broj 53/91, 91/92, 112/99, 117/03, 84/08 – dalje u tekstu: ZPP) s prijedlogom da se preinači odbijanjem tužbe i tužbenog zahtjeva uz naknadu parničnih troškova tuženici, ili da se ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovni postupak.

Tužitelj na reviziju nije odgovorio.

Revizija nije osnovana.

U reviziji je kao pitanje u smislu čl. 382. st. 2. ZPP istaknuto pitanje – može li se ugovor o doživotnom uzdržavanju utvrditi ništavim zbog nesposobnosti za rasuđivanje primatelja uzdržavanja, iako je sudac koji je ovjerio ugovor o doživotnom uzdržavanju smatrao da ne postoje zapreke za ovjeru ugovora o doživotnom uzdržavanju.

U postupku pred nižestupanjskim sudovima utvrđeno je da je tuženica kao davateljica uzdržavanja sa sada pok. I. B. kao primateljicom uzdržavanja sklopila ugovor o doživotnom uzdržavanju 11. srpnja 2002., kojega

je ovjerio M. K. u svojstvu suca Općinskog suda u Sisku, a na temelju medicinskog vještačenja utvrđeno je da I. B. u vrijeme sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju nije bila sposobna za rasuđivanje.

Pravilnom primjenom materijalnog prava su nižestupanjski sudovi prihvatili tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti predmetnog ugovora o doživotnom uzdržavanju, - za utvrđenje da imovina navedena u toč. II. izreke prvostupanjske presude čini ostavinsku imovinu pok. I. B., - te za brisanje uknjižbe prava vlasništva tuženice na predmetnim nekretninama.

Prema odredbi čl. 26. Zakona o obveznim odnosima («Narodne novine», broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99 – dalje u tekstu: ZOO) ugovor je sklopljen kad su se ugovorne strane suglasile u bitnim sastojcima ugovora, a prema odredbi čl. 28. st. 1. ZOO volja za sklapanje ugovora može se izjaviti riječima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz kojeg se sa sigurnošću može zaključiti o njezinu postojanju, - dok prema odredbi st. 2. toga zakonskog članka izjava volje mora biti učinjena slobodno i ozbiljno. Izjava volje da bi bila pravovaljana mora potjecati od osobe sposobne za rasuđivanje, jer osoba nesposobna za rasuđivanje ne može slobodno i ozbiljno izraziti svoju volju u pravnom smislu.

Sposobnost, odnosno nesposobnost za rasuđivanje za slučaj spora utvrđuje sud na temelju nalaza i mišljenja medicinskih vještaka, jer je za utvrđenje te činjenice potrebno stručno znanje iz medicinske struke, kojim sudac ne raspolaže u dovoljnoj mjeri.

Stoga ocjena suca koji je izvršio ovjeru određenog ugovora o doživotnom uzdržavanju smatrajući da ne postoje zapreke za obavljanje sudske ovjere, ne sprječava sudsko utvrđenje u parničnom postupku da je ugovorna strana ugovora o doživotnom uzdržavanju bila nesposobna za rasuđivanje u vrijeme sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju, ako se to utvrđenje temelji na nalazu i mišljenju medicinskog vještaka.

Budući da je u ovom slučaju drugostupanjski sud pravilno odbio žalbu tuženice i potvrdio prvostupanjsku presudu, valjalo je reviziju odbiti kao neosnovanu (čl. 393. Zakona o parničnom postupku - «Narodne novine», broj 53/91, 91/92, 112/99, 117/03, 84/08).

U Zagrebu, 5. siječnja 2011.

Predsjednik vijeća:

Nenad Perin, v.r.

* * *

UGOVOR O DOŽIVOTNOM UZDRŽAVANJU - RASKID

Broj: Rev 75/11-2

Nižestupanjski sudovi su prihvatili tužbeni zahtjev temeljeći svoju odluku na stajalištu da se u smislu citirane zakonske odredbe ugovor o doživotnom uzdržavanju može raskinuti iako nije ugovorena zajednica života, ukoliko se obveza uzdržavanja sastoji u svakodnevnim osobnim kontaktima stranaka bez kojih se ugovor, s obzirom na svoj ostali sadržaj (tuženica se obvezala tužiteljici u slučaju njezine nemoći nabavljati prehrambene proizvode i ogrijev, njegovati ju, spremati obroke, voditi računa o urednosti stana i osobnoj higijeni tužiteljice i dr.) ne bi mogao izvršavati - a što je, prema utvrđenju sudova, konkretno slučaj.

REPUBLIKA HRVATSKA

RJEŠENJE

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, Aleksandra Peruzovića i Viktorije Lovrić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice J. K.-K. iz O., koju zastupa punomoćnik I. L., odvjetnik u O., protiv tuženice V. K. iz O., koju zastupa punomoćnik P. J., odvjetnik iz Odvjetničkog društva V. J. u O., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tuženice protiv presude Županijskog suda u Osijeku poslovni broj Gž-715/09 od 26. kolovoza 2010., kojom je djelomično potvrđena i djelomice preinačena presuda Općinskog suda u Osijeku poslovni broj P-279/08 od 5. studenoga 2008., u sjednici održanoj 16. veljače 2011.,

riješio je:

Revizija tuženice odbacuje se kao nedopuštena.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom raskinut je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen 23. siječnja 2006. između tužiteljice J. K.-K. i tuženice V. K. (toč. I. izreke), te je tuženici naloženo naknaditi tužiteljici parnični trošak u iznosu od 9.760,00 kn (toč. II. izreke).

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tuženice kao djelomično neosnovana i potvrđena prvostupanjska presuda u dijelu kojim je raskinut predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju (toč. I. izreke), a u dijelu kojim je odlučeno o troškovima postupka (toč. II. izreke) žalba je djelomice prihvaćena i prvostupanjska presuda preinačena na način da je tuženici naloženo naknaditi tužiteljici parnični trošak u iznosu od 7.320,00 kn.

Protiv te drugostupanjske presude, u dijelu kojim je odbijena njezina žalba u odnosu na glavni zahtjev, tuženica je podnijela reviziju na temelju odredbe čl. 382. st. 2. toč. 3. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92., 112/99, 88/01, 117/03, 88/05 i 84/08 - dalje: ZPP). Predlaže da se obje nižestupanjske

presude u tom dijelu preinače i odbije tužbeni zahtjev.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije dopuštena.

Predmet spora je zahtjev tužiteljice za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu odredbe čl. 583. st. 2. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj 35/06 - dalje: ZOO). Prema toj zakonskoj odredbi, ako prema ugovoru o doživotnom uzdržavanju strane žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv, svaka strana može zahtijevati od suda da raskine ugovor.

Nižestupanjski sudovi su prihvatili tužbeni zahtjev temeljeći svoju odluku na stajalištu da se u smislu citirane zakonske odredbe ugovor o doživotnom uzdržavanju može raskinuti iako nije ugovorena zajednica života, ukoliko se obveza uzdržavanja sastoji u svakodnevnim osobnim kontaktima stranaka bez kojih se ugovor, s obzirom na svoj ostali sadržaj (tuženica se obvezala tužiteljici u slučaju njezine nemoći nabavljati prehrambene proizvode i ogrijev, njegovati ju, spremati obroke, voditi računa o urednosti stana i osobnoj higijeni tužiteljice i dr.) ne bi mogao izvršavati - a što je, prema utvrđenju sudova, konkretno slučaj.

Prema odredbi čl. 382. st. 2. toč. 3. ZPP u slučajevima u kojima ne mogu podnijeti reviziju prema odredbi st. 1. toga članka, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, primjerice ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ali je odluka drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem (tzv. izvanredna revizija).

Pravno pitanje zbog kojeg je podnesena predmetna revizija je:

- je li moguć raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju zbog poremećenih odnosa i nepodnošljivosti zajedničkog života u situaciji kad ugovorne strane nisu ugovorile zajednicu života?

Revidentica navodi da se pobijana drugostupanjska presuda u odnosu na to pravno pitanje temelji na shvaćanju koje nije podudarno s shvaćanjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske izraženim u odlukama broj Rev-476/06 i Rev 1029/08, koje su donesene u primjeni odredbe čl. 125. odnosno čl. 119. Zakona o nasljeđivanju (sada tu materiju identično uređuje čl. 583. ZOO).

Takva argumentacija iz revizije nije prihvatljiva niti navedeni razlozi daju uporište za njenu dopuštenost.

Naime, pravno shvaćanje drugostupanjskog suda izraženo u pobijanoj presudi odnosi se na konkretni

činjenični supstrat ovoga predmeta, a koji nije istovjetan činjeničnom supstratu predmeta na koje upire revizija, zbog čega se ne može ni govoriti o pogrešnom pravnom shvaćanju, koje bi bilo suprotno shvaćanju revizijskog suda izraženom u spomenutim predmetima.

U ovom predmetu je tražen raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju iz razloga poremećenosti odnosa ugovornih stranaka zbog kojih je zajednički život ugovornih stranaka postao nepodnošljiv, dok je u predmetu Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Rev-476/06 raskid ugovora zatražen zbog neizvršavanja ugovornih obveza i tužbeni zahtjev je odbijen jer taj zakonski razlog nije ostvaren, čak štoviše, u potonjoj odluci je uzgred izraženo shvaćanje da je u određenim situacijama moguć raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju zbog poremećaja odnosa među strankama koji zajednički život čine nepodnošljivim i u slučaju kada nije ugovorena zajednica života niti faktično ugovaratelji žive zajedno, pa je stoga razumljivo da se odluke u ovim predmetima ne mogu uspoređivati. To se odnosi i na odluku Vrhovnog suda Republike Hrvatske u predmetu broj Rev-1029/08 u kojem je, doduše, istovjetan tužbeni zahtjev kao i u ovom predmetu (raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju zbog poremećenih odnosa i nepodnošljivosti zajedničkog života ugovornih strana) odbijen, ali na temelju potpuno drugačijeg činjeničnog stanja. Naime, tamo je tužbeni zahtjev odbijen jer je utvrđeno da se još između stranaka nije ostvarila zajednica života, dok je u ovom predmetu utvrđeno postojanje faktične zajednice života (ispunjenjem preuzetih svakodnevnih obveza).

U takvoj situaciji, dakle, ne može se govoriti o nepodudarnosti nižestupanjskih presuda sa pravnim shvaćanjem revizijskog suda. Stoga se postavljeno pravno pitanje niti ne može smatrati važnim za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

Pored toga, valja dodati da je stajalište pobijane odluke u odnosu na postavljeno pitanje u reviziji potpuno podudarno sa izraženim pravim shvaćanjem u nizu revizijskih odluka (npr. Rev-2448/89, Gž-1933/75).

Prema tome, predmetna revizija nije dopuštena, pa je na temelju čl. 392. st. 2. ZPP odlučeno kao u izreci.

U Zagrebu, 16. veljače 2011.

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

* * *

Broj: Rev 1394/07-2

Prema odredbi čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj: 52/71, 47/78, 56/00) svaka stranka može tražiti raskid ugovora ako druga stranka ne izvršava svoje obveze. Pravo tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju je imovinsko pravo koje prelazi na nasljednike. Što znači da kad je primatelj uzdržavanja za života imao pravo tražiti raskid ugovora zbog toga što druga stranka ne izvršava svoju obvezu, onda i njihovi nasljednici mogu na toj osnovi tražiti raskid ugovora.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Ivana Mikšića, kao predsjednika vijeća, Vlatke Potočnjak-Radej, Gordane Gasparini, Aleksandra Peruzovića i dr. sc. Ivana Kaladića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M. K. iz S., zastupanog po punomoćnicima I. R. i M. R., odvjetnicima u Zajedničkom odvjetničkom uredu I. i M. R. iz S., protiv tuženika B. E. H. iz S., zastupanog po punomoćnicima E. F. i S. F., odvjetnicima u Zajedničkom odvjetničkom uredu E. F. i S. F. K. iz S., radi poništenja ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Županijskog suda u Sisku broj GŽ-1709/06 od 28. rujna 2007., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Sisku broj P-611/03 od 14. prosinca 2005., u sjednici održanoj 19. ožujka 2008.,

p r e s u d i o j e:

Odbija se revizija tužitelja kao neosnovana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

“Poništava se Ugovor o doživotnom uzdržavanju od 19. prosinca 2001., zaključen između K. K. kao primateljice uzdržavanja i B. E. H. kao davatelja uzdržavanja, te se temeljem ove presude ima uspostaviti ranije zemljišno-knjižno stanje prije provedbe ugovora o doživotnom uzdržavanju od 19. prosinca 2001. na nekretninama iz zk. ul. 762 k.o. S. S. i to na kat. čest. br. 312 kuća broj 15 od 188 m², dvorište od 500 m² i oranica od 393 m², i naknaditi trošak postupka u iznosu od 39.400,00 kn, sve u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe.”

Ujedno je odlučeno da je tužitelj dužan tuženiku naknaditi parnični trošak u iznosu od 16.851,25 kn.”

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužitelja kao neosnovana i potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv te presude reviziju je izjavio tužitelj zbog pogrešne primjene materijalnog prava uz prijedlog da se obje presude nižestupanjskih sudova ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje prvostupanjskom sudu pred drugim sucem.

Tuženik na reviziju nije odgovorio.

Revizija nije osnovana.

Revizijski je sud pobijanu presudu ispitao u okviru razloga određeno navedenih u reviziji u smislu čl. 392. a) Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj: 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03 i 88/05 – dalje: ZPP).

Revizijski navodi svode se u bitnom na slijedeće:

- da tuženik kao davatelj uzdržavanja nije ispunjavao svoje obveze iz Ugovora o doživotnom uzdržavanju kojeg je sklopio s majkom stranaka 19. prosinca 2001.,
- da je riječ o prividnom ugovoru koji je sačinjen sa svrhom da tužitelju kao nasljedniku ne pripadne imovina koja je predmet ugovora, pa da je sklopljeni ugovor protivan moralu, tj. da je ništav.

Prema utvrđenjima nižestupajskih sudova proizlazi:

- da su tuženik kao davatelj uzdržavanja i pokojna K. K. – majka stranaka kao primateljica uzdržavanja sklopili Ugovor o doživotnom uzdržavanju dana 19. prosinca 2001. koji je ovjeren kod Općinskog suda u Sisku pod brojem R2-316/01 od 19. prosinca 2001.,
- da tim ugovorom primateljica uzdržavanja svoj suvlasnički dio nekretnina (1/2 upisanih u zk. ul. 762 k.o. S. S. – kuća, dvorište i oranica) nakon njezine smrti prenosi na tuženika, a za uzvrat se davatelj uzdržavanja obvezuje ispunjavati obveze navedene u čl. 2. Ugovora,
- da je prilikom ovjere ovog ugovora sudac pročitao ugovor, te upozorio stranke na posljedice ugovora (čl. 122. st. 4. i 5. ZN-a),
- da je primateljica uzdržavanja za života darovnim ugovorom tužitelju darovala kuću u Crikvenici,
- da je primateljica uzdržavanja umrla nakon godinu dana od sklapanja ugovora dana 13. prosinca 2002..

Prema odredbi čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj: 52/71, 47/78, 56/00) svaka stranka može tražiti raskid ugovora ako druga stranka ne izvršava svoje obveze.

Pravo tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju je imovinsko pravo koje prelazi na nasljednike. Što znači da kad je primatelj uzdržavanja za života imao pravo tražiti raskid ugovora zbog toga što druga stranka ne izvršava svoju obvezu, onda i njihovi nasljednici mogu na toj osnovi tražiti raskid ugovora.

Tužitelj u smislu čl. 125. st. 3. ZN nije ni postavio tužbeni zahtjev već je tražio poništenje ugovora, a sud u smislu čl. 2. Zakona o parničnom postupku odlučuje u granicama zahtjeva koji je stavljen u postupku.

Daljnji revizijski prigovori tužitelja svode se upravo na razloge apsolutne ništavosti, odnosno da je ugovor protivan moralu i da je riječ o prividnom ugovoru (čl. 66. ZOO-a).

Tužitelj je već u tužbi kao razlog poništenja spornog ugovora naveo okolnosti i činjenice koje upućuju na raskid ugovora odnosno ništavost, a ne i razloge za poboynost ugovora u smislu čl. 111. ZOO-a.

Ne može se zahtijevati poništenje apsolutno ništavog ugovora, već njegovo utvrđenje ništavim, pa se takav

zahtjev ukazuje neosnovanim.

Naime, za utvrđenje apsolutno ništavog ugovora traži se postojanje činjeničnog stanja drukčijeg od činjeničnog stanja za pobijanje relativne ništavosti ugovora budući da relativno ništavi ugovori stranke obvezuju sve dok ih sud na zahtjev (tužbe) jedne od stranaka presudom ne poništi.

Odlučujući o zahtjevu tužitelja za uspostavu prijašnjeg zemljišnog stanja sudovi su utvrdili da sklopljeni ugovor nije prividan ugovor budući da predstavlja pravu volju stranaka, a tužitelj u postupku nije dokazao suprotno.

Kako su u granicama postavljenog zahtjeva sudovi utvrdili da je ugovor sačinjen suglasnom voljom stranaka, a nisu utvrđene mane volje (u vidu zablude, prijetnje), uslijed kojih bi ugovor bio relativno ništav. Da je ugovor sačinjen u propisanoj formi, tj. ovjeren kod suca uz prethodno upozorenje u smislu čl. 122. st. 4. i 5. ZN, pa prema tome pravilno zaključili da u smislu čl. 122. ZN ugovor o doživotnom uzdržavanju je pravno valjan i stoga proizvodi pravne učinke.

Budući se nije ostvario revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava na koju tuženik u reviziji ukazuje, to je valjalo na temelju čl. 393. ZPP-a odlučiti kao u izreci.

U Zagrebu, 19. ožujka 2008.

Predsjednik vijeća:

Ivan Mikšić, v.r.

* * *

Broj: Rev 476/06-2

Premda nije ugovorena zajednica života, obveza Davatelja uzdržavanja može se sastojati u pripremanju hrane, u brizi o čistoći i njezi tužitelja kada je bolestan. To zahtijeva neposredan kontakt među strankama, pa je u prema shvaćanju sudova nižeg stupnja u pitanju zajednica života u smislu čl. 125. st. 2. Zakona o nasljeđivanju («Narodne novine» broj 52/71. i 47/78. – dalje: ZN), koji se u ovom slučaju primjenjuje.

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, Jakoba Miletića, dr. sc. Ivana Kaladića, mr. sc. Andrije Erakovića i Ivke Zlokić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J. T. iz O., kojeg zastupa punomoćnik D. Š., odvjetnik iz O., protiv tužene Z. D. iz O., koju zastupa punomoćnica J. Č.-D., odvjetnica iz O., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Osijeku broj: Gž-3864/05-2 od 02. veljače 2006., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Osijeku broj: P-2133/03-16 od 30. rujna 2005., u sjednici održanoj dana 12. srpnja 2006.,

p r e s u d i o j e:

Revizija tužene se prihvaća, preinačuje se presuda Županijskog suda u Osijeku broj: Gž-3864/05-2 od 02. veljače 2006. i Općinskog suda u Osijeku broj: P-2133/03-16 od 30. rujna 2005. te sudi:

Odbija se tužbeni zahtjev za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju kojeg su stranke sklopile 6. svibnja 1996.

Tužitelj je dužan tuženoj naknaditi parnični trošak u iznosu od 25.662,50 kn u roku od 15 dana.

O b r a z l o Ź e n j e

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužene i potvrđena presuda suda prvog stupnja kojom je raskinut ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen dana 6. svibnja 1996. između tužitelja kao primatelja uzdržavanja i tužene kao davateljice uzdržavanja.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude reviziju je izjavila tužena zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija je osnovana.

Prema odredbi čl. 392. a Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 111/99. i 117/03. – dalje: ZPP) revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

U konkretnom slučaju u reviziji nije određeno navedena neka od bitnih povreda odredaba parničnog postupka, ali je osnovano ukazano na to da su sudovi nižeg stupnja materijalno pravo pogrešno primijenili.

Utvrđeno je:

- da su stranke dana 06. svibnja 1996. sklopile ugovor o doživotnom uzdržavanju temeljem kojeg tužitelj ostavlja tuženici (kćerki) iza svoje smrti trosobni stan u Osijeku, a tužena je preuzela obvezu uzdržavati tužitelja i njegovu sada pokojnu suprugu J. T. (svoje roditelje), prema običajima mjesta,
- da je tužena nakon smrti J. T. oko mjesec dana tužitelju pomagala, kuhala i pospremala stan, a tužitelj je odlazio i na ručak kod tužene u njezin stan,
- da je tužitelj (prema njegovom iskazu kao stranke) odbio pomoć tužene i o njemu se počela brinuti druga kćer, a nakon što ga je tužena jednom prilikom uvrijedila,
- da je tužitelj prema njegovom stranačkom iskazu ugovor potpisao zbog toga što tužena nije imala stan, ali nije smatrao «da je takav ugovor nešto trajno» jer je mislio da se ugovor može raskinuti kad tužena dobije stan i mišljenja je da sva njegova djeca imaju pravo na stan,
- da su se tužitelj i tužena (prema iskazu tužene) jednom prilikom posvađali tako da je tužitelj čak pokušao tuženu udariti te ju je istjerao iz stana.

Prvostupanjski sud utvrđuje da stranke međusobno ne razgovaraju i ne kontaktiraju te zaključuje da su odnosi među njima toliko narušeni da onemogućavaju ispunjavanje obveza iz ugovora o doživotnom uzdržavanju. Premda nije ugovorena zajednica života, obveza tužene sastoji se u pripremanju hrane, u brizi o čistoći i njezi tužitelja kada je bolestan. To zahtijeva neposredan kontakt među strankama, pa je u prema shvaćanju sudova nižeg stupnja u pitanju zajednica života u smislu čl. 125. st. 2. Zakona o nasljeđivanju («Narodne novine» broj 52/71. i 47/78. – dalje: ZN), koji se u ovom slučaju primjenjuje.

Temeljni razlog za raskid ugovora u smislu čl. 125. st. 3. ZN, tj. neizvršavanje preuzetih ugovornih od strane tužene u konkretnom slučaju nije nastao što je utvrdio i prvostupanjski sud, jer je sam tužitelj iskazao da je odbio da ga tužena uzdržava.

Prema odredbi čl. 125. st. 2. ZN svaka strana može tražiti od suda raskid ugovora, ako prema ugovoru o doživotnom uzdržavanju ugovorne strane žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv. Ovaj sud je suglasan s pravnim shvaćanjem sudova nižeg stupnja da je moguć u određenim situacijama raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju zbog poremećaja odnosa među strankama u mjeri da to zajednički život čini nepodnošljivim i u slučaju kada nije ugovorena zajednica života niti faktično ugovaratelji žive zajedno.

Okolnosti konkretnog slučaja ne daju međutim pravo tužitelju tražiti raskid ugovora te se odredba čl. 125. st. 2. ZN ne može analogno primijeniti. Tužitelj je u tužbi kao razlog za raskid ugovora naveo neizvršavanje obveza od strane tužene te je predložio da sud raskine ugovor temeljem odredbe čl. 123. st. 3. Zakona o nasljeđivanju («Narodne novine» br. 48/03 i 163/03), a što odgovara odredbi čl. 125. st. 3. ranije važećeg Zakona o nasljeđivanju. Sud, istina, nije vezan pravnom osnovom tužbenog zahtjeva (arg. iz čl. 186. st. 3. ZPP), ali je vezan činjenicama na kojima stranke temelje svoje zahtjeve.

Sudovi nižeg stupnja na temelju iskaza stranaka izvode zaključak da su odnosi među strankama toliko

poremećeni da je zajednički život postao nepodnošljiv i da stoga tužitelj ima pravo tražiti raskid ugovora temeljem čl. 125. st. 2. ZN premda ugovorne strane ne žive zajedno. Ovakav zaključak nije pravilan, a s obzirom na iskaz samog tužitelja na kojem se u suštini temelje nižestupanjske presude. Tužitelj je iskazao, a što je kao utvrđenje navedeno u obrazloženju prvostupanjske presude, da je tuženica nakon smrti njegove supruge oko mjesec dana «meni kuhala i pomagala odnosno ja sam na ručak išao kod nje u stan». Nadalje je iskazao «da je mene moja kćer, ovdje tuženica, uvrijedila, ja sam tada odbio njenu pomoć te se o meni počela brinuti druga kćer». Tužitelj tijekom postupka (a ni u svom iskazu) nije naveo o kakvoj je uvredi riječ. Bez obzira na to, uvreda izrečena u svadi između oca i kćeri s obzirom na sve okolnosti konkretnog slučaja ne može se smatrati razlogom za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu čl. 125. st. 2. ZN, a imajući na umu činjenicu da stranke ne žive zajedno (pa ni u istoj kući) kao i činjenicu da sam tužitelj nije kao razlog za raskid naveo nepodnošljivost zajedničkog života. Tužitelj je iskazao (a što je navedeno kao utvrđenje u obrazloženju prvostupanjske presude) da je nakon smrti supruge tražio raskid ugovora, ali tužena na to nije pristala. Zatim je iskazao da je ugovor potpisao zbog toga što je tuženica u vrijeme sklapanja ugovora bila podstanar, ali tada nije smatrao «da je to nešto trajno» te je mislio da se ugovor može naknadno raskinuti jer smatra da sva njegova djeca imaju pravo na stan koji bi prema ugovoru trebao pripasti tuženici.

Razlozi zbog kojih je tužitelj, prema onome što je iskazao, smatrao da ima pravo tražiti raskid (njegovo uvjerenje da potpisivanje ugovora o doživotnom uzdržavanju nije nešto trajno, da se ugovor može naknadno raskinuti kada kćerka više ne bude podstanar, da sva njegova djeca imaju pravo na taj stan) nisu zakonski razlozi za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju. Ne postoji ni razlog kojeg je tužitelj naveo u tužbi – neizvršavanje preuzetih ugovornih obveza od strane tužene – jer je utvrđeno da je tužena izvršavala preuzete ugovorne obveze (pomagala, kuhala i pospremala stan) sve dok tužitelj nije odbio njezinu pomoć i prihvatio pomoć druge kćeri, pri čemu nije od značaja motiv zbog kojeg odbija primati uzdržavanje. Tuženica je tim odbijanjem spriječena u izvršavanju ugovornih obveza, pa tužitelj ne može tražiti raskid ugovora s tvrdnjom da ona ne izvršava svoje obveze. Poremećenost odnosa u mjeri da je zajednički život nepodnošljiv u smislu čl. 125. st. 2. ZN također u konkretnom slučaju nije, kako je navedeno, razlog za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Zbog tih razloga je revizija tuženice prihvaćena te su je temeljem čl. 395. st. 1. ZPP pobijana presuda, kao i presuda suda prvog stupnja, preinačena i tužbeni zahtjev odbijena.

Odluka o parničnom trošku temelji se na odredbi čl. 166. st. 2. u vezi s čl. 154. st. 1. ZPP, a tuženoj su priznati troškovi u visini nagrade za zastupanje na šest ročišta za glavnu raspravu po 2.500,00 kn za svako ročište i za sastav podneska od 15. rujna 2005. u iznosu od 2.500,00 kn ili ukupno 17.500,00 kn što uvećano za porez na dodanu vrijednost u iznosu od 3.850,00 kn daje svotu od 21.350,00 kn. Tuženici je priznat još i zatraženi trošak za sastav žalbe u iznosu od 3.812,50 kn.

U Zagrebu, 12. srpnja 2006.

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

Broj: Rev 716/05-2

Odredbom čl. 119. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 48/2003) propisano je da svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izdržava svoje obveze.

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, te Jakoba Miletića, dr. sc. Ivana Kaladića, Gordane Matasić-Špoljarić i mr. sc. Andrije Erakovića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J. B., sada na izdržavanju kazne u Kaznionici u Lepoglavi, kojega zastupa punomoćnik mr. sc. I. K., odvjetnik u V., protiv tuženice E. B. iz M., koju zastupa punomoćnik T. J., odvjetnik u V., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužitelja protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Varaždinu od 21. ožujka 2005. godine broj Gž-453/05 kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Varaždinu od 12. siječnja 2005. godine broj P-1684/03, u sjednici održanoj dana 24. siječnja 2006. godine,

presudio je:

Odbija se revizija kao neosnovana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev da se raskine ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen između tužitelja ka primatelja uzdržavanja i tuženice kao davateljice uzdržavanja sklopljen dana 14. rujna 1989. godine, a ovjeren kod Općinskog suda u Varaždinu te je naloženo tužitelju da tuženici plati trošak postupka u iznosu od 8.308,20 kn.

Drugostupanjski sud je potvrdio prvostupanjsku presudu.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude reviziju je izjavio tužitelj zbog bitne povrede odreda-

ba parničnog postupka te pogrešne primjene materijalnog prava i predlaže da revizijski sud ukine obje nižestupanjske presude i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje odnosno da preinakom prihvati tužbeni zahtjev u cijelosti te obveže tuženicu na snasjanje troška postupka prema priloženom troškovniku uključivši i trošak revizije.

Tuženica nije odgovorila na reviziju.

Ne postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99 i 117/03 – dalje: ZPP) na koju ukazuje revident jer su u pobijanoj presudi navedeni jasni i razumljivi razlozi o odlučnim činjenicama te ne postoji proturječje između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava ili zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se raskine ugovor o doživotnom uzdržavanju koji su stranke sklopile 14. rujna 1989. godine i koji je ovjeren kod Općinskog suda u Varaždinu iz razloga što davateljica uzdržavanja (tuženica) ne izvršava svoje obveze obzirom da nije brinula o tužitelju te iz razloga što je u kaznenom postupku koji je vođen protiv tužitelja pred Županijskim sudom u Varaždinu pod brojem K-13/02, a u svezi čega sada tužitelj izdržava kaznu radi kaznenog djela ubojstva u pokušaju opisanog i kažnjivog po čl. 90. u svezi s čl. 33. st. 1. Kaznenog zakona podržavala sina – oštećenog. U revizijskoj fazi postupka je sporno da li su se ispunili uvjeti za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Nižestupanjski sudovi odbijaju tužbeni zahtjev sa ocjenom da se nisu ispunili uvjeti za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju jer obje stranke imaju zdravstvenih teškoća sa tendencijom progresije te da je tuženica shodno svojem zdravstvenom stanju brinula za tužitelja onako kako je to određeno ugovorom odnosno sukladno životnim uvjetima pomagala je u domaćinstvu, održavala to domaćinstvo u redu te je o tužitelju sveobuhvatno vodila brigu.

Tužitelj se od ožujka 2002. godine nalazi na izdržavanju kazne zatvora u trajanju od pet godina zbog kaznenog djela ubojstva u pokušaju i to sina stranaka te da je tuženica posjećivala tužitelja i za vrijeme dok je bio u pritvoru, a i sada kada se nalazi na izdržavanju kazne u zatvoru te da ne dolazi samo kada se nalazi na bolničkom liječenju.

Odredbom čl. 119. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 48/2003) propisano je da svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izdržava svoje obveze.

Nižestupanjski sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev jer su utvrdili da nisu ispunjeni uvjeti za raskid ugovora predviđeni spomenutom zakonskom odredbom. Tuženica je usprkos svom zdravstvenom stanju brinula o tužitelju onako kako je to određeno ugovorom o doživotnom uzdržavanju te ga posjećivala u pritvoru i sada dok se nalazi na izdržavanju kazne u Lepoglavi osim kada to nije moguće zbog njenog zdravstvenog stanja pa se i po ocjeni ovog suda nisu ispunili uvjeti za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju jer tuženica izvršava svoje obveze preuzete ugovorom.

I po ocjeni ovog suda činjenica što je po mišljenju tužitelja tuženica podržavala sina – oštećenog u kaznenom

postupku koji je vođen protiv tužitelja pred Županijskim sudom u Varaždinu pod brojem K-13/02, a u svezi čega sada izdržava kaznu zatvora ne predstavlja razlog za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Na revizijske navode da je sud trebao raskinuti ugovor primjenom odredbe čl. 119. st. 2. ZN se ističe da se taj razlog nije ni mogao ostvariti iz razloga što stranke ne žive zajedno jer se tužitelj nalazi na izdržavanju kazne u Kaznionici u Lepoglavi te obzirom na činjenicu da stranke iz objektivnih razloga ne žive zajedno nije bilo uvjeta za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju predviđenih spomenutom odredbom koja propisuje da svaka strana može tražiti od suda raskid ugovora ako prema ugovoru o doživotnom uzdržavanju ugovornici žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv.

Iz iznesenih razloga se nije ostvario revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Ispitujući pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji kako je to propisano odredbom čl. 392a. ZPP utvrđeno je da ne postoji razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, te je presuđeno kao u izreci primjenom odredbe čl. 393. ZPP-a.

U Zagrebu, 24. siječnja 2006. godine

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

* * *

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

Broj: Rev 553/05-2

Odredbom čl. 125. st. 3. ZN propisano je da svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze (istovjetna je odredba čl. 119. st. 3. sada važećeg Zakona o nasljeđivanju – Narodne novine 48/03 i 163/03). Citiranu zakonsku odredbu valja shvatiti na način da privremeno neispunjavanje obveza iz ugovora i kroz kraće vrijeme, pri čemu u takvom ponašanju obvezne strane nema namjere da se obveza ne izvršava, nema značenje neizvršavanja ugovora.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, te Gordane Matasić Špoljarić, mr. sc. Andrije Erakovića, Damira Mratovića i mr. sc. Olge Jelčić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja B. K. iz Z., zakonskog nasljednika L. K., koga zastupa punomoćnik N. B., odvjetnik u Z., protiv tuženika S. K. iz Z., S. K., koga zastupa punomoćnik M. V., odvjetnik u Z., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, rješavajući reviziju tužitelja protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Zagrebu od 26. listopada 2004. godine, br. Gž-559/04-2, kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Zagrebu od 7. ožujka 2003. godine, br. P-5137/98, u sjednici održanoj dana 13. rujna 2005. godine,

presudio je:

Odbija se revizija tužitelja B. K. kao neosnovana.

Obrazloženje

Sud drugog stupnja potvrdio je prvostupanjsku presudu kojom je odbijen sljedeći tužbeni zahtjev:

“1. Raskida se ugovor o doživotnom uzdržavanju koji su L. K. iz Z., kao primateljica uzdržavanja i S. K. iz S. K., kao davatelja uzdržavanja zaključili i ovjerali kod suda dana 20. studenog 1997. g., a kojim je S. K. stekao prava vlasništva stana u Z., I kat lijevo, sagrađen na kat. čestici br. 5300 k.o. C..

Uspostavlja se stanje vlasništva na stanu u Z., I kat lijevo, sagrađen na katastarskoj čestici br. 5300 k.o. C., kakvo je bilo prije nego li je tuženik na osnovi navedenog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju stekao pravo vlasništva.

Nalaže se tuženiku da tužitelju naknadi troškove ovog postupka kao i da na dosuđeni iznos troška plati zatezne kamate u skladu sa Zakonom o visini stope zatezne kamate, a koje teku od dana donošenja prvostupanjske presude pa do isplate, sve u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe.

Tužitelj predlaže da sud odredi zabilježbu ove tužbe u zemljišnim knjigama na navedenoj nekretnini – stanu.

2. Tužitelj je dužan na ime parničnog troška isplatiti tuženiku iznos od 36.478,00 kn u roku od 15 dana.”

Tužitelj je dužan tuženiku naknaditi parnični trošak u iznosu od 36.478,00 kn.

Tužitelj je izjavio reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primijene materijalnog prava, uz prijedlog da se nižestupanjske presude ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje

Na reviziju nije odgovoreno niti se o njoj izjasnilo nadležno državno odvjetništvo.

Revizija nije osnovana.

Prema reviziji drugostupanjski sud je učinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka time što nije savjesno i brižljivo ocijenio dokaze u smislu odredbe čl. 8. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine 53/91, 91/92, 112/99 i 117/03; dalje ZPP), te povredu iz čl. 354. st. 2. toč. 13. ZPP, jer nižestupanjske presude ne sadrže razloge o odlučnim činjenicama, zbog čega se te presude ne mogu ispitati.

Iz sadržaja revizije proizlazi da tužitelj u biti drukčijom ocjenom rezultata dokaznog postupka pobija činjenično stanje kako ga je utvrdio prvostupanjski sud, a koje je kao potpuno i pravilno utvrđeno prihvatio i drugostupanjski sud. Odredbom čl. 8. ZPP određeno je, da sud prema svom uvjerenju na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, a i na temelju rezultata cjelokupnog postupka, odlučuje koje će činjenice uzeti kao dokazane. U skladu s tom zakonskom odredbom nižestupanjski sudovi su ocijenili provedene dokaze (iskaze svih saslušanih svjedoka) i izveli činjenične zaključke bitne za odluku u ovoj pravnoj stvari, a u obrazloženju prvostupanjske presude iznijeti su razlozi zbog kojih sud ne vjeruje određenim svjedocima. Istaći je da se revizija ne može podnijeti zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (čl. 385. st. 3. ZPP), zbog čega ovaj sud nije ovlašten preispitivati točnost utvrđenog činjeničnog stanja u nižestupanjskim presudama. Dakle, ovaj sud zaključuje da nije ostvaren revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka, koje revident ističe, kao ni bitne povrede odredbe čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP, na koju ovaj sud pazi po službenoj dužnosti.

Predmet ovog spora je raskid ugovora o doživotnom (dosmrtnom) uzdržavanju zbog neispunjavanja obveza davatelja uzdržavanja.

U postupku je utvrđeno:

- da su tuženik, kao davatelj uzdržavanja i majka stranaka L. K., kao primateljica uzdržavanja dana 20. studenog 1997. godine sklopili ugovor o dosmrtnom uzdržavanju u obliku propisanom za ugovor o doživotnom uzdržavanju,

- da je primateljica uzdržavanja prenijela u vlasništvo tuženiku stan u Z., koji se nalazi u zgradi sagrađenoj na kat. čest. 5300 k.o. C., zajedno s pripadajućim zemljištem, s pravom primateljice uzdržavanja da doživotno u stanu stanuje,

- da se tuženik ugovorom obvezao primateljicu uzdržavanja uzdržavati tako da joj osigura potpunu i zdravu prehranu, održava prostorije stana urednim, izdvaja sredstva za potrebnu odjeću i obuću, osigura joj svu potrebnu njegu, a u slučaju bolesti liječenje, te joj snosi sve troškove liječnika i lijekova, uključujući i bolničke troškove, uplaćuje rate za otkup stana, podmiruje režijske troškove stanovanja i u slučaju smrti da je po mjesnim običajima sahrani,

- da je tuženik izvršavao preuzete obveze iz ugovora, a u srpnju 1998. godine kada je otišao na godišnji odmor da je zadužio sina da kroz to vrijeme redovito posjećuje primateljicu uzdržavanja,

- da je tužitelj po odlasku tuženika na godišnji odmor primateljicu uzdržavanja odveo u svoj stan gdje je ostala desetak dana i kroz to je vrijeme podnijela tužbu radi poništenja ugovora i sastavila oporuku pred svjedocima, a po dolasku s godišnjeg odmora,

- da je tuženik preuzeo primateljicu uzdržavanja, gdje je boravila desetak dana, a potom je otišla u svoj stan i umrla je 4. rujna 1998. godine.

Na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja nižestupanjski sudovi su zaključili da nisu ostvarene pretpostavke iz čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine br. 52/71, 47/78 i 53/91; dalje ZN) za raskid spornog ugovora.

Suprotno stajalištu u reviziji, po ocjeni ovoga suda nižestupanjski sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo. Naime, iako sporni ugovor o doživotnom uzdržavanju po svom sadržaju predstavlja ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, jer je primateljica uzdržavanja na tuženika prenijela pravo vlasništva na rečenom stanu za svog života, s obzirom na bitnu sličnost tog ugovora s ugovorom o doživotnom uzdržavanju, na sporni se ugovor na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZN, kojima se uređuje ugovor o doživotnom uzdržavanju. Odredbom čl. 125. st. 3. ZN propisano je da svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze (istovjetna je odredba čl. 119. st. 3. sada važećeg Zakona o nasljeđivanju – Narodne novine 48/03 i 163/03). Citiranu zakonsku odredbu valja shvatiti na način da privremeno neispunjavanje obveza iz ugovora i kroz kraće vrijeme, pri čemu u takvom ponašanju obvezne strane nema namjere da se obveza ne izvršava, nema značenje neizvršavanja ugovora. U konkretnom slučaju tim više što se tuženik obvezao osigurati hranu, održavanje stana i sl., pa to on nije morao samo osobno činiti, nego je mogao povjeriti i trećoj osobi, kao što je konkretno zadužio svoga sina da posjećuje primateljicu uzdržavanja dok je tuženik bio na godišnjem odmoru. Kako nisu ispunjene pretpostavke iz citirane zakonske odredbe zahtjev za raskid ugovora nije osnovan.

Stoga nije ostvaren ni revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava, pa je reviziju valjalo odbiti na temelju čl. 393. ZPP.

U Zagrebu, 13. rujna 2005. godine

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

* * *

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

Broj: Rev 809/04-2

Pobude iz kojih je ugovor sklopljen ne utječu na njegovu pravovaljanost, osim ako je nedopuštena pobuda bitno utjecala na odluku jednog ugovaratelja da sklopi ugovor, a drugi ugovaratelj je to znao ili morao znati (čl. 53. st. 2. i 3. Zakona o obveznim odnosima - Narodne novine 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99; dalje ZOO). Motivi za sklapanje ugovora koji predstavljaju legitimne interese stranaka i nisu nedopušteni, ne utječu na valjanost ugovora. Odredbama čl. 125. st. 2. i 3. Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine 52/71, 47/78, 56/00; dalje: ZN, koje sada odgovaraju čl. 119. st. 2. i 3. Zakona o nasljeđivanju - Narodne novine 48/03 i 163/03) predviđeno je, za slučaj da se stranke sporazume u ugovoru o doživotnom uzdržavanju da će ugovornici živjeti zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv, da svaka strana može tražiti raskid ugovora, kao i u slučaju kada druga strana ne izvršava svoje obveze.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu, u vijeću sastavljenom od sudaca dr. sc. Ive Grbina, kao predsjednika vijeća, te Miroslave Vekić, Tome Gložinića, Ljubice Munić i mr. sc. Olge Jelčić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice D. M. pok. J. iz O., koju zastupa punomoćnik A. F., odvjetnik u O., protiv tuženice A. V. žene I. iz Z. – S., koju zastupa punomoćnik N. M., odvjetnik u O., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, rješavajući reviziju tužiteljice izjavljenu protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Splitu od 5. srpnja 1995. godine, broj Gž-1628/95, kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Splitu od 21. rujna 1994. godine, broj P-318/93, u sjednici održanoj dana 28. listopada 2004. godine,

presudio je:

Revizija tužiteljice D. M. odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Drugostupanjskom presudom potvrđena je presuda prvostupanjskog suda kojom je suđeno:

“I. Odbija se tužbeni zahtjev koji glasi:

Raskida se ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključen između stranaka 16. studenog 1992. god., a ovjeren u spisu Općinskog suda u Omišu poslovni broj R1.3/93.

Određuje se na osnovi ove presude brisanje zabilježbe tuženikovih prava iz ugovora o doživotnom uzdržavanju od 16. studenog 1992. godine na nekretninama tužiteljice koje se sastoje od stana u O. –P. bb (sklonišno stambena zgrada), ulaz II, kat III, stan br. 25, šifra zgrade 146, a ista je položena na nekretnini označenoj kao čest. 2. 1035/1 k.o. D. ukupne površine 41,82 m².

II. Dužna je tužiteljica u roku od 15 dana pod prijetnjom ovrhe tuženoj naknaditi troškove postupka u iznosu od 2.400,00 kn.”

Tužiteljica je izjavila reviziju zbog svih revizijskih razloga označenih u čl. 385. st. 1. toč. 1. do 3. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 i 117/03; dalje ZPP) uz prijedlog da se nižestupanjske presude preinače ili ukinu i predmet vrati na ponovno suđenje.

Na reviziju nije odgovoreno niti se je o njoj izjasnio nadležni državni odvjetnik.

Revizija nije osnovana.

U reviziji nisu navedene konkretne povrede odredaba parničnog postupka koje su nižestupanjski sudovi učinili, osim što se iznosi da se drugostupanjski sud nije očitovao na žalbeni navod da tuženica nije izvršavala obveze koje je preuzela ugovorom o doživotnom uzdržavanju čije se raskidanje zahtijeva, iz čega se zaključuje kako tužiteljica smatra da je drugostupanjski sud počinio bitnu povredu postupka iz čl. 375. st. 1. ZPP.

U obrazloženju presude drugostupanjski sud treba ocijeniti žalbene navode koji su od odlučnog značenja (čl. 375. st. 1. ZPP). Predmet ovoga spora je tužbeni zahtjev na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju, sklopljen između stranaka 16. studenog 1992. godine, jer da je zbog poremećaja odnosa stranaka zajednički život nepodnošljiv, kao i zbog toga što tuženica ne izvršava obveze preuzete ugovorom. U obrazloženju drugostupanjske presude prihvaćanjem činjeničnih utvrđenja od strane prvostupanjskog suda, dani su razlozi zbog čega sud smatra da nisu ispunjene pretpostavke za raskid spornog ugovora. Stoga je neosnovana tvrdnja u reviziji da bi drugostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka, a kako nije počinjena ni povreda iz čl. 354. st. 2. toč. 10. ZPP, na koju ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, zaključiti je da nije ostvaren revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka.

Prema reviziji, tuženica je dala inicijativu za sklapanje ugovora s tužiteljicom kako bi dobila sporni stan, a tužiteljica da je na ugovor pristala ne zbog potrebe za uzdržavanjem, nego da bi joj se pomoglo pri otkupu stana. U vrijeme sklapanja spornog ugovora tužiteljica da je imala 60 godina, primala je mirovinu i da nije postojao razlog zbog kojeg ne bi mogla živjeti sama. Naprotiv, da tuženica nije izvršavala niti je imala namjeru

izvršavati ugovorom preuzete obveze, zbog čega da su ispunjene pretpostavke za raskid sklopljenog ugovora.

Pobude iz kojih je ugovor sklopljen ne utječu na njegovu pravovaljanost, osim ako je nedopuštena pobuda bitno utjecala na odluku jednog ugovaratelja da sklopi ugovor, a drugi ugovaratelj je to znao ili morao znati (čl. 53. st. 2. i 3. Zakona o obveznim odnosima - Narodne novine 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99; dalje ZOO). Motivi za sklapanje ugovora na koje revidentica ukazuje predstavljaju legitimne interese stranaka i nisu nedopušteni, zbog čega ne utječu na valjanost ugovora. Iz tužbenog zahtjeva proizlazi da tužiteljica i ne osporava pravovaljanost ugovora, jer traži njegov raskid, čime u stvari ugovor priznaje valjanim.

Odredbama čl. 125. st. 2. i 3. Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine 52/71, 47/78, 56/00; dalje: ZN, koje sada odgovaraju čl. 119. st. 2. i 3. Zakona o nasljeđivanju - Narodne novine 48/03 i 163/03) predviđeno je, za slučaj da se stranke sporazume u ugovoru o doživotnom uzdržavanju da će ugovornici živjeti zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv, da svaka strana može tražiti raskid ugovora, kao i u slučaju kada druga strana ne izvršava svoje obveze.

U dosadašnjem postupku je utvrđeno da su stranke sklopile ugovor o doživotnom uzdržavanju 16. studenog 1992. godine, koji je ovjeren od suca 12. siječnja 1993. godine. Tuženica, kao davateljica uzdržavanja se obvezala (toč. II. ugovora) da će tužiteljici kao primateljici uzdržavanja osigurati svu potrebni njegu za vrijeme bolesti, snositi sve troškove liječenja i lijekova, uključujući i bolničke troškove, po pozivu primateljice uzdržavanja stanovati s njom u zajedničkom domaćinstvu, spremati joj stan i kupovati i čistiti rublje, odjeću i obuću, osigurati joj u svojoj kući u Z. jednu sobu, tako da je može uvijek koristiti, te je novčano pomagati da ne oskudijeva u potrepštinama za normalno življenje. Na temelju usmenog sporazuma stranka tuženica je u ime tužiteljice svojim novcem otkupila stan tužiteljice i izvela određene popravke u stanu. Od rujna do polovine studenog 1992. godine da su tužiteljica i tuženica sa svojim sinovima kao obitelj živjeli u stanu tužiteljice. Nakon toga tuženica je otišla u Z., čemu da se tužiteljica nije protivila, da bi se u siječnju ponovo vratila u stan tužiteljice, gdje su zajednički živjele do početka travnja 1993. godine, kada je tuženica ponovno otišla u Z., gdje je namjeravala ostati četiri mjeseca, radi njegovanja bolesne svekrve. Kroz to vrijeme tužiteljica da je nije pozivala da nastave zajednički stanovati, jer se sama o sebi mogla brinuti. Čitavo to vrijeme da su stranke bile u kontaktu i tuženica da je bila voljna izvršavati sve što je od nje u skladu s ugovorom tužiteljica zahtijevala. Međutim, 16. lipnja 1993. tužiteljica je tuženici predložila raskid ugovora, iako nije bilo nikakvih razmirica između stranaka, što tuženica nije prihvatila, nakon čega da tužiteljica odbija sva nastojanja tuženice da nastavi izvršavati obveze iz ugovora. Tužiteljica da je umrla 16. prosinca 1993. godine.

Budući da su nižestupanjski sudovi utvrdili da među strankama nije došlo do poremećaja odnosa, pa zbog toga ni do nemogućnosti zajedničkog života, nije osnovan zahtjev tužiteljice za raskid ugovora po toj osnovi.

S obzirom da je u postupku utvrđeno da je tuženica u skladu s ugovorom brinula o tužiteljici, pri čemu valja imati u vidu da je tuženica samo po pozivu tužiteljice bila obvezna s njom stanovati, te da tužiteljica kroz vrijeme odsutnosti tuženice nije zahtijevala da se vrati u njezin stan, niti je izrazila želju otići u Z., jer se o sebi tada mogla sama brinuti, pravilan je zaključak nižestupanjskih sudova, da je tužiteljica onemogućila tuženici da i nadalje od lipnja 1993. godine izvršava preuzete obveze iz ugovora, što znači da je sama tužiteljica bila kriva za neizvršavanje ugovora, pa joj ne pripada pravo zahtijevati njegov raskid.

Dosljedno izloženom neosnovano se u reviziji ističe da su nižestupanjski sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo. Kako nisu ostvareni revizijski razlozi, revizija je kao neosnovana odbijena na temelju čl. 393. ZPP.

U Zagrebu, 28. listopada 2004. godine

Predsjednik vijeća:

dr. sc. Ivo Grbin, v.r.

* * *

Broj: Rev 729/07-2

Prema odredbi čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71, 47/78, 56/00 – dalje u tekstu ZN) svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvrši svoje obveze. U ovom slučaju nisu ostvarene pretpostavke za primjenu navedene zakonske odredbe, jer je utvrđeno da je tuženica kao davateljica uzdržavanja ispunjavala ugovorne obveze prema svojoj majci – primateljici uzdržavanja, a eventualno kašnjenje u plaćanju režijskih troškova, te dobrovoljno sudjelovanje tužitelja u snažanju troškova sahrane majke stranaka nema značaj neispunjavanja ugovornih obveza tuženice.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, Jakoba Miletića, dr. sc. Ivana Kaladića, Gordane Matasić-Špoljarić i mr. sc. Andrije Erakovića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja V. J. iz Z., koga zastupa punomoćnik J. Z., odvjetnica u Z., protiv tuženice L. V. iz Z., koju zastupa punomoćnik M. H.-J., odvjetnica u Z., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužitelja protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Zagrebu posl. br. Gž 3755/03-2 od 6. rujna 2005., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Zagrebu posl. br. P 3699/98 od 7. studenoga 2002., u sjednici održanoj 29. studenoga 2007.,

p r e s u d i o j e:

Revizija tužitelja odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju sklopljenog između sada pok. J. K. i tuženice 10. listopada 1991., te za brisanje uknjižbe prava vlasništva u korist tuženice na nekretninama koje su bile predmet toga ugovora i to 4/6 idealnog dijela nekretnina upisanih u z.k.ul.br. 2272 k.o. S., kao i zahtjev za naknadu parničnih troškova, te je tužitelj obavezan tuženici naknaditi parnične troškove u iznosu od 35.075,00 kn.

Drugostupanjskom presudom odbijena je tužiteljeva žalba i potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude pravovremenu, dopuštenu i potpunu reviziju izjavio je tužitelj zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se nižestupanjske presude ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovni i zakoniti postupak ili da se preinači usvojenjem tužbenog zahtjeva.

U odgovoru na reviziju tuženica je osporila osnovanost revizijskih navoda i predložila da se revizija odbaci kao nedopuštena ili odbije kao neosnovana, a nadležni državni odvjetnik se o reviziji nije izjasnio.

Revizija nije osnovana.

U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno:

- da su sada pok. J. K. kao primateljica uzdržavanja i tuženica – njezina kćerka 10. listopada 1991. sklopile ugovor o doživotnom uzdržavanju, predmet kojega su nekretnine upisane u z.k.ul.br. 2272 k.o. S. i to suvlasnički dio od 4/6 dijela, kao i sve pokretnine i novčana sredstva koja budu zatečena u času smrti primateljice uzdržavanja,

- da se tim ugovorom tuženica obvezala svojoj majci osigurati dnevno davanje obilne i tečne hrane – doručak, ručak i večeru, zdravo i udobno stanovanje u kući u kojoj majka stanuje, brinuti se o plaćanju režija koje se odnose na stanovanje, - godišnje kupiti jednu haljinu, par cipela i potrebno donje rublje, - pružati svu potrebnu njegu, a u slučaju bolesti osigurati liječničku pomoć, nabaviti lijekove i snositi bolničke troškove, - u slučaju smrti sahraniti ju po gradskim običajima Grada Z.,

- da imovina koja je predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju prelazi u vlasništvo tuženice nakon smrti njezine majke,

- da je majka tuženice sklopila brak sa M. K. koji je nakon toga došao živjeti kod nje,

- da je majka tuženice bila dobrog zdravlja, a impulzivne naravi,

- da je majka tuženice umrla izvršenjem samoubojstva 1997.,

- da je tuženica ispunjavala obveze iz ugovora o doživotnom uzdržavanju, ponekad kasneći u podmirenju režija,

- da je tužitelj prema svojoj volji sudjelovao u snošenju troškova sahrane majke stranaka.

Zaključivši da tužitelj u ovom sporu nije dokazao da tuženica nije ispunjavala obveze iz predmetnog ugovora o doživotnom uzdržavanju, nižestupanjski sudovi su odbili tužbeni zahtjev, a time su materijalno pravo pravilno primijenili.

Prema odredbi čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju («Narodne novine», broj 52/71, 47/78, 56/00 – dalje u tekstu ZN) svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvrši svoje obveze. U ovom slučaju nisu ostvarene pretpostavke za primjenu navedene zakonske odredbe, jer je utvrđeno da je tuženica kao davateljica uzdržavanja ispunjavala ugovorne obveze prema svojoj majci – primateljici uzdržavanja, a eventualno kašnjenje u plaćanju režijskih troškova, te dobrovoljno sudjelovanje tužitelja u snišanju troškova sahrane majke stranaka nema značaj neispunjavanja ugovornih obveza tuženice.

Stoga nije osnovan tužbeni zahtjev za raskid predmetnog ugovora o uzdržavanju, te za brisanje uknjižbe prava suvlasništva tuženice na nekretninama koje su bila predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Pobijana presuda nema nedostataka zbog kojih se ne bi mogla ispitati, - sadrži dovoljno razloga o odlučnim činjenicama, a razlozi nisu nejasni, - ne postoji proturječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava i zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava i zapisnika, te nije ostvarena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. Zakona o parničnom postupku («Narodne novine», broj 53/91, 91/92, 112/99 i 173/03 – dalje u tekstu ZPP).

Istina je da iskazi saslušanih svjedoka i stranaka u ovom postupku nisu identični, no prvostupanjski je sud odlučne činjenice utvrdio temeljem savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, te na temelju rezultata cjelokupnog postupka (čl. 8. ZPP).

Kako nisu ostvareni istaknuti revizijski razlozi valjalo je reviziju odbiti kao neosnovanu (čl. 393. ZPP).

U Zagrebu, 29. studenoga 2007.

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

* * *

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

Broj: Rev-232/06-2

S obzirom na utvrđeno činjenično stanje, a suprotno revizijskim navodima, osnovano su nižestupanjski sudovi zaključili da je M. I. bezrazložno odbijala primitak uzdržavanja za pokojnog oca od strane tuženika, koji su svoje obveze iz ugovora u cijelosti izvršavali za života pok. Š. H. i bili spremni svoje obveze izvršavati i u odnosu na danas pok. S. H., slijedom čega nisu ostvarene pretpostavke za raskid spornog ugovora u smislu odredbe čl. 125. st. 2. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 47/78 – dalje ZN), jer dok jedna strana želi i spremna je izvršavati obveze iz ugovora druga strana dužna je, da je bezrazložno u tome ne sprječava, dakle, zahtjev tužiteljica za raskid spornog ugovora o uzdržavanju nije osnovan.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, kao predsjednice vijeća, te Jakoba Miletića, Vjere Delić, dr. sc. Ivana Kaladića i Gordane Matasić-Špoljarić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja I. M. iz O., i M. I. iz O., koje zastupa M. Š., odvjetnik iz O., protiv tuženika R. H. i S. H., oboje iz O., koje zastupa B. K., odvjetnik iz O., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, rješavajući reviziju tužiteljica protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Osijeku broj Gž-2776/04 od 17. studenog 2005. godine kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Osijeku broj P-2044/02 od 2. travnja 2004. godine, u sjednici održanoj dana 3. svibnja 2006. godine,

presudio je:

Revizija tužiteljica odbija se kao neosnovana.

Objasnenje

Presudom suda prvog stupnja odbijen je zahtjev tužiteljica kojim su zatražile da se raskine ugovor o doživotnom uzdržavanju koji je zaključen između S. H. i Š. H. kao primatelja uzdržavanja s jedne strane i R. H. i S. H. kao davatelja uzdržavanja s druge strane dana 8. veljače 1995. godine u O., te da se odredi temeljem presude brisanje prava vlasništva tuženika svakog u 1 dijela na stanu koji je upisan u podulošku ... k.o. O., a koje suvlasništvo je upisano nakon smrti Š. H. sukladno odredbama Ugovora o doživotnom uzdržavanju, te da se tuženicima naloži da predaju u posjed tužiteljima stan koji se nalazi u O., koji je vlasništvo tužitelja i tužiteljima naknade troškove postupka. Tužiteljima je naloženo da tuženicima naknade troškove postupka u iznosu od 13.084,50 kn.

Presudom suda drugog stupnja odbijena je žalba tužitelja kao neosnovana i potvrđena presuda suda prvog stupnja.

Protiv pravomoćne presude suda drugog stupnja reviziju su izjavili tužitelji zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava i predlažu da se pobijane presude ukinu i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje ili da se preinače i usvoji zahtjev tužiteljica uz naknadu troškova postupka.

Tuženici nisu odgovorili na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Prvenstveno treba reći da je u predmetu spora glavna rasprava zaključena dana 2. travnja 2004. godine i da u predmetu spora temeljem odredbe čl. 392. a) Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 i 117/03 – dalje: ZPP) revizijski sud pobijanu presudu ispituje samo u granicama razloga koji su određeno navedeni u reviziji.

Predmet spora je zahtjev tužiteljica za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju i vraćanje zemljišne uknjižbe u stanje kakvo je bilo prije smrti pok. Š. H., koja je bila jedna od ugovornih stranaka (primateljica uzdržavanja).

U postupku je utvrđeno, da su tužiteljice kćeri danas pok. S. i Š. H. koji su dana 8. veljače 1995. godine sa tuženikom R. H. koji je njihov unuk, zaključili ugovor o doživotnom uzdržavanju i da su tuženici kao davatelji uzdržavanja u cijelosti izvršavali ugovor za života pok. Š. H.. Nakon smrti Š. H. a dana 15. siječnja 2002. godine danas pok. S. H. iz spornog stana prešao je živjeti u stan svoje kćeri tužiteljice M. I. i u tom stanu živio do svoje smrti. Tužiteljica M. I. odbila je da tuženici na bilo koji način vode brigu o danas pok. S. H..

Revizija neosnovano ističe revizijski razlog bitne odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP jer presude nižih sudova sadrže razloge o odlučnim činjenicama i nemaju nedostatak a radi kojih se ne bi mogle ispitati. Ističući ovu povredu revidentice prigovaraju i da je činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno, međutim, ovaj sud te razloge ne može ocjenjivati kad se revizija ne može izjavljivati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja a po odredbi čl. 385. ZPP.

S obzirom na utvrđeno činjenično stanje, a suprotno revizijskim navodima, osnovano su nižestupanjski sudovi zaključili da je M. I. bezrazložno odbijala primitak uzdržavanja za pokojnog oca od strane tuženika, koji su svoje obveze iz ugovora u cijelosti izvršavali za života pok. Š. H. i bili spremni svoje obveze izvršavati i u odnosu na danas pok. S. H., slijedom čega nisu ostvarene pretpostavke za raskid spornog ugovora u smislu odredbe čl. 125. st. 2. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 47/78 – dalje ZN), jer dok jedna strana želi i spremna je izvršavati obveze iz ugovora druga strana dužna je, da je bezrazložno u tome ne sprječava, dakle, zahtjev tužiteljica za raskid spornog ugovora o uzdržavanju nije osnovan.

Iz iznesenih razloga, a temeljem odredbe čl. 393. ZPP, reviziju tužiteljica trebalo je odbiti kao neosnovanu.

U Zagrebu, 3. svibnja 2006. Godine.

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

* * *

Broj: Gž.627/07-2

Ocijenjujući nepostojanje pretpostavki za raskid Ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu odredbe čl. 583 st. 2 Zakona o obveznim odnosima (NN 35/05. skraćeno ZOO-a), odnosno zbog nepodnošljivosti zajedničkog života stranaka, sud prvog stupnja je zaključio da stranke niti prije zaključenja Ugovora, niti nakon njegovog zaključenja nisu živjele zajedno, a život u zajedničkom domaćinstvu ugovorile su pod odgodnim uvjetom, tj. kad primatelj uzdržavanja više neće moći sam živjeti, te nastupom na njegovoj strani teže bolesti ili nemoći. Kako je ocjena suda prvog stupnja da kod tužitelja nije nastupila nemogućnost samostalnog kretanja i samostalnog života, teža bolest odnosno nemoć, a time i potreba preseljenja u kuću tuženika, te zasnivanje zajednice života između stranaka, to je izveden i zaključak da odgodni uvjet ugovorene zajednice života još nije nastupio, zbog čega tužitelj ne može isticati kao osnov za raskid ugovora nemogućnost zajedničkog život uslijed poremećenih odnosa među strankama, a temeljem odredbe čl. 583 st. 2 ZOO-a. Nadalje sud prvog stupnja na temelju iskaza stranaka zaključio je da je došlo do poremećenosti njihovih međusobnih odnosa, međutim smatra da se samo zbog poremećenosti odnosa između stranaka, u slučaju kad nije ugovorena i ne postoji zajednica života, ne može tražiti raskid ugovora jer obje okolnosti moraju biti ispunjene kumulativno.

R J E Š E N J E

Županijski sud u Varaždinu, u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda Dubravke Vinceković, kao predsjednice vijeća, te Ljiljane Levatić-Uskoković i Jadranke Majcen-Horvat, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja A. H. iz Č., zastupanog po punomoćniku Z. K., odvjetniku iz V., protiv tuženika V. H. iz Č., zastupanog po punomoćnicima I. P. i T. K., odvjetnicima iz Č., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, a povodom žalbe tužitelja izjavljene protiv presude Općinskog suda u Novom Marofu od 29. ožujka 2007. g., br. P.145/06-22, u sjednici vijeća održanoj dana 12. rujna 2007. godine,

r i j e š i o j e:

Usvaja se žalba tužitelja i ukida se presuda Općinskog suda u Novom Marofu br. P.145/06-22 od 29. ožujka 2007. godine, te se predmet vraća istom sudu na ponovno suđenje.

Nepobijano rješenje kojim je utvrđeno povlačenje tužbe radi brisanja zabilježbe na nekretninama ostaje neizmjenjeno.

Obrazloženje

Pobijanom presudom u toč. I izreke odbijen je tužbeni zahtjev radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju sklopljenog između tužitelja A. H. i tuženika V. H. dana 10. svibnja 2006. g. kod javnog bilježnika N. V.-D. iz N. M. pod brojem ..., dok je toč. II pobijane presude naloženo tužitelju da naknadi tuženiku prouzročene parnične troškove u iznosu od 6.220,00 kn.

Ujedno je nepobijanim rješenjem tužba tužitelja radi brisanja zabilježbe tuženikovih prava iz ugovora o doživotnom uzdržavanju od 10. svibnja 2006. g. na nekretninama u vlasništvu tužitelja poblize navedenih u izreci rješenja utvrđena povučenom.

Pravodobno izjavljenom žalbom tužitelj pobija navedenu presudu iz svih zakonskih žalbenih razloga, uz prijedlog da se pobijana presuda preinači i u cijelosti udovolji tužbenom zahtjevu, odnosno ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovni postupak.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Žalba tužitelja je osnovana.

Odbivši tužbeni zahtjev tužitelja radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju sud prvog stupnja svoju odluku temelji na slijedećih nespornim i u dokaznom postupku utvrđenim činjenicama:

da su tužitelj kao primatelj uzdržavanja i tuženik kao davatelj uzdržavanja dana 10. svibnja 2006. g. zaključili Ugovor o doživotnom uzdržavanju kojim tužitelj daje tuženiku svoju imovinu poblize navedenu u toč. I Ugovora, uz odgodu stjecanja prava vlasništva do trenutka smrti tužitelja i uz obvezu

tuženika da uzdržava tužitelja do njegove smrti,

da se temeljem predmetnog Ugovora obveza tuženika odnosi na pružanje svakodnevne potrebne pomoći u pripremanju hrane, spremanju stana pranju rublja, nabavi namirnica i dr., a u slučaju bolesti osiguravanja liječenja i lijekova,

da je izvršavanje navedenih obveza ugovoreno u kući tužitelja tako dugo dok isti bude mogao živjeti sam, a u slučaju teže bolesti ili nemoći da ga je tuženik dužan primiti u svoju kuću, te u slučaju smrti dostojno sahraniti u skladu sa mjesnim i vjerskim običajima,

da iz sadržaja navoda stranaka ne proizlazi da je kod tužitelja nakon zaključenja Ugovora nastupila nemogućnost samostalnog kretanja, samostalnog života u kući u Č. 58, teža bolest odnosno nemoć, a time niti potreba preseljenja u kuću tuženika, te zasnivanje zajednice života između stranaka,

da je supruga tuženika M. H. nosila tužitelju svakodnevno kuhanu hranu, a i potrebne namirnice,

da je tužitelj prije zaključenja Ugovora bio bolestan, te da mu je trebala liječnička pomoć i prije i nakon zaključenja Ugovora, da ga je prije zaključenja Ugovora tuženik odvezao liječniku opće prakse jer ga je zatekao slabog i nemoćnog u krevetu, a potom i na specijalističke pretrage, pružajući mu potom i svakodnevnu brigu njegu oko previjanja i pranja noge u kupkama, nakon čega se tužitelj počeo oporavljati,

da se je zdravstveno stanje tužitelja pogoršalo nakon zaključenja Ugovora, i to nakon što se je počeo inatiti i prestao jesti hranu koju su mu donosili članovi tuženikove obitelji te počeo jesti konzerve, zbog čega ga je sin Josip koji ga je došao pogledati odvezao k liječniku,

da su toč. V ugovora stranke ugovorile da će u posjed nekretnina iz toč. I ugovora tuženik ući danom potpisa ugovora i od toga dana da će obrađivati posjed i snositi troškove vezane uz posjed,

da su odnosi stranaka poremećeni, da stranke međusobno ne razgovaraju, da se tužitelj boji tuženika, jer mu je u svađi 10. lipnja 2006. g. isti rekao da će mu minirati i dići u zrak kuću, zbog čega je tužitelj 18. kolovoza 2006. g. otišao živjeti svojem drugom sinu Josipu Horvatu u Podvorec od kojeg vremena i tamo živi,

da je prije toga tužitelj prestao jesti hranu koju su mu donosili tuženik ili članovi njegove obitelji, ostavljao ju je nedirnutom ili bacao po dvorištu, odnosno na gnojište, a sam si je kupovao konzerve koje je jeo.

Na temelju prednjih utvrđenja sud prvog stupnja zaključuje da je tužbeni zahtjev na raskid ugovora u cijelosti neosnovan.

Naime, tužitelj je svoj zahtjev za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju temeljio na tvrdnji da tuženik ne ispunjava svoje obveze preuzete Ugovorom te da je zajednički život stranaka postao nepodnošljiv za tužitelja.

Ocjenjujući nepostojanje pretpostavki za raskid Ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu odredbe čl. 583 st. 2 Zakona o obveznim odnosima (NN 35/05. skraćeno ZOO-a), odnosno zbog nepodnošljivosti zajedničkog života stranaka, sud prvog stupnja u prvom redu na temelju nespornih činjenica zaključuje da stranke niti prije zaključenja Ugovora, niti nakon njegovog zaključenja nisu živjele zajedno, a život u zajedničkom domaćinstvu ugovorile su pod odgovornim uvjetom, tj. kad primatelj uzdržavanja više neće moći sam živjeti, te nastupom na njegovoj strani teže bolesti ili nemoći. Kako je ocjena suda prvog stupnja da kod tužitelja nije nastupila nemogućnost samostalnog kretanja i samostalnog života u kući u Čanjevu 58, teža bolest odnosno nemoć, a time i potreba preseljenja u kuću tuženika, te zasnivanje zajednice života između stranaka, to je izveden i zaključak da odgodni uvjet ugovorene zajednice života još nije nastupio, zbog čega tužitelj ne može isticati kao osnov za raskid ugovora nemogućnost zajedničkog život uslijed poremećenih odnosa među strankama, a

temeljem odredbe čl. 583 st. 2 ZOO-a.

Nadalje sud prvog stupnja na temelju iskaza stranaka zaključuje da je došlo do poremećenosti njihovih međusobnih odnosa, međutim smatra da se samo zbog poremećenosti odnosa između stranaka, u slučaju kad nije ugovorena i ne postoji zajednica života, ne može tražiti raskid ugovora jer obje okolnosti moraju biti ispunjene kumulativno.

Ocjenjujući osnovanost zahtjeva tužitelja s osnova neispunjavanja ugovornih obveza od strane tuženika, a temeljen na odredbi čl. 583 st. 3 ZOO-a, sud prvog stupnja nalazi da je tužitelj sve Ugovorom preuzete obveze uredno izvršavao. Glede tvrdnje tužitelja da mu nije redovito nošena kuhana hrana sud prvog stupnja utvrđuje da se je obveza tuženika sastojala u redovitom nošenju hrane tužitelju jednom, a ne tri puta dnevno, a koju obvezu je tuženik uredno ispunjavao ispunjavajući isto tako i obvezu nabavke namirnica, osim onih čiju je nabavku tužitelj odbio. Utvrđujući temeljem iskaza stranaka i svjedoka Marice Horvat zdravstveno stanje tužitelja prije zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju, kao i nakon njegovog zaključenja, sud prvog stupnja nalazi da su tužitelju redovito donošeni lijekovi te da je vođen na liječničke preglede, uz pruženu njegu oko previjanja noge, a da je za pogoršanje zdravstvenog stanja odgovoran sam. Pri tom smatra da činjenica što je tužitelja sin Josip jednom odvezao k liječniku, a ne tuženik, ne može ukazivati na neispunjavanje ugovorne obveze, smatrajući da neizvršavanje obveze od strane davatelja uzdržavanja ne može predstavljati razlog za raskid ugovora ukoliko uzdržavanoj osobi nije potrebno pružanje i izvršavanje svih obveza navedenih u ugovoru, a na što upućuje i sadržaj iskaza tužitelja iz kojeg proizlazi da je 18. kolovoza sam otišao k liječniku bez pratnje i pomoći tuženika.

Sud prvog stupnja nalazi neosnovanim i razlog za raskid Ugovora zbog neispunjavanja obveze obrađivanja posjeda tužitelja utvrđujući da stilizacija toč. V Ugovora ne ukazuje da se radi o obvezi obrađivanja posjeda od strane tuženika već o konstataciji vremena ulaska u posjed te obrade nekretnina iz toč. I Ugovora, time da sud prvog stupnja utvrđuje da je tuženik stupio u posjed svih nekretnina koje su do tada u velikoj mjeri bile zapuštene te je započeo s njihovom obradom i održavanjem. Zaključno sud prvog stupnja smatra da nije ostvarena osnovna pretpostavka za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju iz čl. 583 st. 3 ZOO-a o kojoj ovisi osnovanost zahtjeva za raskid ugovora zbog neispunjavanja ugovornih obaveza, odnosno svjesno izbjegavanje vršenja obveza preuzetim ugovorom u namjeri da se tih obveza oslobodi, jer je utvrđeno da takvog izbjegavanja na strani tuženika nije bilo već je sve preuzete obveze tuženik u potpunosti ispunjavao.

Zaključno sud prvog stupnja osnovni razlog zbog kojeg tužitelj traži raskid ugovora nalazi u sadržaju iskaza tužitelja iz kojeg proizlazi da „ne bi bilo nikakvih problema i da bi on bio zadovoljan sa Ugovorom i ne bi tražio njegov raskid da tuženik nije u Ugovoru naveo česticu koja se nalazi uz grunt, a koju mu on nije dao jer ju je imao namjeru zadržati za sebe“, zbog čega nisu ostvareni raskidni razlozi iz čl. 583 st. 2 i 3 ZOO-a.

Pobijajući prvostupanjsku presudu tužitelj u žalbi ukazuje na pogrešno stajalište prvostupanjskog suda da se raskid ugovora temeljem odredbe čl. 583 st. 2 ZOO-a može tražiti samo pod pretpostavkom postojanja zajednice života stranaka, pozivajući se na sudsku praksu ovog suda i Vrhovnog suda Republike Hrvatske, a koja upućuje da se zbog trajno poremećenih odnosa može tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju iako nije ugovorena zajednica života, ukoliko izvršenje ugovornih obveza zahtjeva svakodnevno komuniciranje, naročito ukazujući na ugovorenu zajednicu života pod odgovornim uvjetom.

Pozivajući se na utvrđenja suda prvog stupnja o poremećenim odnosima stranaka, te agresivno ponašanja tuženika, kao i iskazane prijetnje od strane istog prema tužitelju, tužitelj smatra da sud prvog stupnja nije u dovoljnoj mjeri cijenio značaj navedenih poremećenih odnosa, a koji nedvojbeno upućuju na nepodnošljivost daljnjih kontakata te ugovorenog budućeg zajedničkog života stranaka.

I ovaj sud nalazi da je sud prvog stupnja donoseći pobijanu presudu počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 2 toč. 11 ZPP-a, jer su razlozi presude o odlučnim činjenicama nejasni i proturječni, a zbog zauzetog pogrešnog pravnog stajališta, pobijana presuda ne sadrži razloge o svim odlučnim činjenicama.

Naime, i ovaj sud je mišljenja da je pogrešno pravno stajalište suda prvog stupnja da se raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju temeljem odredbe čl. 583 st. 2 ZOO-a može tražiti samo pod pretpostavkom postojanja zajednice života stranaka, jer se prema usvojenoj sudskoj praksi, a na koju se pravilno sadržajem žalbe poziva tužitelj, zbog trajno poremećenih odnosa može tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju iako nije ugovorena zajednica života, ukoliko se obveza uzdržavanja sastoji u svakodnevnim osobnim kontaktima stranaka, jer se radi o vrsti zajednice u kojoj odnosi moraju biti korektni i humani da bi se mogli održati.

Stoga, iako je prvostupanjski sud pravilno utvrdio da prema Ugovoru o doživotnom uzdržavanju stranke nisu ugovorile zajednicu života, odnosno ugovorile su je pod odgodnim uvjetom, kraj činjenice da se je obveza tuženika sastojala u svakodnevnom osobnom kontaktu (njega ili članova njegove obitelji) s tužiteljem, koji je uključivao svakodnevno donošenje toplog obroka, nabavku namirnica, brigu o održavanju higijene kućanstva, kao i brigu o zdravlju tužitelja, te kraj činjenice da su se odnosi stranaka u tolikoj mjeri poremetili da se je tužitelj u strahu od tuženika preselio k drugom sinu Josipu, ne može se u razjašnjavanju poremećenih odnosa stranaka, isključiti i primjena odredbe čl. 583 st. 2 ZOO-a.

Međutim, iako raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju može tražiti i ugovorna strana koja je isključivo kriva za poremećaj odnosa, pojam nepodnošljivosti zajedničkog života kao razlog za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju prosuđuje se ne samo s objektivne, nego i sa subjektivne strane, pa pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ne pripada stranci kod koje krivnja za poremećenost odnosa upućuje na zlouporabu prava izazivanjem poremećenosti odnosa u namjeri da zajednički život, odnosno kontakti postanu nepodnošljivi i da se ugovor raskine, pa je u tom smislu činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno, a izostala je i ocjena provedenih dokaza o razlozima poremećaja odnosa i nepodnošljivosti zajedničkog života stranaka, odnosno u tom dijelu iskaza parničnih stranaka i svjedoka, dopisa upućenih Policijskoj upravi i Centru za socijalnu skrb, policijskih zapisnika, te tzv. „zadnje pouke“ tuženika iz koje proizlazi da je kuća tužitelja minirana.

Zbog navedenog valjalo je žalbu tužitelja temeljem čl. 369 i 370 ZPP-a usvojiti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

U ponovljenom postupku prvostupanjski će sud otkloniti bitnu povredu odredaba parničnog postupka na koju mu je ukazano ovim rješenjem na način da će nakon ponovljenog postupka, u kojem će ponovnim detaljnim saslušanjem stranaka i svjedoka, te po potrebi i provođenjem drugih dokaza koje stranke eventualno predlože, utvrditi karakter i razloge poremećaja odnosa između stranaka, utvrditi da li takav poremećaj dovodi do nepodnošljivosti zajedničkog života – kontakata, te da li na strani tužitelja postoji zlouporaba prava izazivanjem poremećenosti odnosa u namjeri da zajednički život postane nepodnošljiv, a zbog koje bi bilo nedopušteno zahtijevati raskid ugovora primjenom odredbe čl. 583 ZOO-a.

Novom odlukom o glavnoj stvari prvostupanjski će sud ujedno odlučiti i o cjelokupnim troškovima postupka (čl. 166 st. 3 ZPP-a).

Nepobijano rješenje kojim je utvrđeno povlačenje tužbe radi brisanja zabilježbe na nekretninama ostaje neizmjenjeno.

U Varaždinu, 12. rujna 2007. godine.

PREDSJEDNICA VIJEĆA

Dubravka Vinceković v. r.

* * *

Broj: Rev 447/10-2

Prema odredbi čl. 119. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 48/03, 163/03 – dalje u tekstu: ZN) svaka strana ugovora o doživotnom uzdržavanju može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze. U predmetnom slučaju nisu se ostvarile pretpostavke za raskid predmetnog ugovora, jer su tuženici kao davatelji uzdržavanja izvršavali svoje obveze sve dok nije primateljica uzdržavanja K. L. bezrazložno počela odbijati ispunjenje obveza tuženika radi njezinog uzdržavanja. Stoga nije osnovan tužbeni zahtjev za raskid predmetnog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, kao i zahtjev za brisanje zabilježbe istoga ugovora o zemljišnim knjigama.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Nenada Perina, predsjednika vijeća, te dr. sc. Ivana Kaladića, Željka Glušića, Aleksandra Peruzovića i Gordane Jalšovečki, članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice M. S. koju zastupa punomoćnica M. R. R., odvjetnica u K., protiv tuženika 1. N. D., 2. P. C., koje zastupa punomoćnik V. D., odvjetnik u N., radi raskida ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužiteljice protiv presude Županijskog suda u Sisku br. Gž-1390/2004 od 14. travnja 2005., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Novskoj br. P-8/04-8 od 29. ožujka 2004., u sjednici održanoj 13. siječnja 2011.,

pre s u d i o j e:

Revizija tužiteljice odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev za raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju sklopljenog 23. travnja 2003. između K. L. iz S. S. kao primatelja uzdržavanja i oboje tuženika kao davatelja uzdržavanja, te zahtjev za brisanje zabilježbe prava tuženika upisanih zabilježbom toga ugovora u zk. ul. br. 410, 107, 770 k.o. S. S. koja su ona mogli steći temeljem toga ugovora na nekretninama primateljice uzdržavanja i njezinog pokojnog supruga u navedenih z.k. ulošcima, kao i zahtjev tužiteljice za naknadu parničnih troškova.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužiteljice i potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv drugostupanjske presude pravovremenu, dopuštenu i potpunu reviziju izjavila je tužiteljica zbog pogrešne primjene materijalnog prava te zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja s prijedlogom da se nižestupanjske presude ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovni postupak.

U odgovoru na reviziju tuženici su osporili osnovanost revizijskih navoda i predložili da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

U smislu čl. 392. a. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 117/03 – dalje u tekstu: ZPP) revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

Tužbu u ovom predmetu podnijela je K. L., koja je umrla ... a postupak je preuzela njezina nasljednica – unuka M. S..

U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno:

- da su K. L. i J. L. kao primatelji uzdržavanja i tuženici kao davatelji uzdržavanja 23. travnja 2003. sklopili ugovor o dosmrtnom uzdržavanju, kojim su se tuženici obvezali primateljima uzdržavanja osigurati stan po potrebi iz sporazuma, hranu, odjeću, obuću, ogrjev, odvoženje do liječnika, dovoženje od liječnika, potrebne i moguće lijekove, kao i kompletnu skrb, te nakon smrti primatelja uzdržavanja snositi troškove pogreba na mjesnom groblju na uobičajeni način, a primatelju uzdržavanja ostavljaju tuženicima u nasljedstvo nekretnine upisane u zk. ul. br. 410, 107 i 770 k.o. S. S., kao i sve pokretnine, time da se predaja nekretnina u vlasništvu davatelja uzdržavanja odgađa do smrti oba primatelja uzdržavanja,

- da je J. L. umro ...,

- da su tuženici ispunjavali svoje obveze iz predmetnog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju sve do vremena kada im je K. L. nakon smrti J. L. jednostrano onemogućila izvršavanje obveza iz ugovora o dosmrtnom uzdržavanju.

Ocijenivši da nisu ostvarene pretpostavke za raskid predmetnog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, koji je u stvari ugovor o doživotnom uzdržavanju, nižestupanjski sudovi su tužbeni zahtjev ocijenili neosnovanim, te su ga odbili, a time je materijalno pravo pravilno primijenjeno.

Prema odredbi čl. 119. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 48/03, 163/03 – dalje u tekstu: ZN) svaka strana ugovora o doživotnom uzdržavanju može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze.

U predmetnom slučaju nisu se ostvarile pretpostavke za raskid predmetnog ugovora, jer su tuženici kao davatelji uzdržavanja izvršavali svoje obveze sve dok nije primateljica uzdržavanja K. L. bezrazložno počela odbijati ispunjenje obveza tuženika radi njezinog uzdržavanja.

Stoga nije osnovan tužbeni zahtjev za raskid predmetnog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, kao i zahtjev za brisanje zabilježbe istoga ugovora o zemljišnim knjigama.

Činjenična razmatranja u reviziji ne mogu se uzeti u obzir, jer se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (argument iz čl. 385. ZPP).

Kako nije ostvaren istaknuti revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava valjalo je reviziju odbiti kao neosnovanu (čl. 393. ZPP).

U Zagrebu, 13. siječnja 2011.

Predsjednik vijeća:

Nenad Perin, v.r.

* * *

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

Broj: Rev 813/09-2

Okolnost da je tužiteljica veći dio novčanog iznosa (koji su joj tuženici dali prilikom zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju u svrhu ispunjavanja ugovornih obveza) upotrijebila za otkup stana, a preostali manji iznos za radove na održavanju stana ne može ići na štetu tuženika. Opravdanost daljnjih zahtjeva s naslova održavanja stana treba cijeliti sa stajališta ugovorne obveze tuženika na „održavanje“ stana, što znači da se ispunjavanje obveze tuženika ne bi moglo ocjenjivati s obzi-

rom na zahtjeve odnosno radove koji prelaze okvire održavanja stana (a što bi se također primjerice moglo odnositi na uvođenje plina). Što se tiče ugovorne obveze tuženika na pružanje „pripomoći“ u bolesti i nemoći na strani primatelja uzdržavanja, treba istaći da stranke spomenutim Ugovorom o doživotnom uzdržavanju nisu ugovorile zajednicu života. Pod pojmom pružanja takve pomoći treba podrazumijevati ne samo osobno pružanje pomoći, već i pružanje pomoći putem treće osobe, a upravo su takva očekivanja bila na strani primatelja uzdržavanja, kako to izričito proizlazi iz iskaza supruga tužiteljice a s druge strane i davatelji uzdržavanja tj. tuženici upućuju i na takvo pružanje pomoći, ustrajući na daljnjem ispunjavanju ugovornih obveza. Stoga je s tog stajališta trebalo cijeniti pretpostavke ispunjavanja ugovora o doživotnom uzdržavanju, jer su sve navedene odlučne okolnosti ili već postojale u vrijeme sklapanja ugovora ili bile poznate i predvidive pa se ne bi moglo zaključivati da su nastupile takve izmijenjene okolnosti koje bi bile razlog za raskid ugovora.

RJEŠENJE

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Davorke Lukanović Ivanišević, kao predsjednice vijeća, mr. sc. Jasne Brežanski, Đure Sesse, Mirjane Magud i mr. sc. Jadranka Juga kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice A. Š. iz Z., zastupane po punomoćniku M. M., odvjetniku iz Z., protiv tuženika J. S. i M. S., oboje iz Ž., zastupanih po punomoćnicima iz Zajedničkog odvjetničkog ureda D. Š. i G. Š. iz V., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tuženika protiv presude Županijskog suda u Vukovaru broj Gž-2804/06-11 od 10. ožujka 2009., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Županji broj P-500/04-18 od 4. ožujka 2005., u sjednici vijeća održanoj dana 28. prosinca 2010.,

riješio je:

Revizija tuženika se prihvaća i ukidaju se presude Županijskog suda u Vukovaru broj Gž-2804/06-11 od 10. ožujka 2009. i presuda Općinskog suda u Županji broj P-500/04-18 od 4. ožujka 2005. i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Objasnenje

Presudom Županijskog suda u Vukovaru broj Gž-2804/06-11 od 10. ožujka 2009. odbijena je žalba tuženika i potvrđena presuda Općinskog suda u Županji broj P-500/04-18 od 4. ožujka 2005. kojom je raskinut Ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključen dana 1. ožujka 1994. između tužiteljice kao primateljice uzdržavanja i tuženika kao davatelja uzdržavanja.

Tuženici su obvezani naknaditi tužiteljici parnični trošak u iznosu od 15.800,00 kuna.

Protiv citirane drugostupanjske presude reviziju su izjavili tuženici zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Protivna strana odgovorila je na izjavljenu reviziju predlažući da se odbije kao neosnovana.

Revizija je osnovana.

Revizijski sud ispitao je pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji (čl. 392.a Zakona o parničnom postupku - "Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05 i 84/08 – dalje: ZPP).

Predmetom tužbom tužiteljica je zatražila raskid Ugovora o doživotnom uzdržavanju koji je kao primateljica uzdržavanja sklopila 1. ožujka 1994. sa tuženicima kao davateljima uzdržavanja, obrazlažući to time da tuženici nisu ispunjavali svoje obveze iz Ugovora o doživotnom uzdržavanju niti glede ugovorene obveze održavanja stana niti glede pružanja pomoći njoj i njezinom suprugu kroz vrijeme bolesti i nemoći, kako je to također predviđeno spomenutim ugovorom.

Drugostupanjski sud smatra da su ispunjene pretpostavke za raskid ugovora u smislu odredaba ranije čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju odnosno čl. 119. st. 3. važećeg Zakona ("Narodne novine", broj 48/03 i 163/03), obrazlažući to time da tuženici nisu ispunjavali svoje ugovorne obveze niti u svezi s održavanjem stana a da tužiteljici nisu pružili niti pomoć i njegu u bolesti, na njezin zahtjev, iako među stankama nije bila ugovorena zajednica života, ali koja se međutim ukazala kao neophodnom.

Drugostupanjski sud nadalje zaključuje da ispunjavanje ugovora na kojem ustraju tuženici upućuje na postojanje izmijenjenih okolnosti, a budući da tužiteljica ne predlaže izmjenu ugovora da joj ostaje pravo na raskid ugovora u kom je smislu stoga i udovoljeno tužbenom zahtjevu.

Ovaj revizijski sud, za sada ne može prihvatiti utvrđenje i zaključak prvostupanjskog i drugostupanjskog suda da su ostvarene pretpostavke za raskid spornog ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Među strankama je nesporno da su tim ugovorom predviđene obveze tuženika da održavaju stan (radi se o stanu u Z., ... u kojem stanuje primateljica uzdržavanja sa svojim suprugom) te da pružaju pripomoć u slučaju bolesti i nemoći.

Što se tiče održavanja stana, među strankama je također nesporno da su tuženici prilikom zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju tužiteljici isplatili određeni novčani iznos (5.000,00 DEM) nedvojbeno u svrhu ispunjavanja ugovornih obveza. Nadalje je utvrđeno, a i nesporno je, da je veći dio tog iznosa tužiteljica upotrijebila za otkup stana, a preostali manji iznos za radove na održavanju stana.

Međutim, okolnost da je tužiteljica dio tog iznosa upotrijebila u druge svrhe ne može ići na štetu tuženika. Što se tiče daljnjih zahtjeva s naslova održavanja stana, za koje tužiteljica tvrdi da ih je isticala prema tuženicima (primjerice se navode uvođenje plina, zamjena vodokotlića, zamjena parketa) opravdanost takvih zahtjeva treba cijeliti sa stajališta ugovorne obveze tuženika na „održavanje“ stana, što znači da se ispunjavanje obveze tuženika ne bi moglo ocjenjivati s obzirom na zahtjeve odnosno radove koji prelaze okvire održavanja stana (a što bi se također primjerice moglo odnositi na uvođenje plina).

U okviru navedenih okolnosti, navodi tužiteljice trebali bi biti konkretizirani da bi se moglo ocijeniti da li postoji neispunjavanje ugovornih obveza na način i u opsegu koji bi predstavljali razlog za raskid ugovora.

Što se tiče ugovorne obveze tuženika na pružanje „pripomoći“ u bolesti i nemoći na strani primatelja uzdržavanja, treba istaći da stranke spomenutim Ugovorom o doživotnom uzdržavanju nisu ugovorile zajednicu života. U vrijeme sklapanja ugovora bilo je poznato da davatelji uzdržavanja ne stanuju u Z. odnosno nemaju boravište u Z. što je vidljivo iz samog ugovora, a pružanje pomoći ugovorena je za slučaj bolesti i nemoći, kako je to istaknuto.

Pod pojmom pružanja takve pomoći treba podrazumijevati ne samo osobno pružanje pomoći, već i pružanje pomoći putem treće osobe, a upravo su takva očekivanja bila na strani primatelja uzdržavanja, kako to izričito proizlazi iz iskaza supruga tužiteljice a s druge strane i davatelji uzdržavanja tj. tuženici upućuju i na takvo pružanje pomoći, ustrajući na daljnjem ispunjavanju ugovornih obveza.

Stoga je s tog stajališta trebalo cijeliti pretpostavke ispunjavanja ugovora o doživotnom uzdržavanju, jer su sve navedene odlučne okolnosti ili već postojale u vrijeme sklapanja ugovora ili bile poznate i predvidive pa se ne bi moglo zaključivati da su nastupile takve izmijenjene okolnosti koje bi bile razlog za raskid ugovora.

U svezi s ispunjavanjem ugovorne obveze „pružanja pripomoći u slučaju bolesti i nemoći“ za ocjenu postojanja takvih okolnosti nije dovoljno općenito pozivanje na medicinsku dokumentaciju na što je upućivalo i ukidno rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Rev-813/05 od 16. ožujka 2006., doneseno u ovom predmetu, a koji propusti nisu otklonjeni niti donošenjem pobijane presude.

Slijedom svega izloženog, ostvaren je revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava pa je reviziju trebalo prihvatiti i pozivom na odredbe čl. 395. st. 2. ZPP ukinuti obje nižestupanjske presude i odlučiti kao u izreci.

U Zagrebu, 28. prosinca 2010.

Predsjednica vijeća:

Davora Lukanović Ivanišević, v. r.

* * *

Broj: Rev-x 621/10-2

Sukladno odredbi čl. 125. st. 4. ZN-a u slučaju raskida ugovora svaka strana zadržava pravo da od druge strane traži naknadu koja joj pripada po općim pravilima imovinskog prava. Citirana odredba, kojom se ustanovljuje pravo stranke iz ugovora o doživotnom uzdržavanju da po raskidu traži naknadu koja joj pripada odnosi se na svaki slučaj raskida ugovora, dakle i kada je ugovor raskinut sporazumno (čl. 125. st. 1. ZN-a), kada je raskinut odlukom suda zbog toga što zajednički život nije podnošljiv (čl. 125. st. 2.

ZN-a) i kada se ugovor raskida zbog neizvršavanja obveza. Kako se pravo na naknadu određuje temeljem pravila obveznog prava to obveza platiti naknadu i potraživati naknadu za dano iz ugovora o doživotnom uzdržavanju prelazi i na pravne slijednike osoba iz ugovora o doživotnom uzdržavanju pa stoga činjenica da je primateljica uzdržavanja umrla ne utječe na postojanje obveze koja se prenosi na njene univerzalne slijednike. To i stoga što činjenica smrti primatelja uzdržavanje sama po sebi nije razlog za raskid ugovora već smrću prestaju obveze iz ugovora za davatelja uzdržavanja, a s druge strane ako je primateljica uzdržavanja pokrenula parnični postupak radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju zbog neizvršavanja (čl. 125. st. 3. ZN-a) činjenica njene smrti tijekom te parnice ne utječe na sam parnični postupak jer se radi o prenosivom imovinskom pravu i nasljednici mogu preuzeti vođenje tog postupka.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca mr. sc. Jasne Brežanski, predsjednice vijeća, Davorke Lukanović-Ivanišević, Đure Sesse, Mirjane Magud i Renate Šantek, članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice M. V. iz B., koju zastupa S. M., odvjetnica iz O., protiv tužene B. S. iz Z., koju zastupa D. O., odvjetnik iz O., radi isplate, odlučujući o reviziji tuženice protiv presude Županijskog suda u Osijeku poslovni broj Gž-1077/07-2 od 19. travnja 2007., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Osijeku poslovni broj P-1360/05 od 9. studenoga 2006., u sjednici održanoj 3. studenog 2010.,

presudio je:

Revizija tužene B. S. odbija se.

Obrazloženje

Presudom suda drugog stupnja odbijena je žalba tužene i potvrđena je presuda suda prvog stupnja u dijelu odluke o glavnoj stvari kojom je presuđeno:

„I/ Utvrđuje se da postoji potraživanje tužiteljice M. V. na ime uzdržavanja pruženog na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju od 23. listopada 1985. godine u iznosu od 77.643,87 kn /sedamdesetsedamti sućašestotina-četdesettrikuneiosamdesetsedamlipa/.

II/ Utvrđuje se da postoji potraživanje tužene B. S. prema tužiteljici na ime parničnog troška u iznosu od 7.096,00 kn /sedamtisućadevedesetšestkuna/.

III/ Prebijaju se potraživanja utvrđena pod I/ i II/ izreke ove presude i nalaže se tuženoj B. S. iz Z. da tužiteljici M. V. na ime uzdržavanja plati iznos od 70.547,00 kn sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja 09.11.2006. godine do isplate, kao i da joj naknadi trošak od 38.000,00 kn, sve to u roku od 15 dana.

IV/ S preostalim dijelom tužbenog zahtjeva za naknadu troškova utvrđenja centralnog grijanja tužiteljica se odbija, a tužena se sa preostalim dijelom prigovora prijebija koji se odnosi na trošak podignutih štednih uloga o d b i j a.“

Sud drugog stupnja svojom odlukom dopustio je reviziju protiv svoje odluke temeljem odredbe čl. 382. st. 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj 53/01, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/02, 2/07 – dalje: ZPP) zbog toga što smatra da o dogovoru na pitanje početka tijeka zastare za potraživanje davatelja uzdržavanja temeljem čl. 125. st. 4. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“ broj 53/91 – dalje: ZN) ovisi donošenje odluke u ovom sporu a koje je važno za jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

U pobijanim odlukama sudovi su zauzeli pravno stanovište da zahtjev davateljice uzdržavanja prema primateljici uzdržavanja (tuženoj) u smislu čl. 125. st. 4. ZN-a zastarijeva u roku od pet godina koji se računa od pravomoćnosti presude kojom je ugovor o doživotnom uzdržavanju raskinut.

Tužena revizijom osporava takvo pravno stanovište suda drugog stupnja.

Revizija nije osnovana.

U ovoj fazi postupka među nije sporno da je između tužiteljice kao davateljice uzdržavanja i pok. I. K. zaključen ugovor o doživotnom uzdržavanju, koji je raskinut presudom suda prvog stupnja broj P- 127/92 od 11. ožujka 1993. koja je postala pravomoćna 18. kolovoza 1993.

Također utvrđeno je da je primateljica uzdržavanja umrla 11. kolovoza 1992. te da je tužena nasljednica i pravna slijednica primateljice uzdržavanja.

Parnični postupak radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju pokrenut je 28. veljače 1992.

Sukladno odredbi čl. 125. st. 4. ZN-a u slučaju raskida ugovora svaka strana zadržava pravo da od druge strane traži naknadu koja joj pripada po općim pravilima imovinskog prava.

Citirana odredba, kojom se ustanovljuje pravo stranke iz ugovora o doživotnom uzdržavanju da po raskidu traži naknadu koja joj pripada odnosi se na svaki slučaj raskida ugovora, dakle i kada je ugovor raskinut sporazumno (čl. 125. st. 1. ZN-a), kada je raskinut odlukom suda zbog toga što zajednički život nije podnošljiv (čl. 125. st. 2. ZN-a) i kada se ugovor raskida zbog neizvršavanja obveza.

Kako se pravo na naknadu određuje temeljem pravila obveznog prava to obveza platiti naknadu i potraživati naknadu za dano iz ugovora o doživotnom uzdržavanju prelazi i na pravne slijednike osoba iz ugovora o doživotnom uzdržavanju pa stoga činjenica da je primateljica uzdržavanja umrla ne utječe na postojanje obveze koja se prenosi na njene univerzalne slijednike.

To i stoga što činjenica smrti primatelja uzdržavanje sama po sebi nije razlog za raskid ugovora već smrću prestaju obveze iz ugovora za davatelja uzdržavanja, a s druge strane ako je primateljica uzdržavanja pokrenula parnični postupak radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju zbog neizvršavanja (čl. 125. st. 3. ZN-a) činjenica njene smrti tijekom te parnice ne utječe na sam parnični postupak jer se radi o prenosivom imovinskom pravu i nasljednici mogu preuzeti vođenje tog postupka.

Stoga, kako je presuda radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju postala pravomoćna 18. kolovoza 1993., a tužba u ovom postupku podnesena je 12. veljače 1998. to je tužba podnesena unutar općeg roka zastare od 5 godina u smislu čl. 371. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 53/91, 73/91, 111/93, 3/94 – dalje: ZOO) te sudovi nižeg stupnja pravilno ocijenili da prigovor zastare potraživanja radi isplate naknade u smislu čl. 125. st. 4. ZN-a nije osnovan jer rok zastare teče od pravomoćnosti presude kojom je ugovor raskinut.

Ostali navodi revizije nisu odlučni jer se ne odnose na pitanje zbog kojeg je revizija dopuštena.

Zbog svega gore navedenog valjalo je reviziju tužene odbiti i odlučiti kao u izreci temeljem čl. 393. ZPP-a.

U Zagrebu, 3. studenoga 2010.

Predsjednica vijeća:

mr. sc. Jasna Brežanski, v.r.

* * *

Broj: Rev 991/10-2

U konkretnom slučaju revidentice navode pravno pitanje u vezi primjene čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“, broj: 52/71, 47/78 i 56/00 – dalje: ZN), a ono glasi: Je li u slučaju kada nije ugovorena zajednica života, a potrebe primateljice uzdržavanja su zahtijevale svakodnevnu stalnu brigu i skrb (zbog visoke životne dobi i slabijeg zdravstvenog stanja) su ispunjene zakonske pretpostavke za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu čl. 125. st. 2. i 3. ZN? Naime, citiranom odredbom (st. 3. čl. 125. ZN) propisano je da svaka strana može tražiti raskid ugovora kad druga strana ne ispunjava svoje obveze. U konkretnom slučaju sudovi su utvrdili da je davateljica uzdržavanja iako nije živjela u mjestu prebivanja primateljice ispunjavala ugovorne obveze preuzete ugovorom o doživotnom uzdržavanju zaključenom 3. kolovoza 2000. putem treće osobe kako je ugovoreno toč. 2. Ugovora, koja osoba je dolazila tri puta dnevno primateljici uzdržavanja i pružala joj adekvatnu skrb i njegu, pa je odbio tužbeni zahtjev tužiteljica ocjenjujući da je primateljica uzdržavanja ispunila sve odredbe zaključenog ugovora.

REPUBLIKA HRVATSKA

RJEŠENJE

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Ivana Mikšića, predsjednika vijeća, Vlatke Potočnjak-Radej, Jasne Guštek, mr. sc. Jadranka Juga i Gordane Jalšovečki, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja I. I. J. rođ. P. iz B. na M., II. D. M. iz Z., III. J. P. iz B. na M., svi kao nasljednici M. P., zastupani po punomoćnicima – odvjetnicima iz Odvjetničkog društva K. & p. iz Z., protiv tuženice K. B. iz Z., zastupane po punomoćnici B. K. Z., odvjetnici iz Z., radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Županijskog suda u Zadru broj Gž-2067/09 od 9. veljače 2010., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Zadru, Stalna služba Biograda na Moru broj P-198/09 od 23. srpnja 2009., u sjednici održanoj 15. rujna 2010.,

r i j e š i o j e:

I. Prima se na znanje odustanak od revizije tužitelja J. P..

II. Revizija tužiteljica I. J. rođ. P. i D. M. odbacuje se kao nedopuštena.

Obrazloženje

Presudom Županijskog suda u Zadru odbijena je žalba tužitelja kao neosnovana i potvrđena prvostupanjska presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev tužitelja, a ovaj glasi:

„I. Raskida se ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključen 2001. između prednice tužitelja M. P. iz B. na M. kao primatelja uzdržavanja i tuženice K. B. iz Z. kao davatelja uzdržavanja.

II. Dužni su tužitelji tuženici platiti parnični trošak u iznosu od 5.490,00 kn.“

Protiv drugostupanjske presude tužitelji su podnijeli reviziju iz odredbe čl. 382. st. 2. toč. 3. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj: 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 84/08 i 123/08 – dalje: ZPP) uz prijedlog da se preinači drugostupanjska presuda i prihvati tužbeni zahtjev u cijelosti, podredno da se ukinu drugostupanjska i prvostupanjska presuda i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženica je predložila da se revizija odbije kao neosnovana.

Podneskom od 5. svibnja 2010. tužitelj J. P. je odustao od podnesene revizije.

S obzirom na odustanak tužitelja J. P. od podnijete revizije trebalo je odlučiti kao u toč. I. izreke rješenja na temelju čl. 399. u vezi sa odredbom čl. 349. st. 2. ZPP-a.

Revizija tužiteljica I. J. rođene P. i D. M. nije dopuštena.

Prema odredbi čl. 382. st. 2. ZPP-a u slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema odredbi iz stavka 1. ovog članka, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

Odredbom čl. 382. st. 3. ZPP-a je propisano da u reviziji iz stavka 2. ovog članka stranke trebaju određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg su je podnijele i izložiti razloge zbog kojih smatraju da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

Iz sadržaja naprijed navedenih odredaba ZPP-a jasno proizlazi da je, da bi se moglo pristupiti ocjeni je li riječ o pravnom pitanju važnom za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, a s tim u vezi dopuštenosti revizije, potrebno, da revizija sadrži slijedeća tri elementa: određeno navedeno pravno pitanje, da je riječ o pitanju o čijem rješenju ovisi odluka u konkretnom sporu i određeno navedeni razlozi zbog kojih revident smatra da je to pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana. U slučaju da je u reviziji izostao bilo koji od navedenih elemenata nema pretpostavki za razmatranje takve revizije u smislu odredbe čl. 382. st. 2. ZPP-a.

Prema odredbi čl. 382. st. 2. toč. 3. ZPP-a pravno pitanje smatrat će se važnim za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ali je odluka drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem.

U konkretnom slučaju revidentice navode pravno pitanje u vezi primjene čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“, broj: 52/71, 47/78 i 56/00 – dalje: ZN), a ono glasi: Je li u slučaju kada nije ugovorena zajednica života, a potrebe primateljice uzdržavanja su zahtijevale svakodnevnu stalnu brigu i skrb (zbog visoke životne dobi i slabijeg zdravstvenog stanja) su ispunjene zakonske pretpostavke za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu čl. 125. st. 2. i 3. ZN?

Naime, citiranom odredbom (st. 3. čl. 125. ZN) propisano je da svaka strana može tražiti raskid ugovora kad druga strana ne ispunjava svoje obveze.

Revidentice navode da je revizijski sud već zauzeo shvaćanje u odnosu na postavljeno pitanje, a odluka drugostupanjskog suda utemeljena je na shvaćanju koje nije podudarno s njim i pritom se pozivaju na odluku ovog suda broj Rev-192/2005.

U konkretnom slučaju sudovi su utvrdili da je davateljica uzdržavanja iako nije živjela u mjestu prebivan-

ja primateljice ispunjavala ugovorne obveze preuzete ugovorom o doživotnom uzdržavanju zaključenom 3. kolovoza 2000. putem treće osobe kako je ugovoreno toč. 2. Ugovora, koja osoba je dolazila tri puta dnevno primateljici uzdržavanja i pružala joj adekvatnu skrb i njegu, pa je odbio tužbeni zahtjev tužiteljica ocjenjujući da je primateljica uzdržavanja ispunila sve odredbe zaključenog ugovora.

Revidentice nisu ovlaštene u reviziji iznositi nove činjenice niti preocjenjivati provedene dokaze suprotstavljajući svoju ocjenu sudskoj, jer time se upućuje na prigovor pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a prema odredbi čl. 385. ZPP-a to nije dopušten revizijski razlog. Osim toga odluka ovog suda na koju se pozivaju tužiteljice temelji se na drukčijem činjeničnom supstratu.

Kako dakle pobijana presuda drugostupanjskog suda nije utemeljena na shvaćanju koje ne bi bilo podudarno sa shvaćanjem revizijskog suda, to se u ovom predmetu navedeno pravno pitanje ne može smatrati važnim za jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnosti građana.

Prema tome nije ispunjena pretpostavka u smislu čl. 382. st. 2. toč. 3. ZPP-a, pa je na temelju čl. 392. st. 2. ZPP-a odlučeno kao u toč. II. izreke.

U Zagrebu, 15. rujna 2010.

Predsjednik vijeća:

Ivan Mikšić, v.r.

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 689/11-2, od 15. IX. 2011.

Raskid ugovora zbog neispunjenja

(Čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju - "Narodne novine", br. 52/71, 47/78 i 56/00).

Sentenca

U slučaju kada na strani primatelja uzdržavanja postoji više osoba, ugovor o doživotnom uzdržavanju je jedinstveni ugovor kojim davatelj uzdržavanja preuzima nedjeljivu obvezu doživotno uzdržavati sve primatelje uzdržavanja, pa neispunjenjem obveze u odnosu na jednog od primatelja uzdržavanja ostali primatelji uzdržavanja imaju pravo tražiti raskid ugovora u odnosu na sve primatelje uzdržavanja.

Kratki tekst odluke

“Predmet spora je zahtjev tužitelja za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju i u revizijskoj fazi postupka je sporno je li tuženik izvršavao svoje obveze preuzete ugovorom.

Odredbom čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine”, br. 52/71, 47/78 i 56/00 - dalje: ZN) propisano je da svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze.

Iz spomenute zakonske odredbe proizlazi da tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju može svaka ugovorna stranka ako druga stranka ne izvršava svoje obveze neovisno o tome je li ugovorena zajednica života ili ne, a u ovom postupku je utvrđeno da tuženik prema tužitelju nije izvršavao preuzete obveze.

Revident u reviziji ističe činjenicu da je na strani primatelja uzdržavanja pored tužitelja M. K. bila i njegova supruga N. K. te da je iz provedenog postupka razvidno da je u cijelosti ispunjavao ugovorne obveze makar sve do smrti pok. supruge ostavitelja koja je umrla 2003. Ta činjenica nije od odlučnog značaja za donošenje zakonite i pravilne odluke u ovom predmetu.

Ugovor o doživotnom uzdržavanju je jedinstveni ugovor kojim davatelj uzdržavanja preuzima nedjeljivu obvezu doživotno uzdržavati obje ugovorne stranke pa je pravilno stajalište drugostupanjskog suda da neispunjenje obveze u odnosu na jednog od primatelja uzdržavanja dovodi do raskida ugovora u odnosu na oba bračna druga. Zato je u slučaju kada su bračni drugovi sklopili ugovor o doživotnom uzdržavanju pa tijekom davanja uzdržavanja umre jedan od bračnih drugova, preživjeli bračni drug ovlašten tražiti raskid tog ugovora u cijelosti ako su za to ispunjeni uvjeti. Zato se revident ne može pozivati na činjenicu da je u cijelosti ispunjavao ugovorne obveze sve do smrti pok. supruge ostavitelja, jer je bio dužan ispunjavati obveze preuzete ugovorom i u odnosu na tužitelja neovisno o činjenici što je njegova teta, a supruga tužitelja, umrla 2003. Obveze koje je tuženik kao davatelj uzdržavanja preuzeo sklapanjem ugovora o doživotnom uzdržavanju su trajne prirode i traju do smrti primatelja uzdržavanja, u ovom slučaju tužitelja, koji je ovlašten tražiti raskid ugovora ako su za to ispunjene pretpostavke iz čl. 125. st. 3. ZN-a.

Budući da je u ovom predmetu utvrđeno da tuženik ne ispunjava svoje obveze preuzete ugovorom prema tužitelju, to su nižestupanjski sudovi pravilno primijenili materijalno pravo kada su prihvatili tužbeni zahtjev jer su ispunjene pretpostavke iz čl. 125. st. 3. ZN-a za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 151/09-2, od 25. II. 2009.

U slučaju zajedničkog života ugovornika

(Čl. 125. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71, 47/78 i 56/00).

Sentenca

Okolnost da je davatelj uzdržavanja ugovorom preuzeo obvezu 24-satne brige za primatelja uzdržavanja ne znači da je među strankama ugovorena zajednica života.

Kratki tekst odluke

“U postupku je utvrđeno:

- da su tužitelj i njegova pokojna supruga M. O. kao primatelji uzdržavanja sklopili s tuženima kao davateljima uzdržavanja ugovor o doživotnom uzdržavanju dana 22. travnja 2002.,
- da su se navedenim ugovorom tuženi kao davatelji uzdržavanja obvezali osigurati primaocima uzdržavanja potpunu prehranu, pranje rublja, kupovinu godišnje prema potrebi odjeće i obuće, osigurati svu potrebnu njegu, a u slučaju bolesti ili nemoći, biti nazočni i liječiti 24 sata primaocima uzdržavanja, kao i snositi sve troškove lijekova, uključivo i bolničke troškove, a u slučaju smrti, pokopati ih o svojem trošku prema mjesnom običaju,
- da su se tuženi o tužitelju i njegovoj pokojnoj supruzi povremeno brinuli i prije zaključenja ugovora, a nakon toga da su svoje obveze iz ugovora izvršavali na način da su ih povremeno vozili kod liječnika, povremeno im čistili kuću, prali rublje i da su se nakon toga htjeli o njima brinuti na isti način, ali da im sam tužitelj to nije dopuštao i samo nekoliko dana nakon smrti supruge da je na vlastiti zahtjev smješten u Dom za stare i nemoćne osobe u V. L., kada je prestao svaki kontakt s tuženima. Prvostupanjski sud na temelju navedenog utvrđenog činjeničnog stanja primjenjuje odredbu čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju (dalje: ZN) i zaključuje da su tuženi izvršavali svoje obveze iz Ugovora o doživotnom uzdržavanju, odnosno da tužitelj nije dokazao da tuženi ne bi izvršavali svoje obveze.

Drugostupanjski sud preinačuje prvostupanjsku presudu i prihvaća tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti te primjenjuje odredbu čl. 125. st. 2. ZN-a i smatra da su ispunjeni uvjeti za raskid predmetnog ugovora iz razloga što je zajednički život između stranaka postao nepodnošljiv, odnosno da se obveza tuženih o 24-satnoj brizi može smatrati svojevrsnim zajedničkim životom i zajednicom a koja da je postala nepodnošljiva. Iz obrazloženja drugostupanjske odluke stoga se ne može razaznati smatra li drugostupanjski sud da je tužbeni zahtjev tužitelja osnovan iz razloga što je došlo do poremećenog zajedničkog života između ugovornih stranaka koji je postao nepodnošljiv a kada ugovornici žive zajedno ili je pak sud zaključio da su ispunjeni uvjeti za raskid ugovora zbog toga što tuženi ne izvršavaju svoje obveze.

Stoga je u pravu revident kada ukazuje da je drugostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08 i 123/08 - dalje: ZPP). Naime, iz obrazloženja drugostupanjske presude nejasno je zaključuje li drugostupanjski sud da su ispunjeni uvjeti iz čl. 125. st. 3. ZN-a ili iz čl. 125. st. 2. ZN-a. Uz to treba napomenuti da tužitelj niti u tužbi a niti tijekom postupka nije ukazivao na činjenice da bi se radilo o razlogu za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju iz čl. 125. st. 2. ZN-a, odnosno da je zajednički život ugovornih stranaka postao nepodnošljiv. Taj razlog za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju moguć je jedino kad stranke žive zajedno a u ovom slučaju to nedvojbeno ne postoji niti je bilo ugovoreno. Uz to se ne može uzeti da je obveza 24 satne brige ujedno i ugovorena zajednica života.

Stoga drugostupanjska presuda ima nejasne razloge o odlučnim činjenicama i ti razlozi su proturječni sadržaju isprava i zapisnika o iskazima danim u postupku.

Drugostupanjski sud je stoga počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a, pa je na temelju čl. 394. st. 1. ZPP-a valjalo ukinuti samo drugostupanjsku presudu i predmet vratiti drugostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje."

* * *

Županijski sud u Bjelovaru, **GŽ-1244/09-2, od 24. IX. 2009.**

Neizvršavanje ugovorom preuzete obveze uzdržavanja

(Čl. 119. st. 3. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 48/03, 163/03 i 35/05).

Sentenca

Davatelj uzdržavanja dužan je ugovorom preuzete obveze uzdržavanja izvršavati onako kako su i ugovorene, postupajući pritom u skladu s načelom savjesnosti i poštenja, a na takav način ne postupa onaj davatelj uzdržavanja koji ne izvršava preuzete obveze glede zadovoljenja elementarnih životnih potreba (nabava i priprava hrane), i to samo zato što to primatelj uzdržavanja od njega nije izričito zahtijevao, a zadovoljenje tih potreba primatelj uzdržavanja, zbog svoje životne dobi, nije u stanju sam osigurati.

Kratki tekst odluke

“Stranke su, dakle, suglasno iskazale kako unatoč ugovorom preuzetoj obvezi da tužitelju nabavlja hranu, tuženica ovu obvezu nije ispunjavala, jer se osoba u tužiteljevoj životnoj dobi (71 godina), koja ne zna pripremati hranu, ne može u ovoj elementarnoj životnoj potrebi zbrinjavati 1-2 puta mjesečno, niti se može prepustiti uviđavnosti i dobroj volji susjeda i nećaka.

Posebno treba naglasiti da već i sam naziv ugovora o doživotnom uzdržavanju podrazumijeva uzdržavanje, a ne povremene, prema vlastitim mogućnostima učinjene posjete uz obavljanje onoga što su djeca kao svoju moralnu obvezu dužna učiniti za svoga roditelja, a što je jedino činila tuženica, i to kako prema vlastitom iskazu tako i prema iskazima svih drugih osoba koje su saslušane u ovoj parnici.

Neodlučno je to što tuženica ističe postojanje svoje dobre volje da ubuduće, kada to tužitelj želi i kada mu bude potrebno, izvršava ugovorom preuzete obveze, jer je potpuno i pravilno utvrđeno kako ni do sada tuženica to nije činila prema općim načelima obveznog prava, a niti u smislu ostvarenja svrhe sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju kakva je predviđena Zakonom o nasljeđivanju.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 961/01, od 12. VI. 2002.

Krivnja za poremećenost odnosa, zloupotreba

(Čl. 125. st. 2. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ne pripada stranci čija krivnja za poremećenost odnosa ukazuje na zloupotrebu prava izazivanjem poremećenosti odnosa u namjeri da zajednički život postane nepodnošljiv i da se ugovor raskine.

Kratki tekst odluke

“Predmet spora je zahtjev za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju, zaključen između stranaka dana 2. 7. 1997. (zahtjev iz čl. 125. st. 2. Zakona o nasljeđivanju, dalje: ZN) i brisanje zabilježbe tog ugovora u zemljišnoj knjizi, a u ovom revizijskom stupnju postupka sporno je jesu li se ostvarile zakonske pretpostavke za raskid ugovora zbog nepodnošljivosti zajedničkog života.

Pravilno su, po ocjeni ovog revizijskog suda, sudovi prvog i drugog stupnja primijenili materijalno pravo kada su iz utvrđenih činjenica ocijenili da su međusobni odnosi stranaka toliko poremećeni da

bi njihov zajednički život bio nepodnošljiv, te zauzeli pravni stav da sama poremećenost odnosa ugovornika do nepodnošljivosti zajedničkog života predstavlja dovoljan razlog za raskid ugovor i onda kada je on nepodnošljiv samo za jednu ugovornu stranu.

Sudovi su, međutim, pogrešno primijenili materijalno pravo kada su ocijenili da je krivnja za poremećenost odnosa ugovornih strana sasvim irelevantna za odluku o raskidu ugovora.

Krivnja za poremećenost odnosa ugovornika relevantna je ukoliko ukazuje na zloupotrebu prava, jer pravni poredak zloupotrebu prava zabranjuje i naređuje ugovornicima da se u ostvarivanju prava i obveza iz ugovornih odnosa pridržavaju načela savjesnosti i poštenja (čl. 12. i 13. Zakona o obveznim odnosima, dalje: ZOO).

Kad je u pitanju raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju na temelju čl. 125. st. 2. ZN-a, zloupotreba prava postojala bi u slučaju da jedna ugovorna strana izaziva poremećenost odnosa u namjeri da zajednički život postane nepodnošljiv (odnosno u ovom slučaju da se čini da će biti nepodnošljiv zajednički život koji predstoji) i da se ugovor raskine. Ovo stoga što je prema odredbi st. 2. čl. 125. ZN-a pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju u slučaju kad je ugovorena zajednica života, priznato u pretpostavci savjesnog i poštenog korištenja i vršenja prava, a u cilju da se ugovornici koji su se inače savjesno koristili svojim pravima, ne prisiljavaju na zajednički život i onda kada je on zbog poremećenosti odnosa postao ili bi bio nepodnošljiv.

Pravo na raskid ugovora priznati nesavjesnoj strani, onoj čije je skrivljeno ponašanje usmjereno na stvaranje nepodnošljivih odnosa u cilju raskida ugovora, značilo bi pružiti sudsku zaštitu zloupotrebi prava, a to, kako je već rečeno, pravni poredak ne dopušta. U izloženom smislu, krivnja za poremećenost odnosa ugovornika pravno je odlučna za odluku o osnovanosti zahtjeva za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju temeljem čl. 125. st. 2. ZN-a.

U ovom je postupku utvrđeno da je tužiteljica, zbog svog slabog zdravstvenog stanja, od listopada 1997. trebala živjeti u kući tuženih, a da je ona već od rujna 1997. počela bezrazložno odbijati hranu, zaključavati se u kući i tuženicima otežavati i onemogućavati da ispunjavaju svoju obvezu davanja uzdržavanja, te da se u listopadu 1997. preselila k svojoj rodbini (umješačima u ovoj parnici), opravdavajući svoje ponašanje time da drugotuženik više i da se ona njega plaši.

Navedene okolnosti ukazuju na mogućnost postojanja zloupotrebe prava od strane tužiteljice, pa je, u izloženom smislu, radi pravilne primjene materijalnog prava, trebalo utvrditi je li tužiteljica svjesno izazivala poremećenost odnosa u namjeri da zajednički život stranaka postane nepodnošljiv i da se zbog toga sporni ugovor o doživotnom uzdržavanju raskine.”

* * *

Županijski sud u Zagrebu, Gž-2586/00, od 9. IV. 2002.

Oblik sporazumnog raskida

(Čl. 125. st. 1. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Za sporazumni raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju nije propisana posebna forma.

Kratki tekst odluke

“Prvostupanjski je sud utvrdio da potvrda, koju su stranke potpisale 3. lipnja 1997. o tome da su suglasne sa sporazumom o raskidu ugovora o doživotnom uzdržavanju, predstavlja sporazum stranaka o raskidu ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu odredbe čl. 125. st. 1. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78 - dalje: ZN). Pritom okolnost da je u sporazumu (zadnja rečenica) navedeno da stranke ovlašćuju odvjetnika V. P. da zatraži da sud sporazumno raskine predmetni ugovor nije od utjecaja, jer se za sporazumni raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ne traži posebna forma u smislu odredbe čl. 125. st. 1. ZN-a i čl. 68. Zakona o obveznim odnosima (“Narodne novine”, 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99).

Kad je (utvrđeno da je) ugovor sporazumno raskinu, neosnovano tužiteljica traži od suda da ga raskine. Stoga je valjalo primjenom čl. 373. toč. 4. Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, br. 53/91, 91/92 i 112/99) preinačiti pobijanu presudu i u navedenom dijelu odbiti tužbeni zahtjev.”

* * *

Županijski sud u Varaždinu, Gž-627/07-2, od 12. IX. 2007.

Pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju - zlouporaba prava

(Čl. 583. st. 2. Zakona o obveznim odnosima - «Narodne novine», br. 35/05).

Sentenca

Pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ne pripada stranci kod koje krivnja za poremećenost odnosa upućuje na zlouporabu prava izazivanjem poremećenosti odnosa u namjeri da zajednički život, odnosno kontakti postanu nepodnošljivi i da se ugovor raskine.

Kratki tekst odluke

“Ocjenjujući nepostojanje pretpostavki za raskid Ugovora o doživotnom uzdržavanju u smislu odredbe čl. 583. st. 2. Zakona o obveznim odnosima (“Narodne novine”, br. 35/05, dalje: ZOO), odnosno zbog nepodnošljivosti zajedničkog života stranaka, sud prvog stupnja u prvom redu na temelju nespornih činjenica zaključuje da stranke niti prije zaključenja Ugovora, niti nakon njegovog zaključenja nisu živjele zajedno, a život u zajedničkom domaćinstvu ugovorile su pod odgovornim uvjetom, tj. kad primatelj uzdržavanja više neće moći sam živjeti, te nastupom na njegovoj strani teže bolesti ili nemoći. Naime, i ovaj Sud je mišljenja da pogrešno pravno stajalište suda prvog stupnja da se raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju na temelju odredbe čl. 583. st. 2. ZOO-a može tražiti samo pod pretpostavkom postojanja zajednice života stranaka, jer se prema usvojenoj sudskoj praksi, a na koju se pravilno sadržajem žalbe poziva tužitelj, zbog trajno poremećenih odnosa može tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju iako nije ugovorena zajednica života, ako se obveza uzdržavanja sastoji u svakodnevnim osobnim kontaktima stranaka, budući da se radi o vrsti zajednice u kojoj odnosi moraju biti korektni i humani da bi se mogli održati. Stoga, iako je prvostupanjski sud pravilno utvrdio da prema Ugovoru o doživotnom uzdržavanju stranke nisu ugovorile zajednicu života, odnosno ugo-

vorile su je pod odgovnim uvjetom, uz činjenice da je obveza tuženika sastojala u svakodnevnom osobnom kontaktu (njega ili članova njegove obitelji) s tužiteljem, koji je uključivao svakodnevno donošenje toplog obroka, nabavku namirnica, brigu o održavanju higijene kućanstva, kao i brigu o zdravlju tužitelja, te uz činjenicu da su se odnosi stranaka u tolikoj mjeri poremetili da je tužitelj u strahu od tuženika preselio k drugom sinu J., ne može se u razjašnjavanju poremećenih odnosa stranaka isključiti i primjena odredbe čl. 583. st. 2. ZOO-a. Međutim, iako raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju može tražiti i ugovorna strana koja je isključivo kriva za poremećaj odnosa, pojam nepodnošljivosti zajedničkog života kao razlog za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju prosuđuje se ne samo s objektivne nego i sa subjektivne strane, pa pravo na raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ne pripada stranci kod koje krivnja za poremećenost odnosa upućuje na zlouporabu prava izazivanjem poremećenosti odnosa u namjeri da zajednički život, odnosno kontakti postanu nepodnošljivi i da se ugovor raskine, pa je u tom smislu činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 2145/97, od 5. VII. 2000.

Neispunjavanje obveze

(Čl. 125. st. 1. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju nije dovoljno da davatelj uzdržavanja svoju obvezu nije ispunio sporadično u neznatnom obujmu.

Kratki tekst odluke

“Predmet ovog spora je zahtjev za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju. Tužiteljica kao zakonski nasljednik pok. J.M. smatra da tužena nije izvršavala ugovorom preuzetu obvezu davanja uzdržavanja, a što je razlogom za raskid ugovora u smislu odredbe čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju (“Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78 - dalje: ZN). Za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju a zbog neizvršavanja obveze nije dovoljno da davatelj uzdržavanja svoju obvezu nije ispunio sporadično u neznatnom obujmu, već je potrebno da je davatelj uzdržavanja svjesno izbjegavao vršenje preuzetih obveza u namjeri da bi ih se oslobodio. To međutim nije slučaj s tuženom. Okolnost što tužena za vrijeme radnog vremena nije boravila kod pok. J.M. ne može se smatrati neizvršavanjem ugovorne obveze, posebno što 24-satna briga o J.M. i nije ugovorena, odnosno što je za odsutnosti tužene često s pok. J.M. bila majka tužene. Isto tako, ispunjenje preuzetih obveza prema J.M. nije kolidiralo s izvršenjem roditeljskih dužnosti tužene prema njenoj mlđb. kćerki, pa ni to ne može dovesti u pitanje izvršavanje ugovorne obveze. Ugovorna obveza tužene o njezi pok. J.M. u bolesti svakako nije podrazumijevala i onu stručnu medicinsku, a kako je tužena uz pomoć liječnika koji je propisivao potrebne lijekove pok. J.M. brinula o njenom zdravlju, to je očito da je tužena ispunila i taj dio ugovorne obveze.”

* * *

Županijski sud u Koprivnici, **Gž-400/97-2, od 19. II. 1998.**

Razlozi za raskid ugovora koji nisu sačinjeni prema čl. 122. Zakona o nasljeđivanju

Čl. 125. Zakona o nasljeđivanju - "Narodne novine", br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Na ugovore o doživotnom uzdržavanju kojima je imovina primatelja uzdržavanja prešla u vlasništvo davatelja uzdržavanja još za života primatelja uzdržavanja u slučaju raskida ugovora, primjenjuju se odredbe čl. 125. Zakona o nasljeđivanju, iako se u tom slučaju ne radi o ugovoru o doživotnom uzdržavanju iz čl. 122. Zakona o nasljeđivanju.

Kratki tekst odluke

"Sud prvog stupnja je utvrdio i u pobijanoj presudi obrazložio da su stranke zaključile ugovor o doživotnom uzdržavanju koji je nazvan "Međusobni sporazum" dana 6. lipnja 1991. godine prema kojem je tužiteljica primateljica uzdržavanja, a tuženici davatelji uzdržavanja a da je tužiteljica svoju imovinu i to iznos gotovog novca od 142.000 dinara predala davateljima uzdržavanja da s njime raspolažu prema svojim potrebama, te je na kraju utvrđeno da su odnosi između ugovornih stranaka poremećeni u tolikoj mjeri da je zajednički život postao nepodnošljiv, radi čega je tužiteljica i napustila zajedničko domaćinstvo i preselila se kćerki u Zagreb, pa je zbog toga razloga ugovor raskinut, a tuženici su obvezani da tužiteljici vrate ono što je ona u taj ugovorni odnos unijela. Ugovor o doživotnom uzdržavanju zaključen između stranaka nije ugovor predviđen iz čl. 122. Zakona o nasljeđivanju, već se radi o ugovoru imovinskog prava. Međutim, ovaj sud stoji na stanovištu da se na odnose i sporove koji nastanu iz takvih ugovora mogu analogijom primjenjivati odgovarajuće odredbe Zakona o nasljeđivanju, a to znači da se u ovakvom slučaju kada je ugovorena zajednica života može raskinuti ugovor ako zajednički život postane nepodnošljiv, jer tada se ugovor ne može izvršavati i to pozivom na čl. 125. Zakona o nasljeđivanju. U tom pravcu sud je vodio pravilno postupak, osim što nije pravilno utvrdio da li je došlo do poremećaja u međusobnom odnosu stranaka u tolikoj mjeri da je zajednički život postao nepodnošljiv, jer ako se utvrdi ta činjenica, tada je potrebno ugovor raskinuti, jer se on pri takvim okolnostima ne može izvršiti.»

* * *

Županijski sud Rijeka, **Gž 1335/95, od 5. III. 1997.**

Legitimacija za tužbu

(Čl. 125. st. 3. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Zakonski nasljednik primatelja uzdržavanja procesno je legitimiran na podnošenje tužbe radi raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju iz razloga predviđenih odredbom čl. 125. st. 3. ZN.

Kratki tekst odluke

“Sud prvog stupnja utvrđuje da je između brata tužiteljice i tuženika zaključen ugovor o doživotnom uzdržavanju kojim je obuhvaćena tužiteljica kao treća osoba. Iz ovog potonjeg razloga pravnu poziciju tužiteljice razmatra kroz odredbe ugovora u korist trećeg u smislu čl. 152. Zakona o obveznim odnosima (ZOO) pa zaključuje da tužiteljica ne može tražiti raskid ugovora jer nije ugovorna stranka, već ima neposredno pravo tražiti ispunjenje ugovora prema tuženima. Stoga utvrđuje da na strani tužiteljice ne postoji procesna legitima-cija, pa odbacuje njezinu tužbu. Pravilno je stajalište suda prvog stupnja u razmatranju ovlaštenja tužiteljice kao treće osobe prema tuženima, međutim, u konkretnom bi slučaju proizlazilo da je tužiteljica zakonska nasljednica primatelja uzdržavanja, te tužbom traži raskid ugovora zbog neizvršavanja obveza od strane tuženika prema primatelju uzdržavanja. Pravo traženja raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju iz razloga što druga strana ne izvršava svoje obveze, pripada zakonskom nasljedniku ugovorne stranke jer je to imovinsko pravo koje prelazi na nasljednike. Kako se sud prvog stupnja ograničio na ispitivanje legitimacije tužiteljice kao osobe u čiju je korist zaključen ugovor o doživotnom uzdržavanju, kao treće osobe, to je relevantno činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno.”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2005/95, od 17. VIII. 1995.

Bolest primateljice uzdržavanja

(Čl. 125. i 126. Zakona o nasljeđivanju - “Narodne novine”, br. 52/71 i 47/78).

Sentenca

Primatelj uzdržavanja može tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ako su se poslije njegova zaključenja prilike znatno promijenile, a tu promjenu stranke nisu pretpostavile po redovnom tijeku događaja, niti bi u takvim okolnostima bile zaključile ugovor. Ocijenjeno je da u okolnostima konkretnog slučaja bolest primateljice uzdržavanja iako je nastupila nakon zaključenja ugovora nije okolnost koja se po redovnom tijeku stvari nije mogla predvidjeti prilikom zaključenja ugovora.

Kratki tekst odluke

“Sud prvog stupnja je utvrdio, a sud drugog stupnja ocijenio pravilnim utvrđenja suda prvog stupnja iz kojih proizlazi: - da su tužiteljica te njen suprug kao primatelji uzdržavanja zaključili 22. ožujka 1984. godine s tuženicima kao davateljima uzdržavanja ugovor o doživotnom uzdržavanju; - da je svrha zaključenog ugovora o doživotnom uzdržavanju bila da primatelji uzdržavanja osiguraju podmirenje svih svojih ekonomskih potreba, te potreba za slučaj liječenja i njege, bolesti ili duboke starosti, kako to proizlazi iz toč. 6. spomenutog ugovora; - da su primatelji uzdržavanja bili svjesni mogućnosti pogoršanja njihova zdravstvenog stanja u svakom trenutku poslije zaključenja ugovora, i to kako mogućnosti da neznatno obole tako i mogućnosti da postanu čak i nepokretni i slično; - da je pogoršanje zdravstvenog stanja primatelja uzdržavanja (u vrijeme zaključenja ugovora tužiteljica je imala 78 godina, s tim da je u toč. 3. ugovora utvrđeno da su primatelji uzdržavanja “stari i nemoćni”) u budućnosti bilo gotovo izvjesno; - da su tuženici od početka bili spremni plaćati tužiteljici smještaj u domu; - da tim ugovorom nije ugovorena između ugovornih stranaka zajednica života. Na tako utvrđeno činjenično stanje niži su sudovi pravilno primijenili materijalno pavo kad su ocijenili tužbeni zahtjev tužitelja neosnovanim. Predmet ovog spora je zahtjev tužiteljice kao primateljice uzdržavanja

za raskid ugovora zbog toga što su se, prema tvrdnjama tužiteljice, nakon zaključenja ugovora prilike toliko promijenile da je njegovo ispunjenje postalo znatno otežano. Prema čl. 126. Zakona o nasljeđivanju (Nar. nov., br. 52/71 i 47/78 - dalje ZN), propisano je da ako su se poslije zaključenja ugovora prilike toliko promijenile da je njegovo ispunjenje postalo znatno otežano, sud će na zahtjev jedne ili druge strane njihove odnose iznova urediti ili raskinuti vodeći računa o svim okolnostima. To znači da primatelj uzdržavanja može tražiti raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju ako su se poslije njegova zaključenja prilike znatno promijenile, a ovu promjenu stranke nisu pretpostavile po redovnom tijeku događaja, niti bi pod takvim okolnostima bile zaključile ugovor. U ovoj pravnoj stvari bolest tužiteljice predstavlja okolnost koja je nastupila nakon zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju. Međutim, bolest primateljice uzdržavanja je takva okolnost koju su ugovorne stranke morale pretpostaviti u vrijeme zaključenja ugovora o doživotnom uzdržavanju koji sam po svojoj svrsi osigurava primatelju uzdržavanja pružanje pomoći i njege od strane davatelja uzdržavanja sukladno ugovornim odredbama. Zbog navedenoga, pogoršanje zdravstvenog stanja primateljice uzdržavanja nije okolnost koja se po redovnom tijeku događaja nije mogla pretpostaviti pa tužiteljica neosnovano zahtijeva raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju s te osnove. Pritom valja navesti da za ocjenu osnovanosti tužbenog zahtjeva primjenom čl. 126. ZN nije od odlučnog značenja da li davatelji uzdržavanja ispunjavaju ugovorom preuzete obveze ili ne ispunjavaju jer s te činjenične osnove, a primjenom čl. 125. ZN, tužiteljica nije ni zahtijevala raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju.”

* * *

UGOVOR O DOŽIVOTNOM UZDRŽAVANJU – NIŠTAVOST (NIŠTETNOST)

Broj: Rev 1098/08-2

Sud prema odredbi čl. 109. ZOO po službenoj dužnosti pazi na razlog apsolutne ništavosti no i u tom slučaju je vezan na činjenične navode stranaka tijekom postupka te neće pružiti sudsku zaštitu samo ukoliko se radi o nedopuštenim dispozicijama stranaka. Međutim, rezultati dokaznog postupka ne upućuju na zaključak da bi spomenuti ugovor bio ništav iz razloga što bi tuženica spomenuti ugovor sklopila u namjeri da iskoristi teško stanje svoga oca te da je u trenutku zaključenja ugovora znala da će otac stranaka doista brzo umrijeti što bi sve moralo biti kumulativno ispunjeno da bi se moglo tvrditi kako se radi o ugovoru koji je protivan moralu društva te stoga ništavom u smislu odredbe čl. 103. ZOO.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan, predsjednice vijeća, Gordane Matasić-Špoljarić, mr. sc. Lucije Čimić, Viktorije Lovrić i Mirjane Magud, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D. K. iz B., kojega zastupaju punomoćnici J. D., M. L. i M. B., odvjetnici Zajedničkog odvjetničkog ureda J. D., M. L., M. B. i N. R. iz G., protiv tuženice Lj. Š. iz B., koju zastupa punomoćnik H. M., odvjetnik u Zajedničkom odvjetničkom uredu Z. G., T. F. G. i H. M. iz

B., radi utvrđenja ništavosti ugovora, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Županijskog suda u Bjelovaru poslovni broj Gž-1159/08 od 19. lipnja 2008., kojom je djelomično preinačena presuda Općinskog suda u Bjelovaru poslovni broj P-483/05 od 19. listopada 2007., u sjednici održanoj 26. svibnja 2010.,

presudio je:

Odbija se revizija tužitelja kao neosnovana.

Obrazloženje

Presudom Općinskog suda u Bjelovaru poslovni broj P-483/05 od 19. listopada 2007. odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev da se utvrdi da je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen između tuženice i oca stranaka, sada pok. R. K. iz B. od 27. lipnja 2003. ništav i ne proizvodi pravne učinke te da se u zemljišnim knjigama Općinskog suda u Bjelovaru i to u z.k.ul.br. 1677 k.o. G. B. na č.k.br. 2250/1 – ulična stambena zgrada br. 15, dvor na ..., sa 2 i 18 m² uspostavlja ranije zemljišnoknjižno stanje koje je postojalo prije upisa tuženice kao vlasnika suvlasničkog dijela sada pok. R. K. iz B. koji iznosi pola dijela naprijed navedenih nekretnina, te se u zemljišnim knjigama kao suvlasnik u pola dijela naprijed navedenih nekretnina ima upisati R. K. iz B.. Odbijen je i zahtjev tužitelja da mu tuženica naknadi trošak postupka sa zateznim kamatama te je naloženo tužitelju naknaditi tuženici trošak postupka u iznosu 22.112,50 kn.

Drugostupanjski sud je djelomično preinačio odluku o trošku postupka i naložio tužitelju naknaditi tuženici trošak postupka u ukupnom iznosu od 28.365,00 kn, dok je odbio žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem je odbijen tužbeni zahtjev.

Protiv drugostupanjske presude reviziju je podnio tužitelj zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešne primjene materijalnog prava, te odluke o troškovima postupka i predlaže da Vrhovni sud Republike Hrvatske ukine obje nižestupanjske presude i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje te traži trošak sastava revizije.

Tuženica nije odgovorila na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se utvrdi ništavim ugovor o doživotnom uzdržavanju koji je sklopljen 27. lipnja 2003. između tuženice kao davateljice uzdržavanja i sada pok. R. K. kao primatelja uzdržavanja te uspostava ranijeg zemljišno knjižnog stanja i u revizijskoj fazi postupka je i dalje ostalo sporno je li taj ugovor valjan ili je apsolutno ništav.

Primjenom odredbe čl. 392. a. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 i 84/08 – dalje: ZPP), a koja se temeljem odredbe čl. 52. st. 4. u svezi odredbe čl. 34. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj 84/08 – dalje: ZID ZPP) primjenjuje na ovaj spor u postupanju sa revizijom, Vrhovni sud Republike Hrvatske ispitao je pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

U obje nižestupanjske presude navedeni su jasni i razumljivi razlozi o odlučnim činjenicama kao i razlozima zbog kojih je prihvaćen nalaz i mišljenje liječničkog vještaka dr. S. V. kao i razlozi iz kojih nije prihvaćen iskaz svjedoka D. G. i Ž. Š.. Suprotno revizijskim navodima se ističe da sudovi svoju odluku nisu utemeljili isključivo na nalazu vještaka već su taj nalaz ocijenili u svezi sa ostalim dokazima. Liječnički vještak uzeo je u obzir kompletnu medicinsku dokumentaciju, osobito se osvrnuvši na onu iz kritičnog razdoblja sastavljanja ugovora o doživotnom uzdržavanju što je i razumljivo, jer je tijekom postupka bilo bitno utvrditi je li sada pok. otac stranaka R. K. bio sposoban za sastavljanje prijepornog ugovora o doživotnom uzdržavanju obzirom na zdravstveno stanje u vrijeme sklapanja ugovora.

Revident u reviziji daje svoju ocjenu provedenih dokaza čime ukazuje na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje zbog kojeg razloga nije dopušteno izjaviti reviziju kako to proizlazi iz odredbe čl. 385. ZPP.

Prema odredbi čl. 8. ZPP koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud prema svom uvjerenju na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, a i na temelju rezultata cjelokupnog postupka. Prema odredbi čl. 220. st. 1. i 2. ZPP dokazivanje obuhvaća sve činjenice koje su važne za donošenje odluke i sud odlučuje o tome koje će od predloženih dokaza izvesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica.

Nižestupanjski sudovi su postupajući u skladu sa spomenutim odredbama proveli dokaze koje su ocijenili relevantnim i ocijenili su ih vrlo brižljivo kako pojedinačno tako i u međusobnoj povezanosti te su na temelju istih su utvrdili činjenice odlučne za ovaj spor. Zbog toga ne postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u svezi s odredbom čl. 8. i čl. 220. ZPP na koju je opisno ukazano u reviziji.

Nižestupanjski sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili, kao neosnovan, tužbeni zahtjev.

Usprkos činjenici što je sada pok. R. K. bio bolestan te je otežano govorio zbog ponovljenog cerebrovaskularnog inzulta ljeti 2002., u vrijeme sklapanja ugovora (... 2003.) koji je kao primatelj uzdržavanja sklopio sa tuženicom kao davateljicom uzdržavanja, a koji je ovjeren od strane Općinskog suda u Bjelovaru (... 2003.), bio je sposoban za rasuđivanje te je u cijelosti bio u stanju shvatiti prava, obveze i posljedice koje proizlaze iz ugovora. Ovaj sud slaže se sa pravnim stajalištem nižestupanjskih sudova da se ne radi o ništavom ugovoru u smislu odredbe čl. 103. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99, 88/01 – dalje ZOO) koji se primjenjuje na temelju odredbe čl. 1163. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 35/05).

Tužitelj je svoj tužbeni zahtjev utemeljio isključivo na tvrdnji da primatelj uzdržavanja zbog svog zdravstvenog stanja nije bio u stanju shvatiti značaj svojih postupaka. Tijekom postupka nije ni tvrdio da predstoji bliska smrt primatelja uzdržavanja odnosno da je tuženica kao davateljica uzdržavanja sklopila ugovor iskorištavanjem očeve nevolje radi postizanja nerazmjerne imovinske koristi.

Na revizijske navode se ističe da sud prema odredbi čl. 109. ZOO po službenoj dužnosti pazi na razlog apsolutne ništavosti no i u tom slučaju je vezan na činjenične navode stranaka tijekom postupka te neće pružiti sudsku zaštitu samo ukoliko se radi o nedopuštenim dispozicijama stranaka. Međutim, rezultati

dokaznog postupka ne upućuju na zaključak da bi spomenuti ugovor bio ništav iz razloga što bi tuženica spomenuti ugovor sklopila u namjeri da iskoristi teško stanje svoga oca te da je u trenutku zaključenja ugovora znala da će otac stranaka doista brzo umrijeti što bi sve moralo biti kumulativno ispunjeno da bi se moglo tvrditi kako se radi o ugovoru koji je protivan moralu društva te stoga ništavom u smislu odredbe čl. 103. ZOO.

Zbog svega navedenog ne postoji revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Ovaj sud je ispitao pobijanu presudu samo u dijelu kojim se pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji pa kako ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena presuđeno je kao u izreci primjenom odredbe čl. 393. ZPP.

U Zagrebu, 26. svibnja 2010.

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

* * *

Broj: Rev 619/09-2

Točno je da je revizijski sud u nizu svojih odluka pa i onih na koje se poziva tužiteljica zauzeo pravno shvaćanje da kada je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen u uvjetima izvjesnosti da predstoji smrt primatelja uzdržavanja, kao i saznanja davatelja uzdržavanja da uzdržavanje neće biti ostvareno zbog skore smrti primatelja uzdržavanja i ako je ugovor sklopljen iskorištavanjem tuđe nevolje radi postizavanja nesrazmjerne imovinske koristi, tada je takav ugovor ništav u smislu čl. 103. st. 1. ZOO jer je suprotan moralu društva, a protivan je i načelu poštenja i savjesnosti. Međutim, u konkretnom slučaju nije utvrđeno postojanje izloženih pretpostavki za ništavost ugovora o doživotnom uzdržavanju jer iako je ugovor trajao kraće vrijeme (od 12. listopada 2001. do smrti primateljice uzdržavanja 13. studenog 2001.), u postupku koji je prethodio reviziji utvrđeno je da je tuženica duži niz godina pomagala primateljici uzdržavanja, da se o njoj brinula, a intenzivno od oboljenja. Unatoč tomu što je u vrijeme sklapanja ugovora davateljica uzdržavanja bila upoznata s teškom bolešću primateljice uzdržavanja, po utvrđenju nižestupanijskih sudova ona nije znala za skori smrtni ishod, a što također nije znala niti prihvaćala primateljica uzdržavanja s obzirom da nakon saznanja da boluje od teške bolesti (karcinoma) nije klonula već se s bolešću suočila te je pokazivala volju za životom. Zbog svega toga, kao i daljnje činjenice da ugovorom o doživotnom uzdržavanju nije obuhvaćena sva imovina primateljice uzdržavanja, sudovi u postupku koji je prethodio reviziji su zaključili da predmetni ugovor nije sklopljen iskorištavanjem tuđe nevolje te da nije protivan načelu poštenja i savjesnosti, odnosno moralu društva.

REPUBLIKA HRVATSKA

RJEŠENJE

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca dr. sc. Ivana Kaladića, kao predsjednika vijeća, Nenada Perina i Željka Glušića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice K. K. iz B., R. Nj., koju zastupaju punomoćnici S. M. i P. M., odvjetnici u Z., protiv tuženice D. M. iz D. B., koju zastupa punomoćnik M. S., odvjetnik u Z., radi utvrđenja ništavosti ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući

o reviziji tužiteljice protiv presude Županijskog suda u Virovitici poslovni broj GŽ-1046/08-2 od 22. siječnja 2009., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Zaprešiću poslovni broj P-315/03 od 12. svibnja 2008., u sjednici održanoj 11. ožujka 2010.,

riješio je:

Revizija tužiteljice odbacuje se kao nedopuštena.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev da se utvrdi ništavim i bez pravnih učinaka ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen 12. listopada 2001. u D. B. između A. F. rođene B. iz D. B., kao primateljice uzdržavanja i tuženice D. M. iz Š., kao davateljice uzdržavanja, koji je ovjeren od strane Općinskog suda u Samoboru prema čl. 122. Zakona o nasljeđivanju 15. listopada 2001. pod poslovnim brojem R1-150/01 i Ov-33/01 uz naknadu troškova postupka.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužiteljice kao neosnovana i potvrđena je prvostupanjska presuda.

Protiv drugostupanjske presude (obzirom da redovna revizija nije dopuštena jer vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude ne prelazi 100.000,00 kn) tužiteljica je pozivom na odredbe čl. 382. st. 2. t. 3. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 i 84/08 – dalje: ZPP) izjavila izvanrednu reviziju zbog pitanja koje smatra važnim za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

Tužiteljica, naime, navodeći tri odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske i to Rev-1780/98, Rev-658/05 i Rev-92/07 u kojima je revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ističe da je pobijana presuda drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem i to u pogledu pitanja:

- je li ugovor o doživotnom uzdržavanju koji je sklopljen u uvjetima postojanja izvjesnosti o skoroj smrti primateljice uzdržavanja i ako je taj ugovor sklopljen iskorištavanjem tuđe nevolje, radi stjecanja nesrazmjerne imovinske koristi ništav iz razloga što je protivan moralu društva u smislu čl. 103. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje: ZOO).

Osim toga, tužiteljica u reviziji ističe i da su u postupku koji je prethodio reviziji počinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP, zatim čl. 354. st. 1. u vezi s čl. 8. i 375. st. 1. ZPP, ali u pogledu toga određeno ne postavlja odnosno ne identificira ni jedno postupovnopravno pitanje, a također nije obrazloženo ni to zbog čega bi to bilo važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana.

U smislu čl. 382. st. 2. ZPP u slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema st. 1. čl. 382. ZPP, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, pored ostalog primjerice i ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo

shvaćanje, ali je odluka drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem (čl. 382. st. 2. t. 3. ZPP).

Revizija nije dopuštena.

Točno je da je revizijski sud u nizu svojih odluka pa i onih na koje se poziva tužiteljica zauzeo pravno shvaćanje da kada je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen u uvjetima izvjesnosti da predstoji smrt primatelja uzdržavanja, kao i saznanja davatelja uzdržavanja da uzdržavanje neće biti ostvareno zbog skore smrti primatelja uzdržavanja i ako je ugovor sklopljen iskorištavanjem tuđe nevolje radi postizavanja nesrazmjerne imovinske koristi, tada je takav ugovor ništav u smislu čl. 103. st. 1. ZOO jer je suprotan moralu društva, a protivan je i načelu poštenja i savjesnosti.

Međutim, u konkretnom slučaju nije utvrđeno postojanje izloženih pretpostavki za ništavost ugovora o doživotnom uzdržavanju jer iako je ugovor trajao kraće vrijeme (od 12. listopada 2001. do smrti primateljice uzdržavanja 13. studenog 2001.), u postupku koji je prethodio reviziji utvrđeno je da je tuženica duži niz godina pomagala primateljici uzdržavanja, da se o njoj brinula, a intenzivno od oboljenja.

Unatoč tomu što je u vrijeme sklapanja ugovora davateljica uzdržavanja bila upoznata s teškom bolešću primateljice uzdržavanja, po utvrđenju nižestupanjskih sudova ona nije znala za skori smrtni ishod, a što također nije znala niti prihvaćala primateljica uzdržavanja s obzirom da nakon saznanja da boluje od teške bolesti (karcinoma) nije klonula već se s bolešću suočila te je pokazivala volju za životom.

Zbog svega toga, kao i daljnje činjenice da ugovorom o doživotnom uzdržavanju nije obuhvaćena sva imovina primateljice uzdržavanja, sudovi u postupku koji je prethodio reviziji su zaključili da predmetni ugovor nije sklopljen iskorištavanjem tuđe nevolje te da nije protivan načelu poštenja i savjesnosti, odnosno moralu društva.

Prema tome, u takvoj situaciji koju u činjeničnom dijelu revizijski sud nije ovlašten ispitivati, jer se ni izvanredna revizija ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, valja zaključiti da postavljeno pitanje nije važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, jer odluka drugostupanjskog suda nije utemeljena na shvaćanju koje ne bi bilo podudarno sa shvaćanjem Vrhovnog suda.

Zbog toga je na temelju čl. 392.a ZPP valjalo reviziju tužiteljice odbaciti kao nedopuštenu, pri čemu valja dodati da u ostalom dijelu u reviziji nije ni postavljeno neko postupovnoppravno ili materijalnopravno pitanje u smislu čl. 382. st. 2. ZPP.

U Zagrebu, 11. ožujka 2010.

Predsjednik vijeća:

dr. sc. Ivan Kaladić, v.r.

* * *

Broj: Rev 1344/08-2

Prema odredbi čl. 103. st. 1. ZOO ugovor koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu društva, ništav je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje što drugo. S obzirom na činjenice da je tuženik pružao potrebnu pomoć primateljici uzdržavanja znatno prije sklapanja predmetnog ugovora, kada se osim njega o primateljici uzdržavanja nitko nije brinuo, te da je sporni ugovor izraz prave volje primateljice uzdržavanja, okolnost da je ona umrla kratko vrijeme nakon zaključenja ugovora, kao i okolnost da bi tuženik inicirao sklapanje ugovora, na koju je tužitelj ukazivao u žalbi, a ponavlja je i sada u reviziji, ne daju osnovu za zaključak da bi ugovor bio protivan moralu društva.

U odnosu na tvrdnju tužitelja da ugovor nije valjano ovjeren od suca, koja se temelji na činjenici da na potvrdi o ovjeri koja se nalazi u sudskom spisu ne postoji sudski štambilj, drugostupanjski sud je pravilno zaključio da ta okolnost nema značenje formalno-pravnog nedostatka ugovora. Osim toga, u konkretnom slučaju na primjerku potvrde o ovjeri predmetnog ugovora o doživotnom uzdržavanju koji je dostavljen tuženiku (list 22 i 23 spisa) stavljen je i okrugli pečat suda. Prema odredbi čl. 122. st. 4. Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine broj 52/71, 47/78 i 56/00) ugovor o doživotnom uzdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od suca. Sudac ovjerava ugovor svojim potpisom, a ne sudskim pečatom. Uporaba štambilja, pečata i žigova u poslovanju u sudovima propisana je odredbama čl. 97. do 101. Sudskog poslovnika (Narodne novine broj 80/97, 20/98, 118/01, 49/03, 32/04, 9/06), a iz tih odredaba ne proizlazi da bi se ugovor o doživotnom uzdržavanju ovjeravao pečatom.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vlatke Potočnjak Radej, kao predsjednice vijeća, Ivana Mikšića, Gordane Gasparini, Jasne Guštek i mr. sc. Jadranka Juga, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D. I. iz Z., kojeg zastupa D. P., odvjetnica iz Z., protiv tuženika Z. K. iz Z., kojeg zastupa B. H., odvjetnik iz Z., radi utvrđenja ništavosti ugovora o doživotnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Županijskog suda u Zagrebu broj XXVII Gž-2497/08-2 od 29. travnja 2008., kojom je potvrđena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj P-12634/02-50 od 17. listopada 2007., u sjednici održanoj 10. ožujka 2010.

presudio je:

Odbija se revizija kao neosnovana.

Obrazloženje

Presudom suda drugog stupnja odbijena je kao neosnovana žalba tužitelja, te je potvrđena prvostupanjska presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev koji glasi:

I. Utvrđuje se da je ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen u Zagrebu dana 29. svibnja 2002. godine i ovjeren od strane Općinskog suda u Zagrebu dana 3. lipnja 2002. godine pod posl. br. II-R1-1122/02 između Z. K. kao davatelja uzdržavanja i pok. Š. B. kao primateljice uzdržavanja ništav.

II. Nalaže se brisanje zemljišno-knjižnog stanja nastalog na osnovi navedenog ugovora o doživotnom uzdržavanju i uspostava zemljišno-knjižnog stanja u z.k.ul. br. 5426/9 k.o. T. u pogledu k. č. br. 466, jednosobnog stana na II katu zgrade u Z., ..., površine 55,30 m², kako je bilo prije provedbe ugovor o doživotnom uzdržavanju ovjerenog dana 3. lipnja 2002. godine pod posl. br. II-R1-1122/02, tako da se briše pravo vlasništva na tim nekretninama s imena tuženika, uz istovremeni upis tih nekretnina u vlasništvo pok. Š. B. iz Z., ..., te se nalaže tuženiku da tužitelju naknadi parnični trošak, sve u roku od 15 dana.

Ujedno je tužitelju naloženo naknaditi tuženiku parnične troškove u iznosu od 60.158,20 kn.

Protiv te drugostupanjske presude reviziju je podnio tužitelj ističući da se revizija izjavljuje iz razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

Odgovor na reviziju nije podnjet.

Revizija je neosnovana.

Predmet ovog spora je tužbeni zahtjev kojim se traži da se utvrdi ništavim ugovor o doživotnom uzdržavanju sklopljen 3. lipnja 2002. između tuženika kao davatelja uzdržavanja i sada pok. Š. B. kao primateljice uzdržavanja, te da se naloži brisanje upisa vlasništva tuženika na predmetnom stanu izvršen na temelju tog ugovora.

Postojanje ništavosti ugovora tužitelj temelji na tužbenim navodima da je u vrijeme sklapanja ugovora primateljica uzdržavanja bila krajnje teškog zdravstvenog stanja, da je njezina smrt bila izvjesna, da je tuženik kao davatelj uzdržavanja znao i morao znati da primateljici uzdržavanja uzdržavanje nije potrebno i da ono neće biti ostvareno, te da je unatoč tome iskorištavanjem njezine teške bolesti i predstojeće smrti radi postizanja nesrazmjerne imovinske koristi zaključio sporni ugovor, pa da je stoga ugovor protivan javnom moralu i dobrim običajima i kao takav ništav, sukladno odredbi čl. 103. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99 i 88/01; dalje ZOO).

Osim toga, kao razlog ništavosti ugovora tužitelj navodi da ugovor nije valjano ovjeren od suca, jer na istom ne postoji sudski štambilj.

U postupku je utvrđeno da je sporni ugovor o doživotnom uzdržavanju, koji je sklopljen 29. svibnja 2002., ovjeren 3. lipnja 2002. po sucu Općinskog suda u Zagrebu V. N. Š., da je u vrijeme sklapanja ugovora pok. Š. B. bila sposobna za rasuđivanje, da su tuženik i pok. Š. B. više godina prije sklapanja ugovora živjeli u izvanbračnoj zajednici, da je kroz to vrijeme zbog teškog zdravstvenog stanja Š. B. bila potrebna tuđa pomoć koju joj je pružio tuženik, da je Š. B. umrla ... 2002., te da je tuženik ispunjavao svoje obveze iz predmetnog ugovora o doživotnom uzdržavanju.

Na temelju tih činjeničnih utvrđenja sudovi su zaključili da ne postoje razlozi ništavosti ugovora, te su slijedom toga tužbeni zahtjev ocijenili neosnovanim.

Prema odredbi čl. 103. st. 1. ZOO ugovor koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu društva, ništav je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje što drugo.

S obzirom na činjenice da je tuženik pružio potrebnu pomoć primateljici uzdržavanja znatno prije sklapanja predmetnog ugovora, kada se osim njega o primateljici uzdržavanja nitko nije brinuo, te da je sporni ugovor izraz prave volje primateljice uzdržavanja, okolnost da je ona umrla kratko vrijeme nakon zaključenja ugovora, kao i okolnost da bi tuženik inicirao sklapanje ugovora, na koju je tužitelj ukazivao u žalbi, a ponavlja je i sada u reviziji, ne daju osnovu za zaključak da bi ugovor bio protivan moralu društva.

Stoga se tužitelj neosnovano poziva na razlog ništavosti ugovora iz čl. 103. ZOO.

U odnosu na tvrdnju tužitelja da ugovor nije valjano ovjeren od suca, koja se temelji na činjenici da na potvrdi o ovjeri koja se nalazi u sudskom spisu ne postoji sudski štambilj, drugostupanjski sud je pravilno zaključio da ta okolnost nema značenje formalno-pravnog nedostatka ugovora. Osim toga, u konkretnom slučaju na primjerku potvrde o ovjeri predmetnog ugovora o doživotnom uzdržavanju koji je dostavljen tuženiku (list 22 i 23 spisa) stavljen je i okrugli pečat suda.

Prema odredbi čl. 122. st. 4. Zakona o nasljeđivanju (Narodne novine broj 52/71, 47/78 i 56/00) ugovor o doživotnom uzdržavanju mora biti sastavljen u pismenom obliku i ovjeren od suca.

Sudac ovjerava ugovor svojim potpisom, a ne sudskim pečatom. Uporaba štambilja, pečata i žigova u poslovanju u sudovima propisana je odredbama čl. 97. do 101. Sudskog poslovnika (Narodne novine broj 80/97, 20/98, 118/01, 49/03, 32/04, 9/06), a iz tih odredaba ne proizlazi da bi se ugovor o doživotnom uzdržavanju ovjeravao pečatom.

S obzirom na navedeno proizlazi da se u reviziji neosnovano ističe postojanje revizijskog razloga pogrešne primjene materijalnog prava.

U odnosu na istaknuti revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka u reviziji se određeno ne ukazuje na neku bitnu povredu, niti se iz sadržaja revizije može razabrati zbog koje bitne povrede je izjavljena revizija, pa je riječ o neobrazloženom revizijskom razlogu, a prema nenovaliranoj odredbi čl. 392.a/ Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03; dalje: ZPP) koja se u ovom slučaju primjenjuje s obzirom na odredbu čl. 52. st. 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 84/08), revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

Slijedom izloženog proizlazi da ne postoje revizijski razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, pa je na temelju odredbe čl. 393. ZPP revizija odbijena kao neosnovana.

U Zagrebu, 10. ožujka 2010.

Predsjednica vijeća:

Vlatka Potočnjak-Radej, v.r.

Komentar: Posebnu pažnju ovdje treba obratiti na odredbu vezanu uz ovjeravanje ugovora po čl. 122 st. 4 ZN-a, te čl. 97. do 101. Sudskog poslovnika, za koje nema razloga da se analogno ne primjenjuju i na javne bilježnike koji potvrđuju takve ugovore.

* * *

Broj: Rev 328/10-2

Drugotuženik kao javni bilježnik sastavio je predmetni ugovor nazvavši ga „Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju“, iako je riječ o ugovoru o doživotnom uzdržavanju, s obzirom na ugovornu odredbu iz čl. 4. kojom je određeno da će tužitelji steći pravo vlasništva na nekretninama primatelja uzdržavanja nakon njegove smrti, te da drugotuženik nije upozorio i uputio ugovorne strane da se u skladu s tada važećom odredbom čl. 122. st. 4. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“, broj: 52/71, 41/78, 53/91 i 56/00) ugovor ovjeri po sucu, već je ovjerio potpise ugovornih strana i da je pravomoćnom presudom Općinskog suda u Delnicama broj P-345/01 od 9. listopada 2002. utvrđeno da je zbog navedenog nedostatka predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju ništav, sudovi su utvrdili postojanje odgovornosti drugotuženika za predmetnu štetu ističući da se odštetna odgovornost tuženika temelji na odredbi čl. 42. st. 1. i 2. Zakona o javnom bilježništvu („Narodne novine“, broj: 78/93, 29/94 i 162/98) i odredbama čl. 154. i 155. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj: 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96 i 112/99), jer da je javni bilježnik dužan naknaditi štetu koju je drugom prouzročio povredom svoje službene dužnosti, a da je drugotuženik povrijedio svoju službenu dužnost kada je sastavio i ovjerio predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju pogrešno smatrajući da je riječ o ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju, što je imalo za posljedicu ništavost ugovora i nastanak predmetne štete.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Jasne Guštek, kao predsjednice vijeća, Ivana Mikšića, mr. sc. Jadranka Juga, Gordane Jalšovečki i Đure Sesse, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M. R. i K. R., oboje iz L., koje zastupa F. M., odvjetnik iz R., protiv tuženika A. d.d. Z., Podružnica R., zastupanog po odvjetnicima Odvjetničkog ureda V. J. i D. I. iz P. i N. M., javnog bilježnika iz D., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tuženika i javnog bilježnika N. M. protiv presude Županijskog suda u Rijeci broj Gž-5024/07-2 od 3. lipnja 2009., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Rijeci broj P-1707/05-32 od 1. veljače 2007., u sjednici održanoj 14. srpnja 2010.,

p r e s u d i o j e:

Odbija se revizija kao neosnovana.

Obrazloženje

Presudom suda drugog stupnja odbijene su kao neosnovane žalbe tuženika, te je potvrđena prvostupanjska presuda kojom je naloženo tuženicima solidarno isplatiti tužiteljima 170.977,44 kn sa zakonskom zateznom kamatom od 18. veljače 2005. do isplate i naknaditi im parnične troškove u iznosu od 22.600,00 kn.

Protiv te drugostupanjske presude reviziju je podnio drugotuženik – Javni bilježnik N. M., a zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da „revizijski sud postupi temeljem čl. 395. st. 1. ZPP i preinači pobijanu presudu u našu korist“.

Odgovor na reviziju nije podnijet.

Revizija je neosnovana.

Predmet ovog spora je tužbeni zahtjev kojim tužitelji ostvaruju naknadu štete za koju tvrde da im je prouzročena propustom drugotuženika – Javnog bilježnika N. M. učinjenim u obavljanju javnobilježničke službe, zahtijevajući da im na ime naknade štete drugotuženik, kao štetnik, i prvotuženik A. d.d. Z., kao njegov osiguratelj, solidarno isplate 170.977,44 kn.

Tužbeni zahtjev tužitelji temelje na stvarnoj osnovi tužbe da su 7. rujna 2000. sklopili ugovor o doživotnom uzdržavanju sa I. V. kao primateljem uzdržavanja, da je ugovor sastavljen u formi javnobilježničkog akta i ovjeren od strane tuženog javnog bilježnika, da ugovor nosi naslov „Ugovor o

dosmrtnom uzdržavanju“ iako iz njegovog sadržaja proizlazi da je riječ o ugovoru o doživotnom uzdržavanju, da je presudom Općinskog suda u Delnicama broj P-345/01 od 9. listopada 2002. utvrđena ništavost tog ugovora iz razloga što nije bio ovjeren po sucu, u skladu s odredbom čl. 122. st. 4. Zakona o nasljeđivanju, tako da nakon smrti primatelja uzdržavanja tužitelji nisu stekli vlasništvo njegovih nekretnina, koje su trebali steći na temelju tog ugovora, već da su tu imovinu naslijedili kao oporučni nasljednici, te da su kao pravni slijednici pokojnog I. V. podmirili njegovo dugovanje prema M. R. u visini utužene svote od 170.977,44 kn, a u slučaju stjecanja nekretnina I. V. na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju da ne bi odgovarali za njegove dugove i da stoga ne bi postojala obveza plaćanja predmetnog duga.

Na temelju činjenica da je drugotuženik kao javni bilježnik sastavio predmetni ugovor nazvavši ga „Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju“, iako je riječ o ugovoru o doživotnom uzdržavanju, s obzirom na ugovornu odredbu iz čl. 4. kojom je određeno da će tužitelji steći pravo vlasništva na nekretninama primatelja uzdržavanja nakon njegove smrti, te da drugotuženik nije upozorio i uputio ugovorne strane da se u skladu s tada važećom odredbom čl. 122. st. 4. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“, broj: 52/71, 41/78, 53/91 i 56/00) ugovor ovjeri po sucu, već je ovjerio potpise ugovornih strana i da je pravomoćnom presudom Općinskog suda u Delnicama broj P-345/01 od 9. listopada 2002. utvrđeno da je zbog navedenog nedostatka predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju ništav, sudovi su utvrdili postojanje odgovornosti drugotuženika za predmetnu štetu ističući da se odštetna odgovornost tuženika temelji na odredbi čl. 42. st. 1. i 2. Zakona o javnom bilježništvu („Narodne novine“, broj: 78/93, 29/94 i 162/98) i odredbama čl. 154. i 155. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj: 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96 i 112/99), jer da je javni bilježnik dužan naknaditi štetu koju je drugom prouzročio povredom svoje službene dužnosti, a da je drugotuženik povrijedio svoju službenu dužnost kada je sastavio i ovjerio predmetni ugovor o doživotnom uzdržavanju pogrešno smatrajući da je riječ o ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju, što je imalo za posljedicu ništavost ugovora i nastanak predmetne štete.

U odnosu na pitanje postojanja i visine štete sudovi su utvrdili da su tužitelji kao nasljednici pokojnog I. V. podmirili njegovo dugovanje prema M. R. utvrđeno pravomoćnom presudom Općinskog suda u Delnicama broj P-424/98 od 13. travnja 2000., te presudom istoga suda broj P-348/03 od 17. veljače 2004., isplativši M. R. utuženi iznos naknade štete, te su zaključili da tužiteljima pripada pravo na naknadu štete u visini tog iznosa.

Obrazlažući postojanje istaknutog revizijskog razloga pogrešne primjene materijalnog prava drugotuženik samo navodi da je „u pravnoj znanosti, tako su nas učili, naši pokojni profesori, doktor Č. R., doktor M. V. i drugi, konstitutivni element naknade štete, postojanje štete.

U ovom slučaju: štete nema!“ te da „i sami tužitelji su priznali da su za samo 54 dana, koliko su uzdržavali, primili više nego su očekivali“, a potom iznosi navode koji nemaju nikakove veze sa ovim sporom. Tako se navodi: „U situaciji kada se svjesno uništava država Hrvatska i uništavaju najbolje firme kao: I., L. R., M. Č., ljudi ostaju na ulici, a tendencija je da se rasprodaju i otoci, da dalje ne nabrajam, kada se premijer S. ponaša kao da mu je Hrvatska država, njegov d.o.o. gdje on odlučuje, da li će doći ponovno za premijera, ili ne, gdje je tu pravna znanost i gdje ste tu Vi: suci Vrhovnog suda Republike Hrvatske, da na takve stvari uopće ne reagirate, a to Vam je profesionalna dužnost, a da o profesionalnoj etici ne govorimo.“

S obzirom na takve izvanpravne revizijske navode koji ne mogu biti predmet revizijskog ocjenjivanja, ovaj sud je ispitao pobijanu presudu samo u granicama revizijskih razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 8. ZPP i pogrešne primjene materijalnog prava, na koje pazi po službenoj dužnosti na temelju odredbe čl. 392. a) st. 2. ZPP, te je utvrdio da ti revizijski razlozi ne postoje.

Stoga je, na temelju odredbe čl. 393. ZPP revizija odbijena kao neosnovana.

U Zagrebu, 14. srpnja 2010.

Predsjednica vijeća:

Jasna Guštek, v.r.

* * *

Županijski sud u Rijeci, GŽ-87/06, od 10. IX. 2008.

Ništavost - nemoralnost ugovora

(Čl. 116. Zakona o nasljeđivanju - «Narodne novine», br. 48/03, 163/03 i 35/05).

Sentenca

Nemoralan je ugovor o doživotnom uzdržavanju ako je davatelj uzdržavanja u vrijeme sklapanja ugovora znao i mogao znati da je primatelj uzdržavanja tako teško bolestan da mu pouzdano predstoji skora smrt.

Kratki tekst odluke

“Naime, trebalo bi biti jasno da je protivno moralu društva te načelu savjesnosti i poštenja kada davatelj uzdržavanja sklapa ugovor o doživotnom uzdržavanju znajući da je primatelj uzdržavanja tako teško bolestan da je krajnja, očekivana i poznata posljedica njegova zdravstvenog stanja smrt kao izvjesna činjenica koja će po redovitom tijeku stvari nastupiti kroz relativno kratko vrijeme. Međutim, ako je u vrijeme sklapanja ugovora bilo neizvjesno koliko će dugo primatelj uzdržavanja živjeti, dakle ako nije bilo pouzdano jasno i očito da predstoji skora smrt primatelja uzdržavanja, onda se ne bi moglo osnovano utvrditi da prilikom sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju nedostaje element aleatornosti. Prema tome, za pravilnu odluku o tužbenom zahtjevu u ovom slučaju nije dovoljno samo saznanje davateljice uzdržavanja o teškoj bolesti primatelja uzdržavanja, već je za utvrđenje o nemoralnosti i zapravo ništavosti ugovora iz tog razloga potrebno utvrditi egzistenciju svih prije istaknutih okolnosti, što je u dokaznom postupku koji je proveo sud prvog stupnja očigledno propušteno. Dakle, u dokaznom je postupku bilo potrebno ispitati i raspraviti te detaljno utvrditi je li davateljica uzdržavanja u vrijeme sklapanja prijepornog ugovora, dana 18. svibnja 2004. godine, doista znala za tešku i neizlječivu bolest tužiteljeva oca te skoro smrtnu posljedicu takvog zdravstvenog stanja, kao i je li davateljica uzdržavanja, s obzirom na osobna saznanja o bolesti od koje je bolovao primatelj uzdržavanja kao i manifestacije te bolesti koje je tuženica objektivno mogla uočiti, uvažavajući i sve druge okolnosti, u pravno relevantno vrijeme, mogla znati da je primatelj uzdržavanja teško bolestan te da mu pouzdano predstoji skora smrt.”

* * *

2.2. UGOVOR O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU - OPĆENITO

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 830/07-2, od 23. I. 2008.

Pisani oblik

(Čl. 9. Zakona o prometu zemljišta i zgrada - «Službeni list FNRJ», br. 26/54, 19/55, 30/62 i 53/62, «Službeni list SFRJ», br. 15/65, 43/65-pročišćeni tekst, 57/65, 17/67 i 11/74 te «Narodne novine», br. 52/71 i 52/73).

Sentenca

Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju kojim se prenosi vlasništvo na zemljištu i zgradi sklopljen po pravnim pravilima imovinskog prava mora biti sastavljen u pisanom obliku.

Kratki tekst odluke

“Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju koji je sklopljen po pravnim pravilima imovinskog prava, a kojim se prenosi pravo vlasništva na zemljište ili zgradu mora biti sastavljen u pisanom obliku u smislu odredbe čl. 9. Zakona o prometu zemljišta i zgrada (“Narodne novine”, br. 52/71 i 52/7), u protivnom ne proizvodi nikakav pravni učinak.”

* * *

Županijski sud u Varaždinu, Gž-3019/11-2, od 25. V. 2011.

Zabilježba ugovora o dosmrtnom uzdržavanju

(Čl. 586. Zakona o obveznim odnosima - «Narodne novine» br. 35/05 i 41/08).

Sentenca

U zemljišne knjige nije dopušteno upisati zabilježbu ugovora o dosmrtnom uzdržavanju.

Kratki tekst odluke

“Pravilno prvostupanjski sud utvrđuje da ni Zakon o zemljišnim knjigama ni bio koji drugi pozitivni propis (zakon) ne predviđa da bi se u zemljišne knjige mogao izvršiti upis zabilježbe ugovora o dosmrtnom uzdržavanju. Naime, iako je odredbom čl. 581. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (dalje: ZOO) propisano da je ako je predmet ugovora o doživotnom uzdržavanju nekretnina, davatelj uzdržavanja ovlašten zatražiti zabilježbu tog ugovora u zemljišnoj knjizi, mogućnost zabilježbe nije predviđena za ugovor o dosmrtnom uzdržavanju. Prema ocjeni ovoga Suda, odredbu čl. 581. st. 1. ZOO-a nije moguće ni na odgovarajući način primijeniti kod

ugovora o dosmrtnom uzdržavanju (mogućnost odgovarajuće primjene predviđena je odredbom čl. 589. ZOO-a), s obzirom da se kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju jedna strana (davatelj uzdržavanja) obvezuje da će drugu stranu ili trećega (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga strana se obvezuje da će mu za života prenijeti svu ili dio svoje imovine (čl. 586. st. 1. ZOO-a), na koji način davatelj uzdržavanja stječe mogućnost (ako je predmet ugovora nekretnina) da zatraži uknjižbu (odnosno predbilježbu) prava vlasništva u zemljišnoj knjizi. Naprotiv, kod ugovora o doživotnom uzdržavanju stjecanje stvari i prava (tako i prava vlasništva na nekretnini) odgođeno je do trenutka smrti primatelja uzdržavanja (čl. 579. st. 1. ZOO-a), pa je davatelj uzdržavanja ovlašten zatražiti zabilježbu tog ugovora u zemljišnu knjigu (čl. 581. st. 1. ZOO-a).”

* * *

Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 1277/09-2, od 13. IV. 2010.

Raspolaganje jednog bračnog druga zajedničkom imovinom bračnih drugova ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju

(Čl. 277. Zakona o braku i porodičnim odnosima - “Narodne novine”, br. 11/78, 27/78, 45/89, 51/89-pročišćeni tekst, 59/90 i 25/94).

Sentenca

Ocijenjeno je da je drugi bračni drug pristao na raspolaganje ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju kojeg je kao primatelj uzdržavanja sklopio jedan od bračnih drugova (čiji je predmet bila zajednička imovina bračnih drugova), kad je nazočio sklapanju ugovora i znao za njegovo postojanje.

Kratki tekst odluke

“Predmet ovog postupka u ovoj revizijskoj fazi jest je li Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju od 18. ožujka 1998. sklopljen između tužene kao davatelja uzdržavanja i pok. M. S. kao oca stranaka ništav ili djelomično ništav, kako je to zatraženo tužbenim zahtjevom postavljenim u smislu čl. 188. st. 2. Zakona o parničnom postupku (“Narodne novine”, br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08 i 123/08 - dalje: ZPP), (eventualna kumulacija).

Glede zahtjeva postavljenog na temelju čl. 188. st. 2. ZPP-a valja reći da tužitelj tako postavljeni zahtjev temelji na činjenici da je nekretnina koja je bila predmet Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju bila zajednička imovina primatelja uzdržavanja i njegove sada pokojne supruge M. S. te da stoga primatelj uzdržavanja nije mogao raspolagati imovinom koja u trenutku raspolaganja nije bila njegovo vlasništvo.

Tužiteljica stoga traži da se Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju utvrdi djelomično ništavim za 1/2 suvlasnog dijela nekretnine.

S obzirom na vrijeme sklapanja navedenog Ugovora, na pitanje statusa imovine stečene za vrijeme trajanja bračne zajednice valja primijeniti Zakon o braku i porodičnim odnosima (“Narodne novine”, br. 11/78, 27/78, 45/89, 51/89-pročišćeni tekst, 59/90 i 25/94).”

* * *

Županijski sud u Varaždinu, Gž-1041/03-2, od 22. IX. 2003.

Uknjižba prava vlasništva na temelju ugovora o dosmrtnom uzdržavanju

(Čl. 54. Zakona o zemljišnim knjigama - «Narodne novine», br. 91/96, 68/98, 137/99 i 114/01).

Sentenca

Za ugovor sastavljen prije stupanja na snagu Zakona o zemljišnim knjigama, prilikom odlučivanja o prijedlogu za uknjižbu prava vlasništva, odlučno je jedino to je li sastavljen u skladu sa važećim propisima koji su bili na snazi na dan sklapanja ugovora.

Kratki tekst odluke

“Odbivši predlagatelja s prijedlogom za uknjižbu prava vlasništva, sud prvoga stupnja u razlozima pobijanog rješenja navodi da je prema odredbi čl. 54. Zakona o zemljišnim knjigama (dalje: ZZK) propisano da isprave na temelju kojih se dopušta uknjižba, trebaju osim onoga što se inače zahtijeva za isprave, sadržavati točnu oznaku zemljišta, kulturu zemljišta, površinu s upisanom točnom katastarskom općinom kao i zemljišnoknjižnim uloškom, a da priložena isprava to ne sadržava, a osim toga da na njoj ima i precrtavanja. Sud prvoga stupnja je odbio predlagatelja s navedenim prijedlogom najvjerojatnije na temelju odredbe čl. 54. ZZK-a koji je stupio na snagu 1. siječnja 1997. godine, a koji je objavljen u “Narodnim novinama”, br. 91/96. Valja reći da je sud prvoga stupnja bio dužan navesti točne podatke o zakonu na koji se poziva na način da je trebao i citirati Narodne novine u kojima je taj Zakon objavljen. S druge strane, Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju sklopljen je dana 3. siječnja 1985. godine. Dakle, u vrijeme kada navedeni Zakon nije bio na snazi. S obzirom da je Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju sklopljen 3. siječnja 1985. godine, tu činjenicu treba imati u vidu prilikom donošenja odluke hoće li se dopustiti uknjižba prava vlasništva ili ne. Naime, po ocjeni ovog Suda odredba čl. 54. ZZK-a može se striktno primjenjivati samo za one isprave koje su sastavljene od dana stupanja na snagu tog Zakona, a za isprave sastavljene prije stupanja na snagu navedenog Zakona odlučno je jedino to jesu li sastavljene u skladu s važećim propisima koji su bili na snazi na dan sklapanja ugovora.”

* * *

UGOVOR O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU - PRETPOSTAVKE ZA VALJANOST

Županijski sud u Varaždinu - ŽS VžGž 1518/2005-2

Sentenca

Činjenica što stranke Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju ne žive u zajedničkom domaćinstvu, nije od odlučnog značaja, ukoliko sud utvrdi činjenicu zajedničkog života stranaka na istoj nekretnini, i to u istoj kući u kojoj su samo podijeljene prostorije za zajednički život, te na istom gospodarstvu, na kojem stranke koriste samo

odijeljene zgrade iz kojeg razloga je utvrđeno sukladno odredbi čl. 119 st. 2 Zakona o nasljeđivanju, da ugovorne stranke žive zajedno.

Kratki tekst odluke

Prije svega valja reći da je prvostupanjski sud svoju odluku o zahtjevu tužitelja utemeljio na odredbi čl. 119. st. 2. Zakona o nasljeđivanju (dalje: ZN) kojom je propisano da ako prema Ugovoru o doživotnom uzdržavanju ugovornici žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv, svaka strana može tražiti od suda raskid Ugovora. Iznoseći žalbeni razlog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, žalba ističe da prije svega nije na pravila način utvrđena činjenica zajedničkog života stranaka, navodeći da nije nikada “postojala zajednica zajedničkog života”. To stoga što su već u trenutku sklapanja predmetnog ugovora parnične stranke živjele u odvojenim domaćinstvima te je svako organiziralo svoj život prema svojim potrebama i navikama, obavljajući sve poslove odvojeno, te tužitelji nikada nisu ni na koji način isticali da bi željeli da postoji takova zajednica između stranaka. Naime, točno je da stranke ne žive u zajedničkom domaćinstvu jer to niti jedna od stranaka tijekom postupka nije tvrdila, a unatoč tome što u toč. I predmetnog Ugovora stoji da u trenutku njegovog zaključenja “ugovaratelji već žive u zajedničkom domaćinstvu”, jer iz utvrđenja prvostupanjskog suda utemeljenih na iskazima stranaka proizlazi da stanke u istoj kući koriste zasebne prostorije (kuhinja i sobe) dok ime je zajednička kupaonica i sanitarni čvor, te da I tuženik na dvorištu kuće ima prostoriju u kojoj obavlja svoju obrtničku djelatnost, dok tužitelji imaju gospodarske zgrade u kojima obavljaju svoju poljoprivrednu djelatnost pa da zajedničko domaćinstvo u smislu zajedničke opskrbe, pripremanja hrane i održavanja prostorija ne postoji. Međutim, po ocjeni ovog suda, činjenica da li stranke žive u zajedničkom domaćinstvu nije odlučna, jer je odlučno to što oni žive zajedno na istoj nekretnini, i to u istoj kući u kojoj su samo podijeljene prostorije za zajednički život, te na istom gospodarstvu u kojem su također prema djelatnosti tužitelja i I tuženika koriste samo odijeljene zgrade, tužitelji za poljoprivredu, a I tuženik za obavljanje djelatnosti svoga obrta. Odredba čl. 119. st. 2. ZN-a kao jedan od uvjeta traži da, prema Ugovoru, ugovornici žive zajedno. Stoga ovaj sud smatra da činjenica što stranke ne žive u zajedničkom domaćinstvu, a kod utvrđene činjenice zajedničkog života na istoj nekretnini, nema utjecaja na pravilnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja po prvostupanjskom sudu. Naime, iz iskaza svih stranaka, a i saslušanih svjedoka, nedvojbeno proizlazi, a što je odlučno, da stranke kao ugovornici predmetnog Ugovora žive zajedno. Nadalje, ovaj sud smatra da nemaju osnova tvrdnje žalbe o postojanju “lagano poremećenih” odnosa stranaka, nego naprotiv, da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio da su odnosi stranaka do te mjere poremećeni da je zajednički život stranaka postao nepodnošljiv. Prema tome ispunjena je i druga pretpostavka iz čl. 119. st. 2. ZN-a za raskid ugovora, a to je poremećenost odnosa stranaka do te mjere da je njihov zajednički život postao nepodnošljiv.”

* * *

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

Broj: Rev 865/05-2

U postupku koji je prethodio reviziji utvrđeno je da su stranke sklopile ugovor o dosmrtnom uzdržavanju. Riječ je očito o takvom ugovoru jer su stranke ugovorile da tužiteljica kao primateljica uzdržavanja daje tuženicima kao davateljima uzdržavanja vlasništvo stana i posjed stana odmah nakon potpisa tog ugovora od 10. svibnja 1999. Činjenica da su stranke nazvale taj ugovor ugovorom o doživotnom uzdržavanju, zbog pogrešnog naziva ugovora, ne dovodi u sumnju njegovu pravnu bit, tj.

da je riječ o ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju. Također, ne postoje pretpostavke za raskid tog ugovora u smislu čl. 119. st. 3. Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 48/03 i 163/03 – dalje: ZN), koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostupanjske presude u ovom predmetu. Prema toj odredbi svaka stranka može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne ispunjava svoje obveze. Tužiteljica u ovom predmetu nije dokazala da tuženici ne ispunjavaju svoje obveze, pa su sudovi zakonito odlučili kad su tužbeni zahtjev po toj osnovi odbili.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Damira Mratovića kao predsjednika vijeća, te Ivice Crnića, Ljubice Munić, mr. sc. Olge Jelčić i mr. sc. Lucije Čimić kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice Z. I. iz S. B., sada u Domu umirovljenika u S. B., koju zastupa punomoćnik P. K., dipl. iur., odvjetnik u S. B., protiv tuženika N. O. i M. O., oboje iz S. B., koje zastupa punomoćnik F. M., dipl. iur., odvjetnik u S. B., radi raskida ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužiteljice protiv presude Županijskog suda u Slavanskom Brodu poslovni broj Gž 257/04-3 od 20. prosinca 2004., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Slavanskom Brodu poslovni broj P 1495/03-7 od 4. prosinca 2003., u sjednici vijeća održanoj dana 6. travnja 2006.,

presudio je:

Odbija se revizija tužiteljice Z. I. kao neosnovana.

Obrazloženje

Presudom suda prvog stupnja odbijen je tužbeni zahtjev koji glasi: „Raskida se ugovor o dosmrtnom uzdržavanju zaključen između tužiteljice Z. I. iz S. B. kao primateljice uzdržavanja i tuženika N. O. i M. O. kao davatelja uzdržavanja, zaključen 10. svibnja 1999. i ovjeren kod javnog bilježnika 10. svibnja 1999.“ Naprotiv, naloženo je tužiteljici da tuženicima naknadi parnični trošak odmjeren u iznosu od 21.319,00 kn. Prvostupanjskim rješenjem odbijen je prijedlog tužiteljice za izdavanje privremene mjere.

Presudom suda drugog stupnja odbijena je žalba tužiteljice i potvrđene su presuda i rješenje suda prvog stupnja. Odbijen je i zahtjev tužiteljice za naknadu troškova sastava žalbe.

Protiv drugostupanjske pravomoćne presude reviziju je podnijela tužiteljica zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka kao i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Tužiteljica predlaže da revizijski sud pobijanu presudu ukine i naloži ponovni postupak ili da tu presudu preinači tako da prihvati tužbeni zahtjev u cijelosti, uz naknadu troškova parničnog i revizijskog postupka.

Na reviziju tužiteljice odgovorili su tuženici koji smatraju da revizija nije osnovana i predlažu da je se odbije.

Revizija nije osnovana.

Na temelju čl. 392. a) Zakona o parničnom postupku («Narodne novine», broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03 i 88/05 – dalje: ZPP) revizijski sud ispitao je pobijanu presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

Tužiteljica smatra da je počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZPP, jer da je pri donošenju pobijane odluke kao sudac sudjelovao Z. Š., koji je u prijašnjem postupku u svezi istog stana donio prvostupanjsku presudu u predmetu poslovni broj P-881/96-13 od 18. ožujka 1997., što da je bio razlog za službeno izuzeće suca iz razloga sadržanih u čl. 71. toč. 5. i toč. 7. ZPP.

Takav navod tužiteljice ne može se prihvatiti kao osnovan. Tužiteljica je uz reviziju priložila presliku presude Općinskog suda u Slavonskom Brodu poslovni broj P-881/96-13 od 18. ožujka 1997. Iz tog preslika vidljivo je da je tu presudu donio kao sudac prvog stupnja Z. Š., koji je sudjelovao i kod donošenja pobijane drugostupanjske presude. Međutim, presuda poslovni broj P-881/96 odnosi se na istu tužiteljicu, dakle, Z. I., ali su u tom predmetu tuženici J. I. i N. I.. Riječ je dakle o strankama koje su različite od stranaka u ovom predmetu, pa se ne može prihvatiti tvrdnja revidentice da taj sudac nije mogao biti član vijeća koje je donijelo drugostupanjsku presudu u ovom predmetu. Naime, sudac Š. nije u istom predmetu sudjelovao u postupku pred nižim sudom ili pred kojim drugim tijelom. Nisu dakle nepravilno primijenjene odredbe čl. 71. toč. 5. i 7. ZPP kako to smatra tužiteljica, pa prema tome ne postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZPP u vezi s čl. 385. st. 1. toč. 2. ZPP.

Suprotno tvrdnji tužiteljice pobijana presuda sadrži jasne i razumljive razloge koji se odnose na preinaku tužbe. Tužiteljica je naime uz postojeći zahtjev za raskid ugovora podneskom od 5. veljače 2002. istakla i zahtjev da se ugovor utvrdi ništavim. Isticanje drugog zahtjeva uz postojeći jest preinaka tužbe (čl. 191. st. 1. ZPP). Nakon dostave tužbe tuženiku, a ovdje je o tome riječ, za preinaku tužbe potreban je pristanak tuženika (čl. 190. st. 2. ZPP). Tuženici su protivili preinaci tužbe. U situaciji kad se tuženici protive preinaci tužbe sud je ovlašten, ali nije dužan dopustiti preinaku. Zato je s pravom drugostupanjski sud ocijenio postupanje prvostupanjskog suda, koji nije dopustio preinaku rješenjem od 23. travnja 2002., zakonitim (čl. 190. st. 2. ZPP). Zbog toga se ne može prihvatiti navod tužiteljice da su pobijana prvostupanjska presuda u tom dijelu neobrazložene i nerazumljive. Ne postoji, dakle, ni revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 11. ZPP na koji ukazuje revidentica.

U pobijanoj odluci pravilno je primijenjena i odredba čl. 352. st. 1. ZPP kad je ocijenjeno da se u žalbi ne mogu predlagati novi dokazi, konkretno saslušanje svjedoka dr. M. K. i sadašnjeg direktora Doma umirovljenika. Netočan je pritom navod tužiteljice da su prvostupanjski i drugostupanjski sud netočno i kontradiktorno protumačili iskaze zaposlenika Doma umirovljenika, P. Ž., B. J. i drugih, pa da je zbog toga bilo mjesta i potrebe predložiti svjedoke dr. M. K. i sadašnjeg direktora Doma umirovljenika. Kako to pravilno tumači drugostupanjski sud ovdje je riječ o predlaganju novih dokaza, a nije riječ o takvim dokazima koji se odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se žalba može izjaviti.

Ne postoji dakle revizijski razlozi bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 385. st. 1. ZPP a koje ističe tužiteljica.

U postupku koji je prethodio reviziji utvrđeno je da su stranke sklopile ugovor o dosmrtnom uzdržavanju. Riječ je očito o takvom ugovoru jer su stranke ugovorile da tužiteljica kao primateljica uzdržavanja daje tuženicama kao davateljima uzdržavanja vlasništvo stana i posjed stana odmah nakon potpisa tog ugovora od 10. svibnja 1999. Činjenica da su stranke nazvale taj ugovor ugovorom o doživotnom uzdržavanju, zbog pogrešnog naziva ugovora, ne dovodi u sumnju njegovu pravnu bit, tj. da je riječ o ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju. Utvrđeno je da su se tuženici obvezali snositi troškove smještaja tužiteljice u Dom umirovljenika, voditi brigu o tužiteljici u okviru pravila tog Doma, brinuti se o njezinoj mirovini tako da je osobno prima i troši prema svojim potrebama i sahraniti je o svom trošku.

Nižestupanjski sudovi utvrdili su da su tuženici ispunili svoju obvezu plaćanja troškova smještaja tužiteljice u Domu umirovljenika, da tužiteljica prima mirovinu na svoje ruke, te da je tužiteljica svojim ponašanjem spriječila tuženike da o njoj vode brigu, jer s njima odbija bilo kakve kontakte.

Ti sudovi su utvrdili da su tuženici jedno vrijeme kasnili s plaćanjem troškova smještaja tužiteljice u Dom umirovljenika, te da su napravili negativan saldo na tekućem računu tužiteljice kojeg su naknadno podmirili. Također utvrđuju da su tuženici sve zaostatke koji se tiču troškova smještaja tužiteljice u Dom umirovljenika platili. Zbog toga oba suda ocjenjuju da nije riječ o takvim postupcima koji upućuju da tuženici ne izvršavaju svoje obveze, tj. da spomenutim propustima tuženika nije učinjena nikakva šteta tužiteljici niti se ti propusti mogu ocijeniti kao trajno neizvršavanje preuzetih obveza koje dovodi do raskida ugovora o dosmrtnom uzdržavanju.

Takvo stajalište prihvaća i revizijski sud.

Nižestupanjski sudovi utvrdili su naime da su tuženici u bitnom ispunili sve svoje obveze kao davatelji uzdržavanja i u skladu s ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju od 10. svibnja 1999.

Ne postoje dakle pretpostavke za raskid tog ugovora u smislu čl. 119. st. 3. Zakona o nasljeđivanju («Narodne novine», broj 48/03 i 163/03 – dalje: ZN), koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostupanjske presude u ovom predmetu. Prema toj odredbi svaka stranka može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne ispunjava svoje obveze. Tužiteljica u ovom predmetu nije dokazala da tuženici ne ispunjavaju svoje obveze, pa su sudovi zakonito odlučili kad su tužbeni zahtjev po toj osnovi odbili. U konkretnoj situaciji sudovi nižeg stupnja pogrešno su se pozvali na odredbu čl. 125. Zakona o nasljeđivanju («Narodne novine», broj 47/78 i 53/91), jer taj propis nije bio više na snazi u vrijeme donošenja prvostupanjske presude. No, to ne mijenja činjenicu da su pobijane prvostupanjske presude zakonite, ali u smislu spomenutog čl. 119. st. 3. ZN.

Neosnovano se revidentica poziva i na to da su sudovi nižeg stupnja trebali primijeniti odredbu čl. 126. Zakona o nasljeđivanju («Narodne novine», broj 52/71, 47/78 i 56/00) prema kojoj ako su se poslije sklapanja ugovora prilike toliko promijenile da je njegovo ispunjenje postalo znatno otežano, sud će na zahtjev jedne ili druge strane njihove odnose iznova urediti ili ih raskinuti, vodeći računa o svim okolnostima. Sud može pravo primatelja uzdržavanja preinačiti u doživotnu novčanu rentu, ako to odgovara i jednoj i drugoj strani. Riječ je

o situaciji koju s obzirom na vrijeme donošenja prvostupanjske presude u ovom predmetu uređuje čl. 120. ZN istog sadržaja.

Već je rečeno da su nižestupanjski sudovi utvrdili da je upravo tužiteljica svojim ponašanjem onemogućila tuženike da ispune ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i u dijelu kojim su se obvezali voditi brigu o njoj. U takvoj situaciji tužiteljica ne može osnovano zahtijevati raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, jer je za neispunjenje tog dijela ugovora ona odgovorna. Prema tome ni po tom pravnom osnovu ne pripada tužiteljici pravo zahtijevati raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju od 10. svibnja 1999.

Tužiteljicu ne dovodi u povoljniji pravni položaj ni činjenica da je povukla tužbu u predmetu Općinskog suda u Slavanskom Brodu poslovni broj P-1771/97 (prije poslovni broj P-881/96) a u kojem je zahtijevala da se raskine ugovor o doživotnom uzdržavanju kojeg je 16. veljače 1994. tužiteljica Z. I. kao primateljica uzdržavanja sklopila tada sa tuženicima J. I. i N. I. kao davateljima uzdržavanja. Taj je ugovor raskinut presudom Općinskog suda u Slavanskom Brodu poslovni broj P-1771/97 koja je potvrđena presudom Županijskog suda u Slavanskom Brodu poslovni broj Gž-895/98 od 22. travnja 1999.

Sada sporni ugovor o dosmrtnom uzdržavanju od 10. svibnja 1999. između tužiteljice Z. I. i tuženika N. O. i M. O., sklopljen je, dakle nakon pravomoćnog raskida ugovora o doživotnom uzdržavanju sklopljenog između ovdje tužiteljice Z. I. i u predmetu P-1771/97 tuženika J. I. i N. I. (ugovor od 16. veljače 1994.). Zato je ugovor o dosmrtnom uzdržavanju od 10. svibnja 1999. pravno valjano zaključen. Činjenica da je na prijedlog tužiteljice dopušteno ponavljanje postupka u predmetu Općinskog suda u Slavanskom Brodu rješenjem tog suda od 6. prosinca 2001., poslovni broj P-1771/97. Slijedom toga ukinuta pravomoćna presuda Općinskog suda u Slavanskom Brodu poslovni broj P-1771/97 od 7. srpnja 1998., a tužiteljica je zatim 22. siječnja 2002. godine povukla tužbu u tom predmetu za raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju od 16. veljače 1994. protiv tuženika J. I. i N. I.. To ne znači da je zbog toga prestao vrijediti ugovor o dosmrtnom uzdržavanju sklopljen između stranaka u ovom predmetu 10. svibnja 1999. Takve naknade dispozicije tužiteljice s osobama koje nisu strane u ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju od 10. svibnja 1999. ne čine taj ugovor pravno nevaljanim.

Nije, dakle, osnovano ni revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava kojeg ističe tužiteljica.

Na temelju čl. 393. ZPP valjalo je reviziju tužiteljice protiv drugostupanjske pravomoćne presude odbiti kao neosnovanu.

Rješenje drugostupanjskog suda kao nepobijano nije dirano.

U Zagrebu, 6. travnja 2006.

Predsjednik vijeća:

Damir Mratović, v.r.

UGOVOR O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU - RASKID

Broj: Rev 1390/08-2

Pravilno su nižestupanjski sudovi primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev tužitelja ocijenivši da nisu ostvarene pretpostavke za raskid spornog ugovora, sve polazeći od odredbe čl. 119. st. 2. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“ broj 48/03), a koja se analogno primjenjuje na ovaj ugovor. Tom odredbom propisano je da ako ugovornici žive zajedno pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv, svaka stranka može tražiti od suda raskid ugovora. Tu odredbu, a kako to pravilno nižestupanjski sudovi čine treba interpretirati u svjetlu odredbe čl. 12. i 13. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje ZOO), a koje zabranjuju zlorabu prava i nalažu ugovornim stranama da se u ostvarivanju prava i obveza iz ugovornog odnosa pridržavaju načela savjesnosti i poštenja. To pak znači da se zloraba prava ima smatrati kada jedna od ugovornih strana namjerno izaziva poremećenost odnosa s ciljem da zajednički život ugovornih stranaka postane nepodnošljiv, sve kako bi se stvorile pretpostavke za raskid sklopljenog ugovora.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

I

R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Gordana Matasić-Špoljarić, predsjednice vijeća, te Katarine Buljan, mr. sc. Lucije Čimić, Viktorije Lovrić i Branka Medančića članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja S. G. iz M., zastupanog po punomoćnici R. T., odvjetnici u M., protiv tuženice Š. G. iz M., zastupane po punomoćniku V. T., odvjetniku u O., radi raskida ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tužitelja i dopuni revizije tužitelja protiv presude Županijskog suda u Rijeci broj Gž-6820/05 od 5. ožujka 2008. kojom je djelomično preinačena presuda Općinskog suda u Opatiji broj P-385/05 od 7. listopada 2005., u sjednici održanoj 18. studenog 2009.,

presudio i riješio je:

Revizija tužitelja odbija se kao neosnovana.

Dopuna revizije tužitelja odbacuje se kao nepravovremena.

Obrazloženje

Presudom Općinskog suda u Opatiji broj P-385/05 od 7. listopada 2005. odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja kojim je tražen raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju sklopljen između stranaka 31. kolovoza 2004. te

uspostava u zemljišnim knjigama prijašnjeg stanja u z.k.ul.br. 387 k.o. J. kako je bilo prije sklapanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju te nalaganje tuženoj da tužitelju preda u posjed nekretnine čest.zem. 1838 upisane u z.k.ul.br. 387 k.o. J. slobodne od osoba i stvari te grobno mjesto na mjesnom groblju u M. i sve pokretnine koje se nađu u obiteljskoj kući, te ujedno naloženo tužitelju naknaditi tuženoj parnični trošak u iznosu 37.942,00 kn.

Presudom Županijskog suda u Rijeci broj GŽ-6820/05 od 5. ožujka 2008. potvrđena je prvostupanjska presuda u njezinom odbijajućem dijelu djelomično preinačena odluka o parničnom trošku time da je preko iznosa 35.746,00 kn odbijen zahtjev tužene za naknadu joj parničnog troška.

Protiv drugostupanjske presude tužitelj je 16. kolovoza 2008. podnio reviziju iz razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka te pogrešne primjene materijalnog prava predloživši ukidanje nižestupanjskih presuda i vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

26. lipnja 2008. tužitelj je podnio podnesak nazvavši ga dopuna revizije.

Tužena je odgovorila na reviziju tužitelja predloživši njezino odbijanje.

Revizija tužitelja nije osnovana, dok je dopuna revizije nepravovremena.

Postupajući u smislu odredbe čl. 392.a. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03 – dalje: ZPP), a koja se na temelju odredbe čl. 52. st. 4. u svezi s odredbom čl. 34. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“ broj 84/08) primjenjuje na ovaj spor, Vrhovni sud Republike Hrvatske ispitao je pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

Suprotno revizijskim navodima nižestupanjske presude sadrže razloge o činjenicama odlučnim za ovaj spor, koji razlozi su jasni i međusobno ne proturječe, baš kao što o odlučnim činjenicama ne postoji proturječnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržaju isprava i zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih isprava i zapisnika. Pri tome valja reći da su sudovi postupajući u smislu odredbe čl. 8. ZPP upravo ocjenjujući kako pojedinačne tako i ukupno provedene dokaze i rezultate cjelokupnog postupka utvrdili činjenice relevantne za ovaj spor i na temelju istih izveli zaključak o neosnovanosti tužbenog zahtjeva, pa nema bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP na koju se upire u reviziji.

Revizijskim prigovorom tužitelja istaknutim u pravcu pogrešne ocjene provedenih dokaza od strane nižestupanjskih sudova, faktično se prigovara pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja, a o čemu međutim u smislu odredbe čl. 385. ZPP o revizijskom stadiju postupka nije dopušteno raspravljati.

Predmet ovog spora je postojanje razloga za raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju sklopljenog među strankama 31. kolovoza 2004.

Utvrdivši u postupku:

- da je ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju tužitelj kao primatelj uzdržavanja ostavio u nasljedstvo tuženoj kao davateljici uzdržavanja kuću sa pokretninama i grobno mjesto na groblju u M. i ovlastio je na temelju tog ugovora ishoditi uknjižbu prava vlasništva nad tim nekretninama u zemljišnim knjigama, uz tužiteljevo zadržavanje prava doživotnog uživanja tih nekretnina,
- da se tužena obvezala doživotno brinuti se i uzdržavati primatelja uzdržavanja s kojim je živjela u dugogodišnjoj bračnoj zajednici (... godina),
- da je sklapanju tog ugovora prethodila tužiteljeva oporuka kojom je svoju imovinu oporučio u korist tužene,
- da su u vrijeme sklapanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju stranke kao bračni drugovi živjeli zajedno u zajedničkom domaćinstvu, a koja zajednica života je ispunjavala sva obilježja bračne zajednice,
- da su u vrijeme sklapanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju odnosi tužitelja i njegove kćerke iz prvog braka (i njezine obitelji) bili poremećeni, a
- da su se nakon nekog vremena po sklapanju spornog ugovora odnosi između tužitelja i njegove kćerke popravili te nakon što je kćerka tužitelja saznala za činjenicu postojanja ugovora
- da je tužitelj zatražio od tužene raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, čemu se ona suprotstavila, nakon čega
- da su se odnosi među strankama poremetili što je rezultiralo razvodom njihovog braka (pravomoćno razveden presudom P-360/05 od 1. srpnja 2005.), a koju tužbu je podnio tužitelj navodeći kao razlog poremećenost bračnih odnosa,

pravilno su nižestupanjski sudovi primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev tužitelja ocijenivši da nisu ostvarene pretpostavke za raskid spornog ugovora, sve polazeći od odredbe čl. 119. st. 2. Zakona o nasljeđivanju („Narodne novine“ broj 48/03), a koja se analogno primjenjuje na ovaj ugovor.

Tom odredbom propisano je da ako ugovornici žive zajedno pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv, svaka stranka može tražiti od suda raskid ugovora.

Tu odredbu, a kako to pravilno nižestupanjski sudovi čine treba interpretirati u svjetlu odredbe čl. 12. i 13. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – dalje ZOO), a koje zabranjuju zlorabu prava i nalažu ugovornim stranama da se u ostvarivanju prava i obveza iz ugovornog odnosa pridržavaju načela savjesnosti i poštenja.

To pak znači da se zloraba prava ima smatrati kada jedna od ugovornih strana namjerno izaziva poremećenost odnosa s ciljem da zajednički život ugovornih stranaka postane nepodnošljiv, sve kako bi se stvorile pretpostavke za raskid sklopljenog ugovora.

U konkretnom slučaju utvrđeno je da su odnosi stranka izvjesno vrijeme i nakon sklapanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju bili uredni, a da su se poremetili tek nakon obnavljanja odnosa tužitelja sa njegovom kćerkom, a kada je tužitelj počeo dvojiti u pravilnost svoje odluke glede otuđenja svoje imovine u korist tužene – supruge. Pošto tužena nije bila voljna prihvatiti prijedlog tužitelja za raskid sklopljenog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, nastupio je poremećaj njihovih odnosa. Taj poremećaj odnosa nije međutim imao uzrok u ponašanju tužene u smislu neispunjavanja ugovorom preuzetih obveza uzdržavanja tužitelja, već naprotiv u ponašanju tužitelja kao primatelja uzdržavanja, a koji je na sve moguće načine pokušavao stvoriti incidentne

situacije među strankama želeći prikazati nepodnošljivost njihovog zajedničkog života i time postojanje razloga za raskid ugovora. U tom pravu tužitelj je počeo bezrazložno odbijati hranu koju mu je tužena pripremala, zaključavati dijelove kuće itd., sve kako bi onemogućio ispunjavanje ugovorne obveze tužene i njihov zajednički život učinio nesnošljivim.

Takvo ponašanje tužitelja nižestupanjski sudovi pravilno su ocijenili kao zlorabitu prava iz kojeg tužitelj ne može izvlačiti korist u smislu stvaranja pretpostavki za raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju u smislu odredbe čl. 119. st. 1. ZN.

Okolnost što su ovako poremećeni odnosi stranaka ocijenjeni razlogom za razvod braka, ne znači ujedno i postojanje pretpostavki za raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, a kod utvrđene činjenice da je poremećaj tih odnosa a time i nepodnošljivost zajedničkog života upravo izazvao tužitelj s namjerom raskida tog ugovora.

Zbog navedenog reviziju tužitelja trebalo je odbiti kao neosnovanu, sve na temelju odredbe čl. 393. ZPP.

Pobijanu presudu tužitelj je putem punomoćnika primio 19. svibnja 2008. Rok od 30 dana za podnošenje revizije propisan čl. 382. st. 1. ZPP/03 isticao je 18. lipnja 2008., te kako je dopuna revizije podnesena 26. lipnja 2008., dakle izvan zakonskog roka, to je ista nepravovremena te ju je trebalo odbaciti, sve na temelju odredbe čl. 392. ZPP.

U Zagrebu, 18. studenog 2009.

Predsjednica vijeća:

Gordana Matasić-Špoljarić, v.r.

* * *

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

Broj: Rev 878/02-2

Prema odredbi čl. 125. st. 3. tada važećeg Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71, 47/78 – dalje u tekstu ZN) svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze. Doduše, odredbe čl. 125. ZN uređuju raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju, no te odredbe primjenjuju se i na raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju kod kojeg primatelj uzdržavanja još za života prenosi na davatelja uzdržavanja svoju imovinu koja je predmet ugovora o dosmrtnom

uzdržavanju. U konkretnom slučaju nisu ispunjenje pretpostavke za primjenu navedene zakonske odredbe, jer tuženica kao davateljica uzdržavanja nije u mogućnosti ispunjavati svoje obveze prema tužiteljici kao pri-mateljici uzdržavanja, jer ova bez razloga odbija prihvaćati ispunjenje obveza tuženice u svrhu uzdržavanja tužiteljice. Stoga tužbeni zahtjev za raskid predmetnog ugovora o uzdržavanju nije osnovan.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan kao predsjednice vijeća, te Vjere Delić, dr. Ivana Kaladića, Gordane Matasić-Špoljarić i mr. Andrije Erakovića kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice D. V. iz Z., koju zastupa R. S., odvjetnik u K., protiv tuženice B. M. iz Z., koju zastupa G. H., odvjetnica u Z., radi raskida ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, rješavajući reviziju tužiteljice izjavljenu protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Zagrebu od 15. siječnja 2002. godine broj GŽ-214/00-2 kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Zagrebu od 3. rujna 1998. godine broj P-2197/97, u sjednici održanoj dana 20. listopada 2004. godine,

p r e s u d i o j e:

Revizija tužiteljice odbija se kao neosnovana.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev za raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju sklopljenog 19. siječnja 1993. godine između stranaka, te je tužiteljica dužna tuženici naknaditi parnične troškove u iznosu od 8.540,00 kn.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužiteljice i potvrđena prvostupanjska presuda.

Protiv pravomoćne drugostupanjske presude pravovremenu, dopuštenu i potpunu reviziju izjavila je tužiteljica zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se nižestupanjske presude ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

U odgovoru na reviziju tuženica je osporila osnovanost revizijskih navoda i predložila da se revizija odbaci kao nedopuštena ili odbije i potvrdi prvostupanjska presuda, a nadležni državni odvjetnik se o reviziji nije izjasnio.

Revizija nije osnovana.

Utvrđeno je:

- da su stranke 19. siječnja 1993. godine sklopile ugovor o dosmrtnom uzdržavanju i to tužiteljica kao primateljica uzdržavanja, a tuženica kao davateljica uzdržavanja,

- da se istim ugovorom tuženica obvezala da tužiteljicu u svemu pomaže, njeguje, pruža joj svu pomoć kako financijsku tako i svaku drugu prema potrebama tužiteljice i mogućnostima tuženice, da se brine o tužiteljčinom zdravlju, nabavi lijekova, liječničkoj pomoći, da plaća sve režije i komunalije za stan u kojem tužiteljica stanuje, da nakon tužiteljčine smrti tužiteljicu dostojno pokopa prema njezinim željama i mjesnim običajima,

- da stranke tim ugovorom nisu ugovorile zajednicu života,

- da je tuženica dala tužiteljici jednokratnu bespovratnu novčanu pomoć za otkup stana u kojem tužiteljica zadržava pravo doživotnog uživanja,

- da je ugovoreno da tužiteljica prenosi na tuženicu pravo vlasništva stana u kojem stanuje, te da je tuženica ishodila uknjižbu prava vlasništva istog dana u zemljišnim knjigama na svoje ime,

- da je tuženica ugovorene obveze redovito ispunjavala sve dok tužiteljica to nije počela odbijati iz nepoznatih razloga i onemogućavati tuženicu u ispunjenju ugovorenih obveza prema tužiteljici,

- da tuženica i dalje nastoji ispunjavati svoje obveze prema tužiteljici što međutim tužiteljica odbija.

Nižestupanjski sudovi su odbili tužbeni zahtjev, a time su materijalno pravo pravilno primijenili.

Prema odredbi čl. 125. st. 3. tada važećeg Zakona o nasljeđivanju ("Narodne novine", broj 52/71, 47/78 – dalje u tekstu ZN) svaka strana može tražiti raskid ugovora ako druga strana ne izvršava svoje obveze. Doduše, odredbe čl. 125. ZN uređuju raskid ugovora o doživotnom uzdržavanju, no te odredbe primjenjuju se i na raskid ugovora o dosmrtnom uzdržavanju kod kojeg primatelj uzdržavanja još za života prenosi na davatelja uzdržavanja svoju imovinu koja je predmet ugovora o dosmrtnom uzdržavanju. U konkretnom slučaju nisu ispunjenje pretpostavke za primjenu navedene zakonske odredbe, jer tuženica kao davateljica uzdržavanja nije u mogućnosti ispunjavati svoje obveze prema tužiteljici kao primateljici uzdržavanja, jer ova bez razloga odbija prihvaćati ispunjenje obveza tuženice u svrhu uzdržavanja tužiteljice. Stoga tužbeni zahtjev za raskid predmetnog ugovora o uzdržavanju nije osnovan.

Suprotno tvrdnji revidentice nižestupanjski sudovi su dali valjano obrazloženje za svoje odluke, koje nije u proturječnosti sa izvedenim dokazima.

Zaključak nižestupajskih sudova da je tužiteljica neopravdano počela onemogućavati tuženicu u ispunjenju ugovornih obveza uzdržavanja prema tužiteljici temelji se na rezultatima izvedenih dokaza.

Kako nisu ostvareni istaknuti revizijski razlozi, a u postupku pred nižestupajskim sudovima nije došlo do bitne povrede odredaba parničnog postupka na koju revizijski sud pazi po službenoj dužnosti (čl. 386. Zakona o parničnom postupku - "Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99 – dalje u tekstu ZPP), valjalo je reviziju odbiti kao neosnovanu (čl. 393. ZPP).

U Zagrebu, 20. listopada 2004. godine.

Predsjednica vijeća:

Katarina Buljan, v.r.

* * *

UGOVOR O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU – NIŠTAVOST (NIŠTETNOST)

Broj: Rev 24/07-2

Odredbom čl. 103. st. 1. ZOO propisano je da je ugovor koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu ništav, ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje što drugo. Polazeći od osnovnog cilja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, da isti služi zadovoljenju životnih potreba primatelja uzdržavanja, te su te potrebe u konkretnom slučaju hitne naravi, sudovi su iz utvrđenih i naprijed navedenih okolnosti koje su prethodile sklapanju spornog Ugovora, kao i iz sadržaja samog Ugovora, pravilno ocijenili da je sporni Ugovor protivan moralu. Nemoralno je financirati postupak vraćanja poslovne sposobnosti primateljici uzdržavanja i postupak povrata imovine, a zauzvrat za datu pomoć tužiteljicu privoliti da sklopi sporni Ugovor, kojim se cilj Ugovora – davanje uzdržavanja – ne ostvaruje odmah, već se odgađa do pravomoćnosti rješenja o povratu imovine, te, uz to, obveza uređenja i opremanja potpuno neuvjetnog stambenog prostora prolongira za daljnje vrijeme od tri godine. Ovo posebno, kad se k tome uzme u obzir da bi tuženikova obveza davanja uzdržavanja bila znatno manja od prihoda koji se ostvaruje od imovine tužiteljice, a koja se prenosi tuženiku (zakupnine poslovnog prostora).

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Petra Milasa, kao predsjednika vijeća, te Ivana Mikšića, Vlatke Potočnjak Radej, Gordane Gasparini i Aleksandra Peruzovića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice B. D. iz I., koju zastupa S. V., odvjetnik iz R., protiv tuženika A. M. iz O., kojeg zastupa T. M., odvjetnik iz R., radi utvrđenja ništavosti ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, odlučujući o reviziji tuženika protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Rijeci od 19. svibnja 2006. broj Gž-4594/04, kojom je djelomično potvrđena presuda Općinskog suda u Opatiji od 30. srpnja 2004. broj P-616/99, u sjednici održanoj dana 04. travnja 2007.,

presudio je:

Revizija tuženika protiv presude Županijskog suda u Rijeci broj Gž-4594/04 od 19. svibnja 2006. odbija se.

Obrazloženje

Pravomoćnom drugostupanjskom presudom Županijskog suda u Rijeci broj Gž-4594/04 od 19. svibnja 2006. odbijena je žalba tuženika i potvrđena je prvostupanjska presuda Općinskog suda u Opatiji broj P-616/99 od 30. srpnja 2004., kojom je prihvaćen tužbeni zahtjev i utvrđeno da je ništav Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju sklopljen 15. veljače 1999. između tužiteljice kao primateljice uzdržavanja i tuženika kao davatelja uzdržavanja, ovjeren od javnog bilježnika K. K. iz O. pod brojem Ov-458/99 od 15. veljače 1999. (dalje: "Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju").

Protiv te pravomoćne drugostupanjske presude reviziju je izjavio tuženik zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. u vezi čl. 8. i čl. 354. st. 2. toč. 11. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 i 117/03; dalje: ZPP) i pogrešne primjene materijalnog prava – odredbe čl. 103. st. 1. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 119/93, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01; dalje: ZOO), te predlaže da se prvostupanjska i drugostupanjska presuda ukinu i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje ili da se preinače i tužbeni zahtjev odbije.

U reviziji se, u bitnom, navodi da su sudovi dokaze ocijenili suprotno odredbi čl. 8. ZPP, odnosno da su ocijenili isključivo iskaze zainteresiranih svjedoka; da presude imaju nedostataka zbog kojih se ne mogu ispitati; da je pogrešna pravna ocjena da je ugovor ništav; da je tuženik o tužiteljici brinuo i pomagao joj 20-ak godina i prije sklapanja ugovora (osigurao joj stanovanje, davao joj novac da pokrije dugove i kreditirao je u upravnom postupku povrata nacionalizirane imovine; ulagao znatna sredstva i puno vremena da tužiteljici vrati poslovnu sposobnost; davao novac za uzdržavanje u visini dvije njezine mirovine, a kasnije i više, u nominalnom iznosu od 7.080,00 kn), te da su sudovi pogrešno nemoralnost ugovora izveli iz činjenica očitog nesrazmjera u davanju i primanju, a da to upućuje na pobožnost, a ne na ništavost ugovora.

Tužiteljica nije odgovorila na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Osporena presuda ispitana je u granicama iz čl. 392.a/ ZPP.

Revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka nije ostvaren, jer ne postoje određeno navedene bitne povrede, budući da su odluku o činjenicama koje su uzeli kao dokazane sudovi utemeljili na savjesnoj i brižljivoj ocjeni svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, kao i na temelju rezultata cjelokupnog postupka (čl. 8. ZPP), te da presude nemaju nedostataka zbog kojih se ne mogu ispitati.

Nije ostvaren ni revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Pogrešna primjena materijalnog prava postoji kad sud nije primijenio odredbu materijalnog prava koju je trebao primijeniti ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio (čl. 356. ZPP).

U ovom sporu radi utvrđenja da je ništav “Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju” sudovi su materijalno pravo pravilno primijenili kada su ocijenili da je “Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju” protivan moralu i kao takav ništav (čl. 103. st. 1. ZOO).

Odredbom čl. 103. st. 1. ZOO propisano je da je ugovor koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu ništav, ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon o određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Odlučujući o osnovanosti tužbenog zahtjeva, sudovi su utvrdili da je tužiteljici rješenjem Općinskog suda u Rijeci, broj R.I-171/83 od 23. prosinca 1983. bila djelomično oduzeta poslovna sposobnost zbog nesposobnosti da se brine o svojoj imovini; da joj je poslovna sposobnost vraćena rješenjem Općinskog suda u Rijeci broj R.I-22/97 od 07. srpnja

1998.; da je tužiteljica živjela bijedno i stanovala u neadekvatnim uvjetima (bez sanitarnog čvora i sl.); da je ista bivši vlasnik vrijednih nacionaliziranih nekretnina, između ostalog dva poslovna prostora u centru R., od kojih se ostvaruje prihod od zakupa u iznosu od 3.523 DEM mjesečno i da je ta imovina u postupku povrata; da je tuženik u određenom vremenu bio staratelj tužiteljice i da je razriješen te dužnosti zbog toga što ju nije obavljao na odgovarajući način; da je tuženik financirao postupak vraćanja poslovne sposobnosti tužiteljice i postupak vraćanja imovine, te da su “Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju” stranke sklopile 15. veljače 1999. i anex tog ugovora 07. lipnja 1999., nakon što je u prvostupanjskom upravnom postupku doneseno rješenje o vraćanju imovine tužiteljici.

“Ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju” tuženik se obvezao uzdržavati tužiteljicu tako što će joj u roku od tri godine od nastupanja odgovornog uvjeta iz točke IX. Ugovora u stambenom prostoru koji koristi izvršiti popravke i nabaviti opremu navedenu u točki IV. Ugovora ili joj pomoći u pronalaženju drugog podstanarskog stana, plaćati joj iznos u visini pet njezinih mjesečnih mirovina, osigurati joj zdravstvene usluge, posjećivati je jednom tjedno i kupiti joj grobnicu, a tužiteljica se obvezala da će tuženiku za života prenijeti vlasništvo imovine koja je u postupku povrata (“kuće sagrađene na k. č. 627 u z. k. ul. 887 k.o. Rijeka u neodređenom dijelu i posebnih dijelova kuće – poslovnih prostora koji se nalaze na adresi: ..., površine 91 m² i ..., površine 85 m²).

Točkom IX. stav 1. “Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju” ugovoreno je:

“Obveze i prava stranaka, koje za njih proizlaze iz ovog Ugovora, sklapaju se pod odgovdnim uvjetom: počinju teći idućeg dana po nastupu pravomoćnosti rješenja o povratu poslovnih prostora primateljici uzdržavanja.”

Polazeći od osnovnog cilja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, da isti služi zadovoljenju životnih potreba primatelja uzdržavanja, te su te potrebe u konkretnom slučaju hitne naravi, sudovi su iz utvrđenih i naprijed navedenih okolnosti koje su prethodile sklapanju spornog Ugovora, kao i iz sadržaja samog Ugovora, pravilno ocijenili da je sporni Ugovor protivan moralu.

Nemoralno je financirati postupak vraćanja poslovne sposobnosti primateljici uzdržavanja i postupak povrata imovine, a zauzvrat za datu pomoć tužiteljicu privoliti da sklopi sporni Ugovor, kojim se cilj Ugovora – davanje uzdržavanja – ne ostvaruje odmah, već se odgađa do pravomoćnosti rješenja o povratu imovine, te, uz to, obveza uređenja i opremanja potpuno neuvjetnog stambenog prostora prolongira za daljnje vrijeme od tri godine. Ovo posebno, kad se k tome uzme u obzir da bi tuženikova obveza davanja uzdržavanja bila znatno manja od prihoda koji se ostvaruje od imovine tužiteljice, a koja se prenosi tuženiku (zakupnine poslovnog prostora).

Budući da je prema odredbi čl. 103. st. 1. ZOO ugovor koji je protivan moralu ništav, sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti “Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju” prihvatili.

Ocjenjujući zbog ovih razloga da revizija nije osnovana, istu je valjalo odbiti (čl. 393. ZPP).

U Zagrebu, 04. travnja 2007. godine.

Predsjednik vijeća:

Petar Milas, v. r.

* * *

Broj: Rev 1703/10-2

Predmetni ugovor, koji po svojem sadržaju predstavlja ugovor o dosmrtnom uzdržavanju nije utvrđen ništavim zbog povrede pravila o ovjeri (niti je zbog toga mogao biti utvrđen ništavim), već zbog nesposobnosti za rasuđivanje primateljice uzdržavanja, radi čega i po shvaćanju revizijskog suda između radnje suca i eventualno pretrpljene štete nema pravno relevantne uzročne veze.

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca dr. sc. Ivana Kaladića, predsjednika vijeća, Nenada Perina, Željka Glušića, Aleksandra Peruzovića i Renate Šantek, članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja J. L. iz Z., kojeg zastupa punomoćnik N. V., odvjetnik u Z., protiv tuženice Republike Hrvatske, koju zastupa Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu, uz sudjelovanje umješaka na strani tuženice J. K. iz S., kojeg zastupa punomoćnica S. K., odvjetnica u S., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Gž-1205/10-2 od 16. ožujka 2010., kojom je potvrđena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu poslovni broj P-1853/09 od 29. listopada 2009., u sjednici održanoj 10. veljače 2011.,

p r e s u d i o j e:

Revizija tužitelja odbija se kao neosnovana.

O b r a z l o Ź e n j e

Prvostupanjskom presudom odbijen je tužbeni zahtjev da se naloži tuženici na ime naknade štete isplatiti tužitelju 154.588,55 kn sa zateznim kamatama na pojedine dijelove glavnog zahtjeva, a kako je to pobliže određeno u izreci.

Naloženo je tužitelju naknaditi tuženici troškove postupka u iznosu 33.491,00 kn.

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužitelja kao neosnovana i potvrđena je prvostupanjska presuda.

Protiv drugostupanjske presude reviziju je izjavio tužitelj zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, a revizija je podnesena i protiv odluke o troškovima postupka.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Suprotno revizijskim navodima pobijana presuda nema nedostataka, može se ispitati te sadrži razloge o odlučnim činjenicama.

Zbog toga u žalbenom stadiju postupka nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. Zakona o parničnom postupku («Narodne novine», broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 i 84/08 – dalje: ZPP) na koju se poziva revident.

Predmet spora je zahtjev radi naknade štete koju je prema navodima tužbe počinio sudac u obnašanju sudačke dužnosti svojim nezakonitim i nepravilnim radom time što je 17. lipnja 1992. izvršio ovjeru ugovora nazvanog „ugovor o doživotnom uzdržavanju“ iako je bila riječ o ugovoru kojim je primateljica uzdržavanja još za svoga života davatelju uzdržavanja ustupila u vlasništvo svoju imovinu (stan u S., ..., stan broj ... na V. katu, površine 35 m²).

Osim toga, prema navodima tužbe razlog za postojanje odštetne odgovornosti države ogleda se i u tome što u trenutku sklapanja ugovora, kao i same ovjere ugovora primateljica uzdržavanja još nije bila vlasnica nekretnine (stana) koji je bio predmetom ugovora jer je od ovjere ugovora do stjecanja vlasništva proteklo tri mjeseca.

Šteta se prema tvrdnji tužitelja, kao zakonskog nasljednika primateljice uzdržavanja ogledala u izmakloj koristi zbog nemogućnosti davanja u najam predmetnog stana u razdoblju u kojem je stan protupravno koristio davatelj uzdržavanja i to od 17. lipnja 1992. do 31. prosinca 2001.

U provedenom postupku pored rečenog utvrđene su i sljedeće činjenice:

- da je predmetni ugovor nazvan „ugovor o doživotnom uzdržavanju“ sklopljen 7. lipnja 1992.,
- da je u predmetu poslovni broj R-512/92 Općinskog suda u Splitu od strane suca tog suda 17. lipnja 1992. izvršena ovjera ugovora,
- da je navedeni ugovor u predmetu poslovni broj P-1853/97 Općinskog suda u Splitu pravomoćnom sudskom odlukom utvrđen ništavim i to zbog nesposobnosti za rasuđivanje primateljice uzdržavanja u trenutku sklapanja spomenutog ugovora,
- da je tužitelj iz ovog postupka protiv davatelja uzdržavanja u predmetu poslovni broj P-701/93 Općinskog suda u Splitu vodio i uspješno okončao parnicu radi iseljenja iz predmetnog stana (presudom Županijskog suda u Splitu poslovni broj Gž-1401/01 od 4. svibnja 2001.).

Na osnovu izloženih odlučnih činjenica i revizijski sud prihvaća zaključak nižestupanijskih sudova o nepostojanju odgovornosti države za naknadu štete zbog nezakonitog i nepravilnog rada u obnašanju sudačke dužnosti u smislu Zakona o redovnim sudovima («Narodne novine», broj 5/77, 17/87, 27/88, 16/90, 41/90 i 14/91) odnosno čl. 67. Zakona o sudovima («Narodne novine», broj 3/94, 75/95, 100/96, 115/97, 131/97, 129/00, 67/01, 5/02, 101/03, 117/03, 17/04 i 141/04).

Naime, predmetni ugovor, koji po svojem sadržaju predstavlja ugovor o dosmrtnom uzdržavanju nije utvrđen ništavim zbog povrede pravila o ovjeri (niti je zbog toga mogao biti utvrđen ništavim), već zbog nesposobnosti za rasuđivanje primateljice uzdržavanja, radi čega i po shvaćanju revizijskog suda između radnje suca i eventualno pretrpljene štete nema pravno relevantne uzročne veze.

Konačno, valja reći da pitanje trenutka stjecanja vlasništva stana od strane primateljice uzdržavanja u odnosu na vrijeme sklapanja predmetnog ugovora o dosmrtnom uzdržavanju nije od značaja za ishod spora.

Zbog svega rečenog, pravilan je zaključak nižestupanijskih sudova o nepostojanju odštetne odgovornosti države za nezakonit i nepravilan rad suca u obnašanju sudačke dužnosti, a također zakonita je i odluka o troškovima postupka.

Zbog toga valjalo je na temelju odredbe čl. 393. ZPP odbiti reviziju tužitelja kao neosnovanu.

U Zagrebu, 10. veljače 2011.

Predsjednik vijeća:

dr. sc. Ivan Kaladić, v.r.

* * *

2.3. PRAVO DOŽIVOTNOG UŽIVANJA

REPUBLIKA HRVATSKA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Z A G R E B

Broj: Rev 1078/07-2

U smislu odredbe čl. 204. st. 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ("Narodne novine", broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01 i 79/06 – dalje: ZOV) M. S. nije mogao prenijeti na tuženike pravo doživotnog uživanja, ali je mogao, kao nositelj prava doživotnog uživanja, prepustiti tuženicima pravo vršenja svojih ovlaštenja (pravo na posjed). Za prenošenje prava vršenja služnosti na drugu osobu, prema odredbama ZOV, nije propisana uknjižba tog prijenosa prava vršenja služnosti u zemljišnim knjigama. Uknjižba u zemljišnim knjigama je potrebna samo kod osnivanja, promjene i prestanka prava služnosti na nekretninama u smislu čl. 220. ZOV, a ne i kod prenošenja prava vršenja te služnosti na drugu osobu.

RJEŠENJE

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca mr. sc. Jasne Brežanski, kao predsjednice vijeća, Davorke Lukanović-Ivanišević, Ivke Zlokić, Ljubice Munić i Nenada Perina, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja A. J. iz O., zastupanog po punomoćniku N. R., odvjetniku iz O., protiv tuženika R. V. i A. V., oboje iz O., radi predaje u posjed nekretnina, odlučujući o reviziji tuženika izjavljenoj protiv presude Županijskog suda u Virovitici posl. br. Gž 403/06 od 29. svibnja 2006., kojom je potvrđena presuda Općinskog suda u Orahovici posl. br. P 107/05 od 24. siječnja 2006., u sjednici održanoj dana 19. studenoga 2008.,

riješio je:

Prihvata se revizija tuženika R. i A. V. i ukida presuda Županijskog suda u Virovitici posl. br. Gž 403/06 od 29. svibnja 2006. i presuda Općinskog suda u Orahovici posl. br. P 107/05 od 24. siječnja 2006. i predmet vraća Općinskom sudu u Orahovici na ponovno suđenje.

Obrazloženje

Presudom suda drugog stupnja odbijene su žalbe tužitelja i tuženika i potvrđena je prvostupanjska presuda kojom se nalaže tuženicima da predaju tužitelju u posjed, slobodne od svojih stvari, kuću i dvorište u mjestu čbr. 102/5 površine 385 m², čbr. 103/5 oranica u mjestu površine 392 m², čbr. 104/5 voćnjak u mjestu površine 658 čhv, čbr. 106/5 kuća i dvorište u mjestu površine 101 m² i čbr. 110/2 oranica u mjestu površine 1381 m², koje su upisane u z.k.ul.br. 3 k.o. O., i da mu naknade trošak postupka u iznosu od 1.842,50 kn. U ostalom dijelu zahtjeva za naknadu parničnog troška u iznosu od 1.649,75 kn tužitelj se odbija.

Protiv drugostupanjske presude tuženici su izjavili reviziju, koju su pogrešno nazvali žalbom, navodeći da presudu pobijaju zbog pogrešne primjene materijalnog prava i nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja i predlažu da se presuda preinači ili ukine i da se u ponovnom postupku pozove M. S. kao zainteresirana strana. Iz obrazloženja revizije proizlazi da je revizija zapravo izjavljena zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka.

Tužitelj nije odgovorio na reviziju tuženih.

Revizija je osnovana.

Revizijski sud ispitao je pobijanu presudu u smislu odredbe čl. 392. a. Zakona o parničnom postupku («Narodne novine», broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03 i 88/05 – dalje: ZPP) samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i u granicama razloga koje su tuženici naveli u reviziji.

Osnovano tuženici navode u reviziji da je pobijana presuda proturječna, što ona čini bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP. Izreka presude u proturječnosti je s razlozima presude i zbog toga se presuda ne može ispitati.

Naime, sud prihvaća tužbeni zahtjev i nalaže tuženicima da nekretnine predaju u posjed tužitelju a u razlozima presude se navodi da nije sa sigurnošću utvrđeno je li je M. S. prepustio tuženicima izvršavanje svojih ovlaštenja prava doživotnog uživanja na tim nekretninama.

U postupku pred sudovima nižeg stupnja je utvrđeno da M. S., na temelju rješenja o nasljeđivanju, ima na tim nekretninama u 1 dijela uknjiženo pravo doživotnog uživanja. M. S. je brat 1. tuženice i nalazi se u zatvoru.

U smislu odredbe čl. 204. st. 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima («Narodne novine», broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01 i 79/06 – dalje: ZOV) M. S. nije mogao prenijeti na tuženike pravo doživotnog uživanja, ali je mogao, kao nositelj prava doživotnog uživanja, prepustiti tuženicima pravo vršenja svojih ovlaštenja (pravo na posjed).

Za prenošenje prava vršenja služnosti na drugu osobu, prema odredbama ZOV, nije propisana uknjižba tog prijenosa prava vršenja služnosti u zemljišnim knjigama. Uknjižba u zemljišnim knjigama je potrebna samo kod osnivanja, promjene i prestanka prava služnosti na nekretninama u smislu čl. 220. ZOV, a ne i kod prenošenja prava vršenja te služnosti na drugu osobu.

Zbog toga je sud trebao utvrditi je li M. S. prepustio ili nije tuženicima vršenje prava na posjed spornih nekretnina i ovisno o tom utvrđenju prihvatiti ili odbiti tužbeni zahtjev.

Kako se u razlozima prvostupanjske presude navodi, što prihvaća i drugostupanjski sud, da navedene činjenice nisu utvrđene sa sigurnošću, a u izreci je tužbeni zahtjev prihvaćen, pa je time izreka presude u proturječnosti s razlozima presude.

Zbog toga što je ostvaren revizijski razlog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP, prihvaćena je revizija tuženika, ukinuta je prvo i drugostupanjska presuda i predmet je vraćen na ponovno suđenje, temeljem odredbe čl. 394. st. 1. ZPP.

U ponovnom postupku sud će otkloniti navedene nedostatke i potom ponovno odlučiti o tužbenom zahtjevu.

U Zagrebu, 19. studenoga 2008.

Predsjednica vijeća:

mr. sc. Jasna Brežanski, v.r.

Sentenca

Pravo služnosti doživotnog uživanja koje je odredio ostavitelj svojim valjanim zapisom osniva se i stječe tek uknjižbom tog prava u zemljišnim knjigama na temelju pravomoćnog rješenja o nasljeđivanju.

Kratki tekst odluke

“Kako je ostavitelj ipak ostavio pravo služnosti doživotnog uživanja tužiteljici, to sud prvog stupnja smatra da tužiteljici to pravo i pripada, te je tužbeni zahtjev usvojen. Prema odredbi čl. 226. st. 2. ZOV-a sud koji provodi ostavinski postupak svojom će odlukom odlučiti da se osnuje pravo služnosti ako je ostavitelj svojim valjanim zapisom ili nalogom bio odredio da se osnuje to pravo, a prema st. 3. istoga članka, pravo služnosti, čiji je osnutak sud odredio na temelju odredaba ovog članka, osniva se na način koji je tim zakonom predviđen za stjecanje prava služnosti na temelju pravnog posla. Prema odredbi čl. 220. st. 1. ZOV-a koji uređuje osnivanje prava služnosti na nekretninama na temelju pravnog posla, pravo služnosti na nekretnini osniva se uknjižbom tog prava u zemljišnom knjizi kao tereta na poslužnoj nekretnini, osim ako zakon omogućuje da se služnost osnuje drukčije. Iz citiranih zakonskih odredbi proizlazi da se pravo služnosti u slučaju poput predmetnog osniva odlukom suda, a stječe se onda kada se to pravo uknjiži u zemljišnoj knjizi na temelju te odluke suda.”

* * *

3. ZAKLJUČAK

Kao zaključak ovoj zbirici odlučila sam dati neke napomene na koje treba posebno obratiti pozornost kako bismo zaštitili stranke, ali u krajnjoj liniji i sami sebe pri potvrdi ili sastavu navedenih ugovora.

Prije negoli se odluči za taj korak i prihvati ponudu uzdržavatelja, svejedno od koga, starija osoba koja je primatelj uzdržavanja mora biti svjesna sljedećega (na što bi je i službene osobe koje potvrđuju ili sastavljaju ugovor svakako trebale upozoriti):

- svojih trenutnih i budućih predvidivih potreba koje mogu nastati do kraja njezina života, imajući u vidu svoje zdravstveno stanje, dob i navike;
- da uzdržavateljima obvezu uzdržavanja primatelja od dana potvrde/ sastava ugovora do trenutka njegove smrti, s ciljem stjecanja dijela ili ukupne imovine primatelja uzdržavanja;
- da vrijednost svoje imovine treba utvrditi procjenom nekretnina, vrijednih predmeta, dionica i sl., ukoliko se stranke nikako ne mogu same dogovorno složiti o njihovoj vrijednosti;
- da bi od odvjetnika ili javnog bilježnika primatelj trebao dobiti pravno mišljenje i savjet kakav ugovor treba sklopiti i što u njega „staviti” – kako ga budući uzdržavatelj ne bi izigrao;
- da nasljednici uzdržavatelja, ako on umre prije uzdržavane osobe, mogu odbiti prihvrat ugovorne obveze, zatražiti „prebijanje“ obostranih tražbina, o čemu, ako nema sporazuma, odlučuje sud;
- da se ugovor može raskinuti sporazumno, ali ako uzdržavatelj to ne prihvati, onda se raskid ugovora i naknada pretrpljene štete mogu ostvariti samo sudskim putem (što iziskuje tužbu, dokaze i svjedoke, a što u konačnici znači i mnogo utrošenog vremena i novca za primatelja uzdržavanja);
- da zakon predviđa raskid ugovora i za slučaj kada ugovorne strane žive zajedno, a odnosi im se toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv;
- da eventualni spor za naknadu štete oštećena strana pokreće sama i snosi trošak do okončanja.

Ugovori o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju aleatorni su pravni poslovi, odnosno pravni poslovi u kojem bitnu ulogu igra sreća ili slučaj. Kako je kod oba ova ugovora, tj. kod njihova sklapanja najčešće slučaj da se kao primatelj uzdržavanja javlja starija nemoćna osoba, koja često nema nikoga od bliske rodbine, posebno je važno istaknuti da u tom slučaju, a čak i kada ta osoba ugovor sklapa s nekim s kim je u bližem ili daljem srodstvu, ne postoji nikakvo jamstvo da će se davatelj uzdržavanja pridržavati svojih ugovornih obveza. Oprez starije osobe potreban je i zbog toga što je teško odrediti koliku imovinu bi trebala ustupiti svom uzdržavatelju. Ni uzdržavatelj ne zna (osim ako nije saznao za skoriju smrt starije osobe) koliko dugo će ona uopće živjeti i hoće li možda troškovi uzdržavanja premašiti vrijednost ugovorene imovine, koju ima steći nakon njezine smrti. Sve netom navedeno posljedica je upravo opisane aleatornosti tih pravnih poslova. Budući da kod sklapanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju vlasništvo imovine koja je predmet ugovora odmah prelazi na davatelja uzdržavanja, taj socijalni aspekt još je više naglašen, jer primatelj uzdržavanja nema nikakvo jamstvo da će davatelj uzdržavanja zaista izvršavati svoje ugovorne obveze ili će se na možda riješiti svih obveza koje ima prema ugovoru. U krajnjoj liniji, davatelj uzdržavanja može i zbog opravdanih razloga koje nije sam skrivio biti spriječen u tome (ako umre, razboli se i sl.). Stoga sam mišljenja kako potencijalno sklapanje ugovora o dosmrtnom uzdržavanju starijoj osobi treba svakako dobro obrazložiti i upozoriti je na sve nesigurnosti koje takav pravni posao nosi, čak i kada je uzdržavatelj član obitelji. Ako se starija osoba ipak odluči za takav ugovor, onda u njega treba obvezno unijeti odredbu iz čl. 587. ZOO-a, kako bi u zemljišnim knjigama zasnovala u svoju korist teret uzdržavanja na nekretnini koju uzdržavatelj prenese na svoje ime. Tako se barem donekle osigurava da uzdržavatelj nekretninu neće preprodati – bez obveze uzdržavanja. Također, upravo zbog netom opisane aleatornosti, na navedene ugovore nije moguće primijeniti pravilo jednake vrijednosti činidaba, te se radi nerazmjera uzajamnih davanja, odnosno prekomjernog oštećenja, ne mogu pobijati. Naime, člankom

375. Zakona o obveznim odnosima, koji nosi naslov „6. Prekomjerno oštećenje - Očiti nerazmjer uzajamnih činidaba“ određeno je sljedeće: „(1) Ako je između činidaba ugovornih strana u dvostrano obveznom ugovoru postojao u vrijeme sklapanja ugovora očiti nerazmjer, oštećena strana može zahtijevati poništaj ugovora ako za pravu vrijednost tada nije znala niti je morala znati. (2) Pravo da se zahtijeva poništaj ugovora prestaje istekom godine dana od njegova sklapanja. (3) Odricanje unaprijed od toga prava nema pravni učinak. (4) Ugovor će ostati na snazi ako druga strana ponudi dopunu do prave vrijednosti. (5) Zbog ovoga nerazmjera ne može se zahtijevati poništaj trgovačkog ugovora, ugovora na sreću, javne prodaje, a ni onda kad je za stvar dana viša cijena iz osobite naklonosti.“ U praksi to znači da se ugovor o doživotnom/ dosmrtnom uzdržavanju neće moći pobijati, ako je vrijednost predmeta ugovora znatno veća od činjenja odnosno davanja davatelja uzdržavanja, odnosno zbog kratkog trajanja uzdržavanja. Međutim, mišljenja sam da bi sudska praksa trebala uzeti u obzir, kao razlog za poboynost ugovora o doživotnom/ doživotnom uzdržavanju, njihovo sklapanje s osobom za koju se s velikom vjerojatnošću moglo zaključiti, u vrijeme sklapanja ugovora, koliko će dugo osoba živjeti (npr. teško oboljele osobe na samrti). U takvim slučajevima mogao bi se uzeti u obzir nerazmjer činidaba kao razlog za poništaj. Naravno da bi od značaja za sud, u svakom konkretnom slučaju, bilo bitno i emotivno stanje primatelja uzdržavanja te njegova spremnost da iznimno vrijednu imovinu prepusti nekome kao naknadu za skrb koju prima tijekom posljednjih dana svoga života, i to ne samo u kontekstu pobijanja predmetnog ugovora radi nerazmjera uzajamnih davanja, odnosno prekomjernog oštećenja, već i u svakom drugom slučaju u kojem se neki od ugovora sklapa.

Ujedno, ne zaboravimo objema ugovornim stranama kod sklapanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju naglasiti kako će, bez obzira sklapale ga osobe koje su u srodstvu (najčešće roditelji i djeca kao nasljednici prvoga nasljednog reda) ili ne, platiti porez na promet nekretnina, što nije slučaj kod sklapanja ugovora o doživotnom uzdržavanju. Uz već spomenutu nesigurnost položaja primatelja uzdržavanja kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i činjenicu da davatelj uzdržavanja ne može izbjeći plaćanje poreza na promet nekretnina, nameće se zaključak kako bi svakako bolja opcija za obje ugovorne strane bila sklapanje ugovora o doživotnom uzdržavanju.

I za kraj, kako to rade razvijene zemlje? Ugovori o uzdržavanju u razvijenim zemljama sklapaju se i provode pod strogim nadzorom državnih socijalnih službi. Osobe koje pokazuju zanimanje za uzdržavanje moraju ispuniti stroge, zakonom propisane uvjete, nakon čega socijalna služba s njima sklapa ugovor na probni rok od nekoliko mjeseci. Rok se postupno produžuje samo ako je uzdržavana osoba u svemu zadovoljna, što prati i ocjenjuje ovlaštena osoba socijalne službe, a naknada za uzdržavanje i prijenos imovine uzdržavane osobe regulirani su propisima o socijalnoj skrbi. Učimo od njih, vjerujem na zadovoljstvo ugovornih strana i svih onih koji su na bilo koji način uključeni u ovaj pravni odnos.

SADRŽAJ

1.	UVOD	3
	1.1. ZAKONSKA REGULATIVA	3
	1.2. OBLIK UGOVORA	3
	1.3. PRAVA I OBVEZE STRANAKA	4
	1.4. UGOVORI I POREZ NA PROMET NEKRETNINA	7
2.	SUDSKA PRAKSA	9
2.1.	UGOVOR O DOŽIVOTNOM UZDRŽAVANJU	9
	OPĆENITO	9
	PRETPOSTAVKE ZA VALJANOST	17
	RASKID UGOVORA	41
	NIŠTAVOST (NIŠTETNOST) UGOVORA	88
2.2.	UGOVOR O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU	101
	OPĆENITO	101
	PRETPOSTAVKE ZA VALJANOST	103
	RASKID UGOVORA	109
	NIŠTAVOST (NIŠTETNOST) UGOVORA	115
2.3.	PRAVO DOŽIVOTNOG UŽIVANJA	121
3.	ZAKLJUČAK	125